

၀ အဘိဓမ္မာသင်္ဂဟ မိတ္တ

ပါဠိ မြန်မာ အင်္ဂလိပ်

(ပါဠိ ကို အဘိဓမ္မာသင်္ဂဟပါဠိ၊ မြန်မာ ကို အခြေပြုသင်္ဂဟနိဿယ)

အင်္ဂလိပ် ကို A comprehensive Manual of Abhidhamma မှ ကူးယူဖော်ပြထားသည်)

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ၊
သ သဒ္ဓမ္မ ဂဏုတ္တမံ။
အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ၊
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။

(ငါသည်) ပြိုင်ဘက်မရှိသော၊ သဒ္ဓမ္မသုံးပါး မြတ်သောအရိယာဂိုဏ်းနှင့် တကွဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားကို(ရှိခိုးပါ၏)။ ရှိခိုးပြီး၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာအကျဉ်းချုပ် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို မိန့်ဆိုအံ့။

Having respectfully saluted the Fully Enlightened One, Peerless One, along with the Sublime Teaching and the Noble Order. I will speak the Manual of Abhidhamma- a compendium of things contained in the Abhidhamma.

ပရမတ္ထတရား ၄-ပါး

၂။ တတ္ထ ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္တာ
စတုဓာ ပရမတ္ထတော။
စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊
နိဗ္ဗာန မီတိ သဗ္ဗထာ။

ထိုအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဟူသောပုဒ်၌ ဆိုအပ်ကုန်သော အဘိဓမ္မာ၏ အနက်တို့သည် ပရမတ်အားဖြင့် စိတ် စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာန် ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။

The things contained in the Abhidhamma, spoken of there in, are altogether fourfold from the standpoint of ultimate reality: consciousness, mental factors, matter and Nibbāna.

စိတ်ပိုင်း

ဘုံစိတ်အပြား ၄-ပါး

၃။ တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ ကာမာဝစရံ, ရူပါဝစရံ, အရူပါဝစရံ, လောကုတ္တရဉ္စေတိ။

ထိုလေးပါးသော အဘိဓမ္မတ္ထတို့တွင် ရှေးဦးစွာ စိတ်သည် ကာမာဝစရ, ရူပါဝစရ, အရူပါဝစရ, လောကုတ္တရစိတ်, ဤသို့ လေးပါး အပြားရှိ၏။

Of them, consciousness, firstly, is four fold: (1) sense-sphere consciousness (2) fine-material-sphere consciousness (3) immaterial-sphere consciousness (4) supramundane consciousness.

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး

လောဘမူစိတ် ၈-ပါး

၄။ တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ? - သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ။

ထိုလေးပါးသော စိတ်တို့တွင် အဘယ်စိတ်သည် ကာမာဝစရစိတ် မည်သနည်း? သောမနဿ သဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့ မည်၏။

Amongst them what pertains to the sense sphere?

1. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, unprompted.
2. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
3. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, unprompted.
4. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, prompted.
5. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, unprompted.
6. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, prompted.
7. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view, unprompted.
8. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view prompted.

These eight types consciousness are accompanied by greed.

ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး

၅။ ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိနာမ။

ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ပဋိဃသမ္ပယုတ်စိတ်တို့ မည်၏။

9. One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion, unprompted.
10. One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion , prompted.

These two types consciousness are associated with aversion.

မောဟမူစိတ် ၂-ပါး

၆။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တမေကန္တိ
ဣမာနိ ဒွေပိ မောမူဟစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်
ဖြစ်သော ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည်
မောမူဟစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

- 11. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with doubt.
- 12. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with restlessness.

These two types consciousness involve sheer delusion.

နိဂုံး

၇။ ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

သင်္ဂဟဂါတာ

၈။ အဋ္ဌဓာ လောဘမူလာနိ၊
ဒေါသမူလာနိ စ ဒွိဓာ။
မောဟမူလာနိ စ ဒွေတိ၊
ဒွါဒသာ ကုသလာ သိယံ။

လောဘမူစိတ်တို့သည် ရှစ်ပါးပြားကုန်၏။ ဒေါသမူစိတ်တို့သည်ကား နှစ်ပါးပြားကုန်၏။
မောဟမူစိတ်တို့သည်ကား နှစ်ပါးတို့တည်း။ ဤသို့ အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့နှစ်ပါး ဖြစ်၏။

Eight are rooted in greed, two in hatred and two in delusion. Thus there are twelve types unwholesome consciousness.

အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး

၉။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ သောတဝိညာဏံ၊ ဃာနဝိညာဏံ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ၊ ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆာနစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တဉ္ဇေတိ ဣမာနိ သတ္တပိ အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သောတဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ခုနစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

(1) Eye-consciousness accompanied by eqanimity; as are (2) ear-consciousness (3) nose-consciousness (4) toungue-consciousness (5) body-consciousness accompanied by pain (6) receiving consciousness accompanied by eqanimity (7) investgating consciousness accompanied by eqanimity. These seven are unwholesome resultant types of consciousness.

အဟိတ် ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

၁၀။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ သောတဝိညာဏံ၊ ဃာနဝိညာဏံ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ၊ သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆာနစိတ္တံ၊ သောမနဿသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တဉ္ဇေတိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကုသလဝိပါကာဟေတုကစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သောတဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ကုသလဝိပါက် အဟိတ်စိတ်တို့ မည်၏။

(8) Eye-consciousness accompanied by eqanimity; as are (9) ear-consciousness (10) nose-consciousness (11) toungue-sconsciousness (12) body-consciousness accompanied by pain (13) receiving consciousness accompanied by eqanimity (14) investgating consciousness accompanied by joy. (15) investgating consciousness accompanied by eqanimity. These eight are unwholesome resultant types of rootless consciousness.

အဟိတ် ကြိယာစိတ် ၃-ပါး

၁၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ၊ တထာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ၊ သောမနဿသဟဂတံ
ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တဇ္ဇေတိ ဣမာနိ တီဏိပိ အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့
သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အဟိတ်ကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

(16) Five-sense-door consciousness accompanied by equanimity; as is (17) mind-door-adverting consciousness (18) smiling-producing consciousness accompanied by joy. These three are the rootless functional types of consciousness.

နိဂုံး

၁၂။ ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသဟေတုကစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တတဲ့ရှစ်ပါးသော အဟိတ်စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the eighteen types of rootless consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၁၃။ သတ္တာကုသလပါကာနိ၊
ပုညပါကာနိ အဋ္ဌဓာ။
ကြိယစိတ္တာနိ တီဏိတိ၊
အဋ္ဌာရသ အဟေတုကာ။

အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း။ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သည်
ရှစ်ပါးတို့တည်း။ ကြိယာစိတ်တို့သည် သုံးပါးတို့တည်း။ ဤသို့ အဟိတ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့ရှစ်ပါး
တို့တည်း။

Seven are unwholesome-resultants. Wholesome-resultants are eightfold. Three are functional. Thus the rootless are eighteen.

သောဘနစိတ် ၅၉-၉၁

၁၄။ ပါပါဟေတုကမုတ္တာနိ၊
သောဘဏာနိတိ ဝုစ္စရေ။
ဧကေနသဠိ စိတ္တာနိ၊
အထေကနဂုတိပိ ဝါ။

အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့မှ လွတ်ကုန်သော တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သော စိတ်တို့ကို သောဘနစိတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ အကျယ်တနည်းကား - အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့မှ လွတ်ကုန်သော ကိုးဆယ့်တပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့ကို သောဘနစိတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Excluding those that are not evil and the rootless, the rest are called "beautiful." They number fifty-nine or ninety-one.

ကာမသောဘနစိတ် ၂၄-ပါး

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး

၁၅။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါး သောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
2. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
3. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
4. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.
5. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
6. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
7. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
8. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere wholesome consciousness with roots.

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

၁၆။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

9. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
10. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.

- 11. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
- 12. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.
- 13. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
- 14. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
- 15. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
- 16. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere resultant consciousness with roots.

မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး

၁၇။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုကကာမာဝစရကြိယာစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

- 17. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
- 18. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
- 19. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
- 20. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.

- 21. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
- 22. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
- 23. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
- 24. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere functional consciousness with roots.

နိဂုံး

၁၈။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိံ သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလဝိပါကကြိယစိတ္တာနိံ သမတ္တာနိံ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း နှစ်ဆဲ့လေးပါးသော ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ် ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the twenty-four types of sense-sphere consciousness with roots-wholesome, resultant, and functional.

သင်္ဂဟဂါထာ

၁၉။ ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ-
 ဘေဒေန စတုဝိသတိံ။
 သဟေတုက ကာမာဝစရ
 ပုညပါက ကြိယာ မတာ။

ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့ကို ဝေဒနာအပြား ဉာဏ်အပြား သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် နှစ်ဆယ့်လေးပါး ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

the twenty-four types of These sense-sphere consciousness with roots-understood as wholesome, resultant, and functional - becomes twenty-four by classification according to feeling, knowledge, and prompting.

ကာမာဝစရစိတ်ပေါင်း ၅၄-ပါး သင်္ဂဟဂါထာ

၂၀။ ကာမေ တေဝီသပါကာနိ၊
ပုညာပုညာနိ ဝီသတိ။
ဧကာဒသ ကြိယာစေတိ၊
စတုပညာသ သဗ္ဗထာ။

ကာမတဆွဲတဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်) နှစ်ဆဲ့သုံးပါးသော ဝိပါက်စိတ်တို့၎င်း၊ နှစ်ဆယ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ တဆွဲတပါးကုန်သော ကြိယာစိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် ငါးဆယ့်လေးပါး ဖြစ်ကုန်၏။

In the sense-sphere twenty-three are resultant, twenty are wholesome and unwholesome, and eleven are functional. Thus there are altogether fifty-four.

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

ကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး

၂၁။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness.

These are the five types of fine-material-sphere wholesome consciousness.

ဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး

၂၂။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာကေဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ဝိပါက်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်စိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ဝိပါက်စိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness.

These are the five types of fine-material-sphere resultant consciousness.

ကြိယာစိတ် ၅-ပါး

၂၃။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနကိရိယ စိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရကြိယစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness. These are the five types of fine-material-sphere functional consciousness.

နိဂုံး

၂၄။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့ငါးပါးကုန်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၂၅။ ပဉ္စဓာ ဈာနဘောဒေန၊
ရူပါဝစရမာနသံ။
ပုညပါကကြိယာ ဘေဒါ၊
တံ ပဉ္စဒသဓာ ဘဝေ။

ရူပါဝစရစိတ်သည် ဈာန်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးပြား၏။ ထိုငါးပါးပြားပြီးသော ရူပါဝစရစိတ်သည် ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာတို့၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့ငါးပါးပြား၏။

Fine material-sphere consciousness is fivefold when divided by way of the Jāna. It becomes of the fifteen types when(futher) divided by way of the wholesome, resultant, and functional.

အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

ကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

၂၆။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကုသလစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ်၄င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ်၄င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်စိတ်၄င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်စိတ်၄င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-nor-nonperception.

These are the four types of immaterial-sphere wholesome consciousness.

ဝိပါကစိတ် ၄-ပါး

၂၇။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါကစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရ ဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

- 1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
- 2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
- 3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
- 4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-non-perception.

These are the four types of immaterial-sphere wholesome consciousness.

ကြိယာစိတ် ၄-ပါး

၂၈။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကိရိယစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကိရိယစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

- 1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
- 2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
- 3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
- 4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-non-perception.

These are the four types of immaterial-sphere functional consciousness.

နိဂုံး

၂၉။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့ငါးပါးကုန်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၀။ အာလမ္မဏပုဘောဒေန၊
စတုဓာရုပ္ပမာနသံ။
ပုညပါကကြိယာ ဘောဒါ၊
ပုန ဒွါဒသဓာ ဌိတံ။

အာရပ္ပစိတ်သည် အာရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် လေးပါးပြား၏။ တဖန် ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ တို့၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် တည်၏။

Immaterial-sphere consciousness is fourfold when classified by way of the object. When again divided by way of the wholesome, resultant, and functional, it stands at twelve types.

လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး

မဂ်စိတ် ၄-ပါး

၃၁။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စတိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်၎င်း၊
ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. Path consciousness of stream-entry.
2. Path consciousness of once-returning.
3. Path consciousness of none-returning
4. Path consciousness of Arahantship.

These are the four types of isupramundane wholesome consciousness.

ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး

၃၂။ သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ၊ သကဒါဂါမိဖလစိတ္တံ၊ အနာဂါမိဖလစိတ္တံ၊ အရဟတ္တဖလစိတ္တဉ္စတိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၎င်း၊
ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

1. Fruition consciousness of stream-entry.
2. Fruition consciousness of once-returning.
3. Fruition consciousness of none-returning
4. Fruition consciousness of Arahantship.

These are the four types of isupramundane resultant consciousness.

နိဂုံး

၃၃။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌ လောကုတ္တရာ ကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း ရှစ်ပါးကုန်သော လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် ဝိပါက စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၄။ စတုမဂ္ဂပ္ပဘောဒေန၊
စတုမာ ကုသလံ တထာ။
ပါကံ တဿ ဖလတ္တာတိ၊
အဋ္ဌဓာနုတ္တရံ မတံ။

လေးပါးသော မဂ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ကုသိုလ်စိတ်သည် လေးပါးပြား၏။ ဝိပါကစိတ်သည် ထိုကုသိုလ်စိတ်၏ အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့် ထို့အတူ လေးပါးပြား၏။ ဤသို့ လောကုတ္တရာစိတ်ကို ရှစ်ပါးပြား၏ဟူ၍ သိအပ်၏။

The wholesome consciousness is fourfold, divided by way of the four paths. So too are the resultants, being their fruit. Thus the supramundane should be understood as eightfold.

စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး

ဇာတ်အားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း

၃၅။ ဒွါဒသာကုသလာနေဝံ၊
ကုသလာနေကဝီသတိ။
ဆတ္တိံသေဝ ဝိပါကာနိ၊
ကြိယာစိတ္တာနိ ဝီသတိ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့နှစ်ပါးတို့သာတည်း။ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည် နှစ်ဆဲ့တပါးသာတည်း။ ဝိပါကစိတ်တို့သည် သုံးဆဲ့ခြောက်ပါးသာတည်း။ ကြိယာစိတ်တို့သည် နှစ်ဆယ်သာတည်း။

Thus there are twelve unwholesome types of consciousness, and twenty-one wholesome types. Resultants are thirty-six in number, and functional types of consciousness are twenty.

ဘုံအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း

၃၆။ စတုပညာသဓာ ကာမေ၊
ရူပေ ပန္နရသီ ရယေ။
စိတ္တာနိ ဒွါဒသာရူပေ၊
အဋ္ဌဓာနုတ္တရေ တထာ။

ကာမဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော)စိတ်တို့ကို ၅၄-ပါးပြားကုန်၏ဟူ၍ (ပရမတ်မြင်သိ ပညာရှိသည်) ဆိုရာ၏။ ရူပဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော) စိတ်တို့ကို တဆဲ့ငါးပါးတို့ဟူ၍ ဆိုရာ၏။ အရူပဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော) စိတ်တို့ကို တဆဲ့နှစ်ပါးတို့ဟူ၍ ဆိုရာ၏။ ထိုမှတပါး လောကုတ္တရာအဝတ္ထာဘုံ၌ စိတ်တို့ကို ရှစ်ပါးပြားကုန်၏ဟူ၍ ဆိုရာ၏။

Thus there are fifty-four sense-sphere types of consciousness, and fifteen assigned to the fine material sphere. There are twelve types of consciousness in the immaterial sphere, and eight that are supramundane.

နိဂုံး

၃၇။ ဣတ္ထမေကူန နဂုတိ၊
ပဘောဒံ ပန မာနသံ။
ဧကဝိသသတံ ဝါထ၊
ဝိဘဇ္ဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။

နိဂုံးကို ပြဦးအံ့၊ အာရုံကိုသိခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် တပါးတည်းသောစိတ်ကို ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့် တခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိ၏ဟူ၍ ပညာရှိတို့သည် ဝေဘန်ကြကုန်၏။ တရောနှစ်ဆဲ့တပါးရှိ၏ ဟူ၍ တနည်းလည်း ဝေဘန်ကြကုန်၏။

These difference classes of consciousness, and wich thus number eighty-nine, the wise divid into one hundred and twenty-one.

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး

၃၈။ ကထမေကူန နဂုတိဝိဓံ စိတ္တံ ဧကဝိသသတံ ဟောတိ? -

တခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိသောစိတ်သည် တရောနှစ်ဆယ့်တပါးရှိသည် အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်သနည်း။

How does consciousness which is analyzed into eighty-nine types become of one hundred and twenty-one types?

လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်-၄၀

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၅-ပါး

ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တဇ္ဇေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna path consciousness of stream-entry together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
 2. Second jhāna path consciousness of stream-entry together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
 3. Third jhāna path consciousness of stream-entry together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
 4. Fourth jhāna path consciousness of stream-entry together with zest, happiness, and one-pointedness.
 5. Fifth jhāna path consciousness of stream-entry together with equanimity, and one-pointedness.
- These are the five types of path consciousness of stream-entry.

အထက်မဂ်စိတ် ၁၅-ပါးနှင့် ဖိုလ်စိတ်-၂၀

၃၉။ တထာ သကဒါဂါမိမဂ္ဂ အနာဂါမိမဂ္ဂ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စတိ သမဝိသတိ မဂ္ဂစိတ္တာနိ။

ထိုငါးပါးစီပြားသော သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်လည်းကောင်း၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ အတိအကျ နှစ်ဆယ်သော မဂ်စိတ်တို့၎င်း

So too for the path consciousness of once-returning, of non-returning, and of Arahantship, making twenty types of path consciousness.

၄၀။ တထာ ဖလစိတ္တာနိ စေတိ သမစတ္တာလီသ လောကုတ္တရာစိတ္တာနိ ဘဝန္တိတိ။
ထိုအတိအကျနှစ်ဆယ်သော ဖိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဤသို့ အတိအကျ လေးဆယ်သော လောကုတ္တရာစိတ် တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ (တခုယုတ်ကိုးဆယ်အပြားရှိသောစိတ်သည် တရာနှစ်ဆယ့်တပါးရှိသည် ဖြစ်နိုင်၏)

Similarly, there are twenty types of fruition consciousness. Thus there are forty types of supramundane consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၁။ ဈာန်ဂံယောဂဘောဒေန၊
ကတွေကောက် တု ပဉ္စမာ။
ဝုစ္စတာနုတ္တရံ စိတ္တံ၊
စတ္တာလီသ ဝိဇ္ဇိန္တိ စ။

အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ယှဉ်ပုံအပြားအားဖြင့် တပါးတပါးသော လောကုတ္တရာစိတ်ကို ငါးပါးစီပြားသည်ကို ပြု၍ လောကုတ္တရာဖြစ်သော စိတ်ကို ၄၀-အပြားရှိ၏ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။

Divining each (supramundane) consciousness into five kinds according to different jāna factors, the supramundane consciousness, it is said, becomes forty.

လောကီ လောကုတ္တရာ ဈာန်စိတ်အပေါင်း

၄၂။ ယထာ စ ရူပါဝစရံ၊
ဂယုတာနုတ္တရံ တထာ။
ပဌမာဒိဇ္ဈာနဘောဒေ၊
အာရုပ္ပဉ္စာပိ ပဉ္စမေ။

ရူပါဝစရစိတ်ကို ပဌမဈာန်အစရှိသော ဈာန်အပြား၌ သွင်းယူအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ လောကုတ္တရာစိတ်ကို ပဌမဈာန်အစရှိသော ဈာန်အပြား၌ သွင်းယူအပ်၏။ အာရုပ္ပစိတ်ကိုလည်း ပဉ္စမဈာန်၌ သွင်းယူအပ်၏။

As the fine-material-sphere consciousness is treated by division into first jāna consciousness and so on, even so is the supramundane consciousness. The immatreal sphere consciousness is included in fifth jāna.

ဧကာဒသဝိဓံ တသ္မာ၊
ပဌမာဒိကမိရိတံ။
ဈာနမေကေကမန္တေ တု၊
ဧကဝိသတံ ဝိဓံ ဘဝေ။

ထို့ကြောင့် ပဌအမဈာန်အစရှိသော တမျိုးတမျိုးသော ဈာန်စိတ်ကို တဆဲ့တပါးစီ အပြားရှိ၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ အဆုံးပဉ္စမဈာန်၌ကား (စိတ်သည်) နှစ်ဆယ့်သုံးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Thus the jānas beginning from the first amount to eleven, they say. The last jāna(i.e the fifth) totals twenty-three.

ကုသိုလ်နှင့် ဝိပါက်အကျယ်

၄၃။ သတ္တတိသ ဝိဓံ၊
ဒွိပညာသ ဝိဓံ တထာ။
ပါကမိစ္စာဟု စိတ္တာနိ၊
ဧကဝိသသတံ ဗုဓာ။

ကုသိုလ်စိတ်သည် ၃၇-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုမှတပါး ဝိပါက်စိတ်သည် ၅၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ဤသို့ စိတ်တို့ကို ၁၂၁-ပါး ရှိ၏ဟူ၍ ပညာရှိတို့သည် ဆိုကြကုန်၏။

Thirty-seven are wholesome, fifty-two are resultants; thus the wise say that there are one hundred and twent-one types of consciousness.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါနာမ ပဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၌ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော ရှေးဦးစွာသော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the first chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of Consciousness.

စိတ်ပိုင်း ပြီး၏။

စေတသိက်ပိုင်း

စေတသိက် လက္ခဏာ ၄-ပါး

၁။ ဧကုပ္ပါဒ နိရောဓ စ၊
 ဧကလမ္မဏ ဝတ္ထုကာ။
 စေတောယုတ္တာ ဒွိပညာသ၊
 ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

တူသောဖြစ်ခြင်း၊ တူသောချုပ်ခြင်းရှိကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) တူသောအာရုံ၊ တူသောမှီရာ ရှိကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) စိတ်၌ယှဉ်သော ၅၂-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို စေတသိက်ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

The fifty-two states associated with consciousness that arise and cease together (with consciousness) that has the same object and base (as consciousness), are known as mental factors.

အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃-ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါး

၂။ ကထံ? - ဖဿော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဧကဂ္ဂတာ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, မနသိကာရောစေတိ သတ္တိ မေ စေတသိကာ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ နာမ။

ငါးဆယ့်နှစ်ပါး အဘယ်သို့ပြားသနည်း- How?

ဖဿ၎င်း ဝေဒနာ၎င်း သညာ၎င်း စေတနာ၎င်း ဧကဂ္ဂတာ၎င်း ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၎င်း မနသိကာရ၎င်း ဤသို့ ခုနှစ်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Contact, (2) feeling, (3) perception, (4) volition, (5) one-pointedness, (6) mental life faculty, and (7) attention: these seven mental factors are termed universals, i.e. common to every consciousness.

ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါး

၃။ ဝိတက္ကော၊ ဝိစာရော၊ အဓိမောက္ခော၊ ဝီရိယံ၊ ပီတိ၊ ဆန္ဒောစာတိ ဆ ဣမေ စေတသိကာ ပကိဏ္ဏကာ နာမ။

ဝိတက်၎င်း၊ ဝိစာရ၎င်း၊ အဓိမောက္ခ၎င်း၊ ဝီရိယ၎င်း၊ ပီတိ၎င်း၊ ဆန္ဒ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Initial application, (2) sustained application, (3) decision, (4) energy, (5) zest, and (6) desire: these six mental factors are termed occasionals.

၄။ ဧဝမေတေ တေရသ စေတသိကာ အညသမာနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဤသို့ တဆဲ့သုံးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အညသမာန်းစေသိက်တို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

Thus these thirteen mental factors should be understood as the ethically variables.

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

၅။ မောဟော၊ အဟိရိကံ၊ အနောတ္တပ္ပံ၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ လောဘော၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနော၊ ဒေါသော၊ ဣဿာ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စံ၊ ထိနံ၊ မိဒ္ဓံ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စေတိ စုဒ္ဒသိမေ စေတသိကာ အကုသလာ နာမ။

မောဟ၎င်း၊ အဟိရိက၎င်း၊ အနောတ္တပ္ပ၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စ၎င်း၊ လောဘ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ မာန၎င်း၊ ဒေါသ၎င်း၊ ဣဿာ၎င်း၊ မစ္ဆရိယ၎င်း၊ ကုက္ကုစ္စ၎င်း၊ ထိန၎င်း၊ မိဒ္ဓ၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၎င်း ဤသို့ တဆဲ့လေးပါးကုန်သော စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ် စေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Delusion, (2) shamelessness, (3) fearlessness of wrong doing, (4) restlessness, (5) greed, (6) wrong view, (7) conceit, (8) hatred, (9) envy, (10) avarice, (11) worry, (12) sloth, (13) topper, (14) doubt:these fourteen mental factors are termed the unwholesome.

သောဘနစေတသိက် ၂၅-ပါး

၆။ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ သြတ္တပုံ၊ အလောဘော၊ အဒေါသော၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ၊ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ၊ ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ၊ ကာယပါဂုညတာ၊ စိတ္တပါဂုညတာ၊ ကာယုဇကတာ၊ စိတ္တုဇကတာ စေတိ ဧကေနဝိသတိမေ စေတသိကာ သောဘနသာဓာရဏာ နာမ။

သဒ္ဓါ၎င်း၊ သတိ၎င်း၊ ဟိရီ၎င်း၊ သြတ္တပု၎င်း၊ အလောဘ၎င်း၊ အဒေါသ၎င်း၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၎င်း၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၎င်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၎င်း၊ ကာယလဟုတာ၎င်း၊ စိတ္တလဟုတာ၎င်း၊ ကာယမုဒုတာ၎င်း၊ စိတ္တမုဒုတာ၎င်း၊ ကာယကမ္မညတာ၎င်း၊ စိတ္တကမ္မညတာ၎င်း၊ ကာယပါဂုညတာ၎င်း၊ စိတ္တပါဂုညတာ၎င်း၊ ကာယုဇကတာ၎င်း၊ စိတ္တုဇကတာ၎င်း ဤသို့ တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော စေတသိက်တို့သည် သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Faith, (2) mindfulness, (3) shame (4) fear of wrong doing, (5) non-greed, (6) non-hatred, (7) neutrality of mind, (8) tranquility of the (mental) body, (11) lightness of consciousness, (12) malleability of the (mental) body, (13) malleability of consciousness, (14) wieldiness of the (mental) body, (15) wieldiness of consciousness, (16) proficiency of the (mental) body, (17) proficiency of consciousness, (18) rectitude of the (mental) body and (19) rectitude of consciousness: these nineteen mental factors are termed the universal beautiful factors.

ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါး

၇။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာအာဇီဝေါ စေတိ တိဿော ဝိရတိယော နာမ။

သမ္မာဝါစာ၎င်း၊ သမ္မာကမ္မန္တ၎င်း၊ သမ္မာအာဇီဝ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးသော သဘောတရားတို့သည် ဝိရတိစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Right speech, (2) right action, and (3) right livelihood: these three are termed abstiness.

အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး ပညိန္ဒြေစေတသိက်

၈။ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ အပ္ပမညာယော နာမာတိ သဗ္ဗထာပိ ပညိန္ဒြေယေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စဝိသတီမေ စေတသိကာ သောဘနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကရုဏာသည်၎င်း၊ မုဒိတာသည်၎င်း၊ အပ္ပမညာစေတသိက်တို့ မည်၏။ ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ပညိန္ဒြေစေတသိက်နှင့်တကွ နှစ်ဆယ့်ငါးပါးသော ဤစေတသိက်တို့ကို သောဘနတို့ ဟူ၍ သိထိုက်ကုန်၏။ (ဤသို့ ငါးဆဲ့နှစ်ပါးပြား၏)

(1) Compassion, (2) appreciative joy: these three are termed illimitables. Together with the faculty of wisdom these twenty-five, in all, are to be understood as beautiful mental factors.

သင်္ဂီဟဂါထာ

၉။ ဧတ္တာဝတာ စ -
တေရသညသမာနာ စ၊
စုဒ္ဓသာကုသလာ တထာ။
သောဘနာ ပဉ္စဝိသတိ၊
ဒွိပညာသ ပဝုစ္စရေ။

အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးကို ပြဦးအံ့။ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် အညသမာန်းမည်ကုန်သော တဆဲ့သုံးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ ထိုမှတစ်ပါး အကုသိုလ်မည်ကုန်သော တဆဲ့လေးပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း၊ သောဘနမည်ကုန်သော နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း ဤသို့ ငါးဆယ့်နှစ်ပါးဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Thus:

Thirteen are ethically variable, and fourteen are unwholesome. Twenty-five are beautiful. Thus fifty-two have been enumerated.

သမ္မယောဂနည်း ၁၆-ပါး နိဒါန်း

၁၀။ တေသံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ၊
 ယထာယောဂမိတော ပရံ။
 စိတ္တုပ္ပါဒေသု ပစ္စေကံ၊
 သမ္မယောဂေါ ပဝုစ္စတိ။

ဤအခါမှ နောက်၌ စိတ်နှင့်မကွေမကွာယှဉ်ကြကုန်သော ထိုစေတသိက်တို့၏ ဥပါဒ်သောစိတ်တို့၌ အသီးအသီး ယှဉ်ပုံယှဉ်နည်းကို ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆိုအပ်၏(ဆိုပေအံ့-ဟူလို)။

In the following we will explain, in the appropriate ways, the association of each of these mental adjuncts with the different states of consciousness.

သမ္မယောဂနည်း သင်္ဂဟဂါထာ

၁၁။ သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ၊
 ယထာယောဂံ ပကိဏ္ဏကာ။
 စုဒ္ဒသာ ကုလေသ္မေဝ၊
 သောဘနေသ္မေဝ သောဘနာ။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ခုနှစ်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌ ယှဉ်ကုန်၏။ ပကိဏ်း စေတသိက် ခြောက်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။ တဆဲ့လေးပါးသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။ သောဘနစေတသိက် နှစ်ဆဲ့ငါးပါးတို့သည် သောဘနစိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။

Seven are linked with every type of consciousness. The occasionals are linked in the appropriate ways. Fourteen are linked only with the unwholesome types, and the beautiful factors only with the beautiful types (of consciousness).

အညသမာန်းစေတသိက်သမ္ပယောဂနည်း

၁၂။ ကထံ ?

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ တာဝ သတ္တိမေ စေတသိကာ သဗ္ဗေသုပိ ဧကေနနဂုတိစိတ္တုပ္ပါဒေသု လဗ္ဗန္တိ။ (၁၂၈၉)

အဘယ်သို့ ယှဉ်ကုန်သနည်း။

ပကိဏ်းစေတသိက်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏတို့မည်သော ခုနှစ်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော တရုယုတ်ကိုးဆယ်သော စိတ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏။

In What Way?

In the first place, the seven universal mental factors are found in all the eighty-nine types of consciousness.

၁၃။ ပကိဏ္ဏကေသု ပန ဝိတက္ကော တာဝ ဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတကာမာဝစရစိတ္တေသု စေဝ ဧကာဒသသု ပဌမဇ္ဈာနစိတ္တေသုစာတိ ပဉ္စပညာသစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (၂၂၅၅)

အဘို့တပါးကား၊ ပကိဏ်းစေတသိက်တို့တွင် ဝိစာရစေတသိက်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ဝိတက်သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တဆယ်သည် ကြည့်အပ်သော ကာမစိတ် ၄၄-ပါးတို့၎င်း၊ တဆယ့်တပါးကုန်သော ပဌမဇ္ဈာနစိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၅၅-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Initial application arise in fifty-five types of consciousness: in all types of sense-sphere consciousness except the two sets of fivefold sense (54-10=44); and also in the eleven types of first jhāna consciousness (44+11=55).

၁၄။ ဝိစာရော ပန တေသု စေဝ ဧကာဒသသု ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ္တေသုစာတိ ဆသဠိစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (၃၂၆၆)

အဘို့တပါးကား၊ ဝိစာရသည် ထို ၅၅-ပါးသောစိတ်တို့၎င်း၊ တဆယ့်တပါးကုန်သော ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၆၆-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Sustain application arise in sixty-six types of consciousness: in those fifty-five and in the eleven types of second jhāna consciousness (55+11=66).

၁၅။ အဓိမောက္ခော ဒွိပဉ္စဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု ။ (၄၊၇၈)

အဓိမောက္ခသည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်သည် ကြည်အပ်သော ၅၅-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Sustain application arise in sixty-six types of consciousness: in those fifty-five and in the eleven types of second jhāna consciousness (55+11=66).

၁၆။ ဝီရိယံ ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇန ဒွိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆန သန္တိရဏဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု။ (၅၊၇၃)

ဝီရိယသည်ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇနံး ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း သန္တိရဏသည်ကြည်အပ်သော ၇၃-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Energy arise in all types of consciousness excluding the five-sense door adverting consciousness, the two sets of five sense consciousness, receiving consciousness, and investigating consciousness (89-16=73).

၁၇။ ပီတိ ဒေါမနသုပေက္ခာ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု။ (၆၊၅၁)

ပီတိသည် ဒေါသမူဒွေး ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅, ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, စတုတ္ထဇ္ဈာန်စိတ် ၁၁-ပါးသည် ကြည်အပ်သော ၅၁-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Zest arises in all tyoes of consciousness excluding those accoppanied by dis-pleasure and equanimity, body-consciousness and in forth jhāna consciousness (121-(2+55+2+11)=51).

၁၈။ ဆန္ဒော အဟေတုက မောမူဟ ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု။ (၇၊၆၉)

ဆန္ဒသည် အဟိတ်စိတ်-၁၈ပါး, မောဟမူဒွေးသည် ကြည်အပ်သော တရယုတ် ခုနှစ်ဆယ်သော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Desire arise in all types of consciousness excluding the rootless and the two types of consciousness accompanied by delusion (89-20=69).

သင်္ဂဟဂါထာများ

၁၉။ တေ ပန စိတ္တုပ္ပါဒါ ယထာက္ကမံ။
 ဆ သဠိ ပဉ္စပညာသ၊
 ဧကာဒသ စ သောဠသ။
 သတ္တတိ ဝိသတိ စေဝ၊
 ပကိဏ္ဏက ဝိဝဇ္ဇိတာ။

ပဉ္စပညာသ ဆသဠိ၊
 ဠသတ္တတိ တိသတ္တတိ။
 ဧပညာသ စေကုန-
 သတ္တတိ သပကိဏ္ဏကာ။

အကျဉ်းချုပ်ကား- ပကိဏ္ဏးစေတသိက်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထိုစိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၆၆-ပါးသည်၎င်း ၅၅-ပါးသည်၎င်း ၁၁-ပါးသည်၎င်း ၁၆-ပါးသည်၎င်း ၇၀-သည်၎င်း ၂၀-သည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

ပကိဏ္ဏးစေတသိက်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ထိုစိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၅၅-ပါး သည်၎င်း ၆၆-ပါးသည်၎င်း ၇၈-ပါးသည်၎င်း ၇၃-ပါးသည်၎င်း ၅၁-ပါးသည်၎င်း ၆၉-ပါးသည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

Those types of consciousness in order are:

Sixty-six, fifty-five, eleven, sixteen, seventy, and twenty without the occasionals.

Fifty-five, sixty-six, seventy-eighty, seventy-three, fifty-one, and sixty-nine with the occasionals.

အကုသိုလ်စေတသိက် သမ္ပယောဂနည်း ၅-ပါး

၂၀။ အကုသလေသု ပန မောဟော၊ အဟိရိကံ၊ အနောတပံ၊ ဥဒ္ဓစ္စဉာတိ စတ္တာရောမေ စေတသိကာ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏာ နာမ၊ သဗ္ဗေသုပိ ဒွါဒသာကုသလေသု လဗ္ဘန္တိ။ (၁၁၂)

အဘို့တပါးကား အကုသိုလ်စေတသိက်တို့တွင် မောဟာင်း၊ အဟိရိကင်း၊ အနောတ္တပ္ပာင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စာင်း ဤသို့ လေးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက်တို့မည်၏။ (အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော တဆယ့်နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏)

Of the unwholesome mental factors, these four factors - delusion, shamelessness, fearlessness of wrongdoing, and restlessness - are called universal unwholesome factors. They are found in all twelve unwholesome types of consciousness.

၂၁။ လောဘော အဋ္ဌသု လောဘသဟဂတစိတ္တေသွဝ လဗ္ဘတိ။
လောဘကို ရှစ်ပါးကုန်သော လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်ကုန်၏။
Greed is found only in the eight types of consciousness accompanied by greed.

၂၂။ ဒိဋ္ဌိ စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တေသု။ (ဧဝံနှင့် လဗ္ဘတိ ကြိယာကို ဝါကျတိုင်းလိုက်ပြန်ပါ)
ဒိဋ္ဌိကို လေးပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။
Wrongview arises in the four types of (greed-rooted) consciousness associated with wrong view.

၂၃။ မာနော စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တေသု။ (၂၊ ၈-၄-၄)
မာနကို လေးပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။
Conceit is found in the four types of (greed-rooted) consciousness dissociated from wrong view.

၂၄။ ဒေါသော၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉာတိ ဒွိသု ပဋိဗသမ္ပယုတ္တစိတ္တေသု။ (၅၊ ၂)
ဒေါသင်း၊ ဣဿာင်း၊ မစ္ဆရိယာင်း၊ ကုက္ကုစ္စာင်း ဤစေတသိက်တို့ကို နှစ်ပါးကုန်သော ပဋိဗသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်ကုန်၏။ (လဗ္ဘန္တိ-လိုက်)
Hatred, envy, avarice, and worry are found in the two types of consciousness associated with aversion.

၂၅။ ထိနမိဒ္ဓံ ပဉ္စသု သသင်္ခါရိကစိတ္တေသု။ (၄၂၅)

ထိန မိဒ္ဓကို ငါးပါးကုန်သော သသင်္ခါရိကစိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။ (လဟ္တတိ အနည်းကိန်းလိုက်)
Sloth and torpor are found in the five types of prompted consciousness.

၂၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတစိတ္တေယေဝါတိ။ (၅၂၁)

ဝိစိကိစ္ဆာကို ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌သာ ရအပ်၏။
Doubt is found only in the type of consciousness associated with doubt.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၂၇။ သဗ္ဗာပုညေသု စတ္တာရော၊
လောဘမူလေ တယော ဂတာ။
ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော။
သင်္ခါရေ ဒွယံ တထာ။
ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ-
စိတ္တေ စာတိ စုဒ္ဒသ။
ဒွါဒသာကုသလေသုဝ။
သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ ပဉ္စေ။

လေးပါးသောစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ သုံးပါးသော စေတသိက်တို့သည် လောဘမူစိတ်၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။ လေးပါးသောစေတသိက်တို့သည် ဒေါသမူစိတ်တို့၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိန,မိဒ္ဓ နှစ်ပါးအပေါင်းသည် သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါး၌သာ ဖြစ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး ဝိစိကိစ္ဆာသည် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ တဆယ့်လေးပါးသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့သည် တဆယ့်နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။

Four are found in all unwholesome states, three in those rooted in greed, four in those rooted in hatred, and so are two in the prompted.

Doubt is found in the consciousness accompanied by doubt. Thus the fourteen (factors) are conjoined only with the twelve unwholesome (types of consciousness) in five ways.

သောဘနစေတသိက် သမ္ပယောဂနည်း ၄-ပါး

၂၈။ သောဘနေသူ ပန သောဘနသာဓာရဏာ တာဝ ဧကူနဝီသသတိမေ စေတသိကာ သဗ္ဗေသုပိ ဧကူနသဋ္ဌိ သောဘနစိတ္တေသု သံဝိဇ္ဇန္တိ။ (၁၂၅၉)

အဘို့တပါးကား ဆသာဘနစိတ်တို့တွင် ဝိရတိစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ သောဘနသာဓာရဏတို့မည်သော တရုယုတ်နှစ်ဆယ်သော ဤစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံကုန်သော တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သော သောဘန စိတ်တို့၌ ရှိကုန်၏(ယှဉ်ကုန်၏)။

Of beautiful, firstly, the nineteen universal beautiful factors are found in all the fifty-nine types of beautiful consciousness.

၂၉။ ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရစိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ဧကတောဝ လဗ္ဘန္တိ၊ လောကီယေသု ပန ကာမာဝစရကုသလေသွဝ ကဒါစိ သန္တိဿန္တိ ဝိသုံ ဝိသုံ။ (၂၊ ၈-၈)

အဘို့တပါးကား သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဝိရတိစေတသိက်တို့ကို လောကုတ္တရစိတ်တို့၌ အလုံးစုံသောအပြား အားဖြင့် အမြဲယှဉ်ကုန်လျက် တပြိုင်နက်တည်းပင် ရအပ်ကုန်၏။ အဘို့တပါးကား လောကီစိတ်တို့တွင် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့၌ကား တရံတခါ၌ သီးခြား၍ သီးခြား၍ ထင်ကုန်၏ (ယှဉ်ကုန်၏)။

The three abstinences are necessarily found together in their entirety in every supramundane type of consciousness. But in the mundane sense-sphere wholesome types of consciousness they are only sometimes present (and then) separately (8+8=16).

၃၀။ အပ္ပမညာယော ပန ဒွါဒသု ပဉ္စမဇ္ဈာနဝဇ္ဇိတမဟဂ္ဂတစိတ္တေသု စေဝ ကာမာဝစရကုသလေသု စ သဟေတုကကာမာဝစရ ကိရိယစိတ္တေသု စာတိ အဋ္ဌဝီသတိ စိတ္တေသွဝ ကဒါစိ နာနာ ဟုတွာ ဇာယန္တိ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထ ကရုဏာ မုဒိတာ န သန္တိတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ (၃၊ ၂၈)

အဘို့တပါးကား အပ္ပမညာစေတသိက်တို့သည် တဆယ့်နှစ်ပါးကုန်သော ပဉ္စမဇ္ဈာန်စိတ်သည် ကြဉ်အပ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ သဟိတ်ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ နှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့၌သာ တခါတရံ၌ အသီးအခြားတို့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါဒအထူးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဤနှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ရှစ်ပါးတို့၌ ကရုဏာ မုဒိတာ စေတသိက်တို့သည် မရှိကုန်၊ ဤသို့ အချို့ဆရာတို့သည် ဆိုကုန်၏။

The illimitables arise at times variably in twenty-eight types of consciousness - namely, the twelve sublime types of consciousness excluding the fifth Jāna, the (eight types of) sense-sphere wholesome consciousness and the (eight types of) sense-sphere functional consciousness with roots (12+8+8=28) Some, however, say that compassion and appreciative joy are not present in types of consciousness accompanied by equanimity.

၃၁။ ပညာ ပန ဒွါဒသသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရစိတ္တေသု စေဝ သဗ္ဗေသုပိ ပဉ္စတ္ထိံသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တေသု စာတိံ သတ္တစတ္တာလီသစိတ္တေသု သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတိတိ။ (၄၊ ၄၇)

အဘို့တပါးကား၊ ပညာစေတသိက်သည် ၁၂-ပါးကုန်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရစိတ်တို့လည်းကောင်း အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာစိတ်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၄၇-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။

Wisdom goes into combination with forty-seven types of consciousness-namely, the twelve types of sense-sphere consciousness associated with knowledge, and all thirty-five sublime and supramundane types of consciousness (12+35=47).

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၂။ ဧကူန ဝိသတိဓမ္မာ၊
ဇာယန္တေ ကူနသဋ္ဌိသ။
တယော သောဠသစိတ္တေသု၊
အဋ္ဌဝိသတိဒ္ဒယံ။
ပညာ ပကာသိတာ သတ္တ၊
စတ္တာလီသ ဝိဓေသုပိ။
သမ္ပယုတ္တာ စတုဓေဝံ၊
သောဘနေသေဝ သောဘနာ။

တရုယုတ် နှစ်ဆယ်သော သဘောတရားတို့သည် တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သောစိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ သုံးပါးသောစေတသိက်တို့သည် ၁၆-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ စေတသိက်နှစ်ပါးအပေါင်းသည် ၂၈-ပါးသောစိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာကို ၄၇-ပါးအပြားရှိသောစိတ်တို့၌ ပြအပ်၏။ ဤသို့ သောဘနစေတသိက်တို့သည် သောဘနစိတ်တို့၌သာ လေးပါးအားဖြင့် ယှဉ်ကုန်၏။

Nineteen states arise in fifty-nine, three in sixteen, two in twenty-eight types of consciousness. Wisdom is declared to be found in forty-seven types. Thus beautiful (factors) are found only in the beautiful (types of consciousness), combined in four ways.

နိယတ, အနိယတယောဂီ စေတသိက်များ

၃၃။ ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စ-
ဝိရတိ ကရုဏာဒယော။
နာနာ ကဒါစိ မာနော စ၊
ထိနမိဒ္ဓံ တထာ သဟ။

၃၄။ ယထာဂုတ္တာနုသာရေန၊
သေသာ နိယတယောဂီနော။
သင်္ဂဟဉ္စ ပဝက္ခာမိ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့် ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စ ဝိရတိ ကရုဏာ မုဒိတာ စေတသိက်တို့သည် တသီးတခြား တပါးစီဖြစ်ကုန်လျက် တရံတခါ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ မာနလည်း တရံတခါ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိနမိဒ္ဓသည် ထိုတရံတခါ၌ အတူတကွဖြစ်၏။ ကြွင်းသောစေတသိက်တို့သည် အမြဲယှဉ်လေ့ရှိသော စေတသိက်တို့မည်၏။

ယခုအခါ၌ ထိုစေတသိက်တို့၏ သင်္ဂဟနည်းကိုလည်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆိုပေအံ့။

Envy, avarice, worry, abstinences, compassion, etc. (i.e. appreciatively joy), and conceit arise separately and occasionally. So do sloth and topor, but in combination.

The remaining factors, apart from those mentioned above (52-11=41), are fixed adjuncts.

Now I shall speak of their combination accordingly.

သင်္ဂဟနည်း ၃၃-ပါး

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၅။ ဆတ္တိံသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ၊
ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတေ။
အဋ္ဌတ္တိံသာပိ လဗ္ဘန္တိ၊
ကာမာဝစရ သောဘနေ။

သတ္တဝီသတိ ပုညမှိ၊
ဒွါဒသာ ဟေတုကေတိ စ။
ယထာသမ္ဘဝယောဂေန၊
ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

လေကုတ္တရာစိတ်၌ ၃၆-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ၃၅-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ ကာမာဝစရသောဘနစတ်တို့၌ ၃၈-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

အကုသိုလ်စိတ်၌ ၂၇-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ အဟိတ်စိတ်၌ ၁၂-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ခြင်းဖြင့် ထိုစိတ်တို့၌ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပေါင်ယူရေတွက်နည်းသည် ဖြစ်၏။

Thirty-six factors arise in the supramundane (consciousness). Thirty-five in sbulime, thirty-eight in the sense-sphere beautiful.

Twenty-seven in the unwholesome, twelve in rootless. According to the way they arrise their combination therein fivefold.

လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅-ပါး

၃၆။ ကထံ?--

လောကုတ္တရေသု တာဝ အဋ္ဌသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာတေရသစေတသိကာ၊
အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ တေဝီသတိသောဘနစေတသိကာစေတိ ဆတ္တိံသမ္မော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၊၃၆)

အဘယ်သို့ ရအပ်သနည်း၊

(မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) လောကုတ္တရာစိတ်တို့တွင် ရှစ်ပါးကုန်သော ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အညသမာန်းတို့မည်သော တဆဲ့သုံးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ အပ္ပမညာသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ၂၃-ပါးသော သောဘနစေတသိက်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၃၆-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

First, in the eight types of supramundane first jāna consciousness, thirty-six factors enter into combination, namely, thirteen ethically variables and twenty-three beautiful mental factors, excluding the two illimitables (13+23=36).

တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇော။ (၂၊၃၅)

ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်သည်ကြည်အပ်ကုန်သော ထို ၃၅-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the supramundane second jāna types of consciousness, all above are included except initial application(35).

တတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရဝဇ္ဇော။ (၃၊၃၄)

တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထို ၃၄-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In third jāna types of consciousness, (all those) are excluded initial application and sustained application (34).

စတုဇ္ဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစရပီတိဝဇ္ဇာ။ (၄၂၃)

စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In forth jāna types of consciousness, (all those) are excluding initial application, sustained application and zest (33).

ပဉ္စမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသုပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၅၂၃)

ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌လည်း ဥပေက္ခာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘော တရားတို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In fifth jāna types of consciousness, (those same factors of the forth jāna) are including accompanied by equanimity (instead of happiness) (33).

သဗ္ဗတ္တာပိ အဋ္ဌသု လောကုတ္တရာစိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝသင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ရှစ်ပါးကုန်သော လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ပဉ္စကဈာန်၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Thus altogether , for eight types of supramundane first consciousness, combination is five fold by way of the five kinds of jāna.

၃၇။ ဆတ္တိံသ ပဉ္စတ္တိံသ စ၊
စတုတ္တိံသ ယထာက္ကမံ။
တေတ္တိံသ ဒုယမိစ္ဆေဝံ၊
ပဉ္စဓာ'နုတ္တရေ ဌိတာ။

လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း ဆတ္တိံသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ပဉ္စတ္တိံသင်္ဂဟ၎င်း၊ စတုတ္တိံသသင်္ဂဟ၎င်း၊ တေတ္တိံသသင်္ဂဟ ၂-ပါးအပေါင်း၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

Respectively there are thirty-six, thirty-five, thirty-four, and thirty-three in the last two. Thus in five ways they exist in the supramundane.

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅-ပါး

၃၇။ မဟဂ္ဂုတေသု ပန တီသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု တာဝ အညသမာနာ တေရသစေတသိကာ ဝိရတိတ္ထယဝဇ္ဇိတာ ဒွါဝီသတိ သောဘနစေတသိကာ စေတိ ပဉ္စတ္ထိသဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၃၅)
ကရုဏာ မုဒိတာ ပနေတ္ထ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

အဘို့တပါးကား၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့တွင် (ဒုတိယဈာန်စသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဝိရတိသုံးပါးအပေါင်းသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ၂၂-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၃၅-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။ (အမှားစကား ချပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၃၅-ပါးတို့တွင် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကို တပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။)

Simallary, in the sublime types of consciousness, first in three types of first jāna consciousness, thirty-states enter into combination, namely, thirteen ethically variable mental factors and twenty-tow beautiful mental factors, excluding the three abstinences (13+22=35). But here compassion and appriciative joy should be combined separately.

တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇော။ (၂၂၃၄)

ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်သည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၄-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Simailarly, in the second jāna consciousness, (all those are included)except initial application(34).

တတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရဝဇ္ဇော။ (၃၂၃၃)

တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the third jāna consciousness, all except initial application and sustained application (33).

စတုတ္ထဇ္ဈာန်ကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရပီတိဝဇ္ဇာ။ (၄၂၃၂)

စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၂-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the forth jāna consciousness, all except initial application and sustained application and zest (33).

ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကစိတ္တေသု ပန ပန္နရသသု အပ္ပမညာယော န လဗ္ဘန္တိတိ။ (၅၂၃၀)

အဘို့တပါးကား ၁၅-ပါးကုန်သော ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အပ္ပမညာတို့ကို မရအပ်ကုန်။

In the fifth jāna consciousness illimitables are not obtained 930).

သဗ္ဗတ္ထာပိ သတ္တဝီသတိ မဟဂ္ဂတစိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတိတိ။

ဤသို့ အလုံစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ၂၇-ပါးကုန်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌ ပဉ္စကဈာန်၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Thus altogether , for twenty-seven types of supramundane first consciousness, combination is five fold by way of the five kinds of jāna.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၉။ ပဉ္စတ္ထိံသ စတုတ္ထိံသ၊
 တေတ္ထိံသ စ ယထာက္ကမံ။
 ဗာတ္ထိံသ စေဝ တိံသေတိ၊
 ပဉ္စဓာဝ မဟဂ္ဂတေ။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ပဉ္စတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, စတုတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, တေတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, ဗာတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

There are respectively thirty-five, thirty-four, thirty-three, thirty-two, and thirty. Fivefold is the combination in the sublime.

ကာမာဝစရသောဘနစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၁၂-ပါး

၄၀။ ကာမာဝစရသောဘနေသူ ပန ကုသလေသု တာဝ ပဌမဒွယေ အညသမာနာ တေရသစေတသိကာ၊
ပဉ္စဝိသတိ သောဘနစေတသိကာ စေတိ အဋ္ဌတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၃၈)
အပ္ပမညာ ဝိရတိယော ပနေတ္ထ ပဉ္စပိ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

အဘို့တပါးကား၊ ကာမသောဘနစိတ်တို့တွင် (ဝိပါက်ကြိယာတို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် ပဌမအစုံ၌ အညသမာနန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ၂၅-ပါးသော သောဘနစေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၃၈-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။ (အမှားစကား ချုပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၃၈-ပါးတို့တွင် အပ္ပမညာဝိရတိတို့ကို ငါးပါးလုံးတို့ကိုလည်း တပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။)

In the sense-spher beautiful types of consciousness, first in the wholwsome typs of consciousness, in the first-couplet thirty-eight states enter into combination, namely, the thirteen ethically variable mental factors and the twenty-five beautiful mental factors(13+25=38). But here the (two) illimitables and the (three) abstinences should be combined separately.

တထာ ဒုတိယဒွယေ ဉာဏဝဇ္ဇိတာ။ (၂၂၃၇)

ဒုတိယအစုံ၌ ဉာဏ်သည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို၃၇-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Simailarly, in the second couplet, (all those are included) excluding knowledge (37).

တတိယဒွယေ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ပီတိဝဇ္ဇိတာ။ (၃၂၃၇)

တတိယအစုံ၌ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၇-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the third couplet, associated with knowledge, (all those are included) excluding zest (37)

စတုတ္ထဒွယေ ဉာဏပီတိဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၄၂၆)

စတုတ္ထအစုံ၌ ဉာဏပီတိသည်ကြည့်အပ်ကုန်သော ထို အညသမာန်း၊ သောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In the forth couplet (all) those are included) excluding knowledge and zest (36)

ကိရိယစိတ္တေသုပိ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တထေဝ စတုသုပိ ဒုကေသု စတုဓာဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။
(၈၂၅၊၄၄၂၊၄၄၂၊၄၂)

ကြိယာစိတ်တို့၌လည်း ဝိရတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော ထို အညသမာန်း၊ သောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သောအစုံတို့၌ လေးပါးအပြားအားဖြင့်သာလျှင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In the functional types of consciousness, in the four couplet those (mental factors) are included in the same four ways, except that the abstinenes are excluded (35,34,34,33).

တထာ ဝိပါကေသု စ အပ္ပမညာ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၁၂၂၊၃၂၊၃၂၊၃၂၊၃၁)

ထိုကြိယာစိတ်အတူ ဝိပါကစိတ်တို့၌လည်း အပ္ပမညာဝိရတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းသောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

So too,In the result types of consciousness, those (mental factors) are included except that the illimitables and the abstinenes are excluded (33,32,32,31).

သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိကာမာဝစရသောဘန စိတ္တေသု ဒုကဝေနေ ဒွါဒသဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ၂၄-ပါးသော ကာမသောဘနစိတ်တို့၌ အစုံ၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့နှစ်ပါး ပေါင်းယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus all together, for the twenty-four sense-sphere beautiful types of consciousness, the combination is twelvefold by way of couplets.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၁။ အဋ္ဌတ္တိံသ သတ္တတ္တိံသ-
ဒွယံ ဆတ္တိံသကံ သုဘေ။
ပဉ္စတ္တိံသ စတုတ္တိံသ-
ဒွယံ တေတ္တိံသကံ ကြိယေ။

တေတ္တိံသ ပါကေ ဗာတ္တိံသ-
ဒွယေ'ကတ္တိံသကံ ဘဝေ။
သဟေတု ကာမာဝစရ-
ပုညပါကကြိယာမနေ။

ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တွင် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်၌ အဋ္ဌတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း သတ္တတ္တိံသ သင်္ဂဟနှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။ သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်၌ ပဉ္စတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း စတုတ္တိံသ သင်္ဂဟ နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း တေတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။ သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်၌ တေတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဗာတ္တိံသ သင်္ဂဟနှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း ဧကတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။

With respect to sense-sphere consciousness with root - wholesome, resultant, and functional- there arise in the wholesome (first pair) thirty-eight, twice thirty-seven (in the second and third pairs), and thirty-six (in the fourth pair). In the functional there are thirty thirty-five (in the first pair), twice thirty-four (in the second and third pairs),and thirty-three (in the fourth pair). In the resultant there are thirty-three, (in the first pair) twice thirty-two (in the second and third pairs), and thirty-one (in the fourth pair).

ထိုထိုစိတ်၌ မယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်များ

၄၂။ န ဝိဇ္ဇန္တိတ္ထ ဝိရတီ၊
ကြိယေသု စ မဟဂ္ဂတေ။
အနုတ္တရေ အပ္ပမညာ၊
ကာမပါကေ ဒွယံ တထာ။

ဤသောဘနစိတ်တို့တွင် မဟာကြိယာစိတ်တို့၌၎င်း၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၎င်း၊ ဝိရတီတို့သည် မရှိကုန်။ လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ အပ္ပမညာတို့သည် မရှိကုန်။ မဟာဝိပါက်စိတ်၌ ဝိရတီ အပ္ပမညာ နှစ်မျိုးလုံးသည် ထို့အတူ မရှိ။

Herein, the abstinence are not found in the functional consciousness or the sublime consciousness, nor are the illimitables found in the supramundane, nor is the pair (illimitables and abstinences) present in the sense-sphere resultants.

စိတ်ချင်းထူးအောင်ပြုသော စေတသိက်များ

၄၁။ အနုတ္တရေ ဈာန်ဓမ္မာ၊
အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ။
ဝိရတီ ဉာဏ ပီတိ စ၊
ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

လောကုတ္တရာစိတ်၌ ဈာန်တရားတို့သည် စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ မဟဂ္ဂုတ် စိတ်၌ အပ္ပမညာတို့သည်၎င်း၊ ဈာန်တရားတို့သည်၎င်း၊ စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ ကာမသောဘန စိတ်တို့၌ ဝိရတီ ဉာဏ ပီတိတို့သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။

In the present (i.e the superamundane) the Jāna factors are the basis of distinction, in the middle (i.e the sublime) illimitables (and Jāna factors), in the limited (i.e the sense-sphere beautiful) the abstinences, knowledge, and zest are the basis of distinctions.

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ရ-ပါး

၄၃။ အကုသလေသု ပန လောဘမူလေသု တာဝ ပဌမေ အသင်္ခါရိကေ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ၊ အကုသလာသာဓာရဏာ စတ္တာရောစာတိ သတ္တရသ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ သဒ္ဓိံ ဧကုနဝိသတိ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၉)

အဘို့တပါးကား၊ အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် (ဒေါသမူစိတ်စသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) လောဘမူစိတ်တို့တွင် ပဌမဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးကုန်သော စေတသိက်တို့၎င်း သဗ္ဗာကုသလာသာဓာရဏတို့မည်သော လေးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း ဤသို့ တဆဲ့ခုနစ်ပါးသော စေတသိက်တို့သည် လောဘဒိဋ္ဌိတို့နှင့် တကွ တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော သဘော တရားတို့သည် ဖြစ်၍ ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the unwholesome types of consciousness, first in those rooted in greed, in the first unprompted consciousness nineteen states enter into combination, namely, the thirteen ethically variable mental factors and the four universal unwholesome mental factors, making seventeen, together with greed and wrong view (13+4+2=19).

၄၄။ တထေဝ ဒုတိယေ အသင်္ခါရိကေ လောဘမာနေန။ (၁၂၉)

ဒုတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘမာနနှင့်တကွ ထိုအညသမာန်း အကုသလာသာဓာရဏ စေတသိက် တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the second unprompted consciousness, (the same seventeen are found together) with greed and conceit (13+4+2=19)

၄၅။ တတိယေ တထေဝ ပီတိဝဇ္ဇိတာ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ သာ အဗ္ဗာရသ။ (၁၂၈)

တတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိသည်ကြည်အပ်ကုန်သော လောဘဒိဋ္ဌိတို့နှင့်တကွ တဆဲ့ရှစ်ပါးကုန်သော ထိုအညသမာန်း အကုသလာသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည်ပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက် ကုန်၏။

Similarly, in third unprompted consciousness, there are eighteen states, together with greed and wrong view but excluding zest (12+4+2=18)

၄၆။ စတုတ္ထ တထေဝ လောဘမာနေန။ (၂၊၁၈)

စတုတ္ထအသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘမာနေနှင့်တကွ ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် တို့သည်ပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the fourth (there are eighteen) with greed and conceit (12+4+2=18)

၄၇။ ပဉ္စမ ပန ပဋိဃသမ္ပယုတ္တေ အသင်္ခါရိကေ ဒေါသော၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉာတိ စတူဟိ သဒ္ဓိံ ပီတိဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ ဝိသတိဓမ္မာ သင်္ဂယန္တိ။ (၃၊၂၀)
ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉာတိ ပနေတ္ထ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

အဘို့တပါးကား၊ ပဉ္စမဖြစ်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်၌ ဒေါသ၎င်း ဣဿာ၎င်း မစ္ဆရိယ၎င်း ကုက္ကုစ္စ၎င်း ဤသို့ လေးပါးသော စေတသိက်တို့နှင့် တကွ ပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ၂၀-သော ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

အမှာစကားချပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၂၀-သော စေတသိက်တို့တွင် ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့ကို တသီးတခြား တစ်ပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

In the fifth unprompted consciousness, that associated with aversion, these twenty states enter into combination ~ the above excluding zest but including the four: hatred, envy, avarice, and worry. But here envy, avarice and worry should be combined separately (12+4+4=20).

၄၈။ သသင်္ခါရိကေ ပဉ္စကေပိ တထေဝ ထိနမိဒ္ဓေန ဝိသေသေတွာ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ (၄-၅-၆၊ ၂၂-၂၀-၂၂)

သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါးအပေါင်း၌လည်း ထိုအသင်္ခါရိက၌ယှဉ်ထိုက်သော စေတသိက်တို့ကိုပင် ထိနမိဒ္ဓဖြင့် အထူးပြု၍ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

In the fifth prompted consciousness the above states should similarly be combined with this difference, that sloth and toper are included. (Thus:21;21;20;20;22).

၄၉။ ဆန္ဒပီတိဝဇ္ဇိတာ ပန အညသမာနာ ဧကာဒသ၊ အကုသလသာဓာရဏာ စတ္တာရောစာတိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ။ (၄-၅-၆၊ ၂၂-၂၀-၁၅)

အဘို့တပါးကား၊ ဆန္ဒပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၁-ပါးတို့၎င်း သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏတို့မည်သော လေးပါးတို့၎င်း ဤ ၁၅-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့သည် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။

In the typ of consciousness connected with restless fifteen mental states occur, namely, eleven ethically variable factors excluding desire and zest, and the four universal unwholsome factors (11+4=15)

၅၀။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတစိတ္တေ စ အဓိမောက္ခဝိရဟိတာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတာ တထေဝ ပန္နရသ ဓမ္မာ လဗ္ဘန္တိတိ။ (၇၊၁၅)

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ကား အဓိမောက္ခမှ ကင်းကုန်သော ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ၁၅-ပါးကုန်သော ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့ကိုပင် ကောင်းစွာအပ်ကုန်၏။

In the typ of consciousness connected with doubt fifteen states are similarly obtained by excluding decision and incorporating doubt (10+4+1=15)

သဗ္ဗတ္ထာပိ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေသု ပစ္စေကံ ယောဇီယမာနာပိ ဂဏနဝသေန သတ္တဓာဝ သင်္ဂဟိတာ ဘဝန္တိတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ၁၂-ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ အသီးအသီး ယှဉ်စေအပ်ကုန်သော်လည်း ဂဏန်းသင်္ချာတို့၏ အပြားအားဖြင့် ခုနှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus altogether, for the twelve types of unwholsome consciousness, the combination becomes sevenfold when reckoned according to their different adjuncts.

သင်္ဂဟဂါထာ

၅၁။ ဧကူနဝိသတိ အဋ္ဌာရသ၊
ဝိသေကဝိသ ဝိသတိ။
ဒွါဝိသ ပန္နရသေတိ၊
သတ္တဓာ ကုသလေ ဌိတာ။

အကုသလယောဂီစေတသိက် ၁၄-ပါး

၅၂။ သာဓာရဏာ စ စတ္တာရော၊
သမာနာ စ ဒသာပရေ။
စုဒ္ဒသေတေ ပဝုစ္စန္တိ၊
သဗ္ဗာကုသလာယောဂိနော။

အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် ဧကူနဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ အဋ္ဌာရသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသတိသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဒွါဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ပန္နရသသင်္ဂဟ၎င်း ဤသို့ ခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

လေးပါးကုန်သော အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့၎င်း၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်မှ တပါးကုန်သော ဆယ်ပါးကုန်သော အညသမာန်းစေတသိက်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ဆယ့်လေးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Nineteen, eighteen, twenty, twenty-one, twenty, twenty-two, fifteen - thus they stand in seven ways in the unwholesome consciousness.

These fourteen mental states - namely, the four unwholesome universals and ten variables - are said to be associated with all the unwholesome types of consciousness.

အဟိတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၄-ပါး

၅၃။ အဟေတုကေသု ပန ဟသနစိတ္တေ တာဝ ဆန္ဒဝဇ္ဇိတာ အညသမာနာ ဒွါဒသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၁၂)

အဘို့တပါးကား၊ အဟိတ်စိတ်တို့တွင် (ဝုဋ္ဌောစသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြထိုက်ကုန်သော) ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြည်အပ်ကုန်သော အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၂-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the rootless styps of consciousness, first in the smile-producing consciousness twelve ethically variable states, excluding desire, enter into combination (7+5=12).

၅၄။ တထာ ဝေါဠုပ္ပနစိတ္တေ ဆန္ဒ,ပီတိဝဇ္ဇိတာ။ (၁၂၁၃)

ဝုဋ္ဌောစိတ်၌ ဆန္ဒ,ပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းစေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Likewise they occur in the determining consciousness, excluding desire and zest (7+7=11)

၅၅။ သုခသန္တိရဏေ ဆန္ဒ,ဝီရိယဝဇ္ဇိတာ။ (၂၂၁၁)

သုခသန္တိရဏစိတ်၌ ဆန္ဒ,ဝီရိယ ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းစေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the investigation consciousness accompanied by joy, all those except desire and energy occur (7+4=11)

၅၆။ မနောဓာတုတ္တိကာဟေတုက ပဋိသန္ဓိယုဂဋ္ဌေ ဆန္ဒ,ပီတိ,ဝီရိယဝဇ္ဇိတာ။ (၃၂၁၀)

မနောဓာတ်သုံးပါး, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ၌ ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်း စေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူ အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the triple mind element and in the pair of rootless rebirth-linking types all those except desire, zest and energy occur (7+3=10).

၅၇။ ဒွိပဉ္စဝိညာဏေ ပကိဏ္ဍကဝဇ္ဇိတာ တေယေဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။။ (၃၊၁၀)

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-၌ ပကိဏ်းစေတသိက်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်း စေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the two types of fivefold sense consciousness, all those enter into combination except the occasionals (7).

သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသ အဟေတုက ဂဏေနဝသေန စတုဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း အဟိတ်စိတ်တို့၌ ဂဏန်းသင်္ချာ၏အပြားအားဖြင့် လေးပါးအပြားအားဖြင့်သာလျှင် ပေါင်းယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus altogether, for eighteen types of rootless consciousness, the combinations, numerically considered, constitute four groups.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၅၈။ ဒွါဒသေကာဒသ ဒသ၊
သတ္တစာပိ စတုဗ္ဗိဓော။
အဋ္ဌာရသာဟေတုကေသု၊
စိတ္တုပ္ပါဒေသု သင်္ဂဟော။

တဆဲ့ရှစ်ပါးသောအဟိတ်ဟုဆိုအပ်ကုန်သော ဥပါဒ်သောစိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းသည် ဒွါဒသသင်္ဂဟ၎င်း ဧကာဒသသင်္ဂဟ၎င်း ဒသသင်္ဂဟ၎င်း သတ္တသင်္ဂဟ၎င်း ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

Twelve, eleven, ten, seven - thus the combination in the eighteen rootless types of consciousness is fourfold.

၅၉။ အဟေတုကေတု သဗ္ဗတ္ထ၊
သတ္တ သေသာ ယထာရဟံ။
ဣတိ ဝိတ္တာရတော ဝုတ္တော၊
တေတ္ထိံသဝိဓ သင်္ဂဟော။

အလုံးစုံကုန်သော အဟိတ်စိတ်တို့၌ ခုနစ်ပါးသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာဏစေတသိက်တို့သည် ယှဉ်ကုန်၏။ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာဏမှ ကြွင်းကုန်သော ပကိဏ်းစေတသိက်တို့သည် ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ (ယှဉ်ကုန်၏) ဤသို့ အကျယ်အားဖြင့် ၃၃-ပါးအပြားရှိသော သင်္ဂဟနည်းကို ဆိုအပ်ပြီ။

In all the rootless the seven (universals) occur. The rest (the occasional) arise according to typ. Thus in detail the combination are told in thirty-three ways.

စေတသိက်ကို စိတ်နှင့်အမျှ ရေတွက်ခြင်း

၆၀။ ဣတ္ထံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ၊
သမ္ပယောဂဉ္စ သင်္ဂဟံ။
ဥတွာ ဘေဒံ ယထာယောဂံ၊
စိတ္တေန သမမုဒ္ဓိသေ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် စိတ်နှင့်မကွေမကွာယှဉ်ကြကုန်သော စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်းကို၎င်း သင်္ဂဟနည်းကို၎င်း သိပြီးသည်ရှိသော် ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ရာဟိတ်နှင့် အရေအတွက်ညီမျှသော အပြားကို ထုတ်ပြရာ၏။

Understanding thus the associations and combination of mental adjuncts, let one explain their classification through their union with consciousness as is fit.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စေတသိကသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ ဒုတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စေတသိကသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော နှစ်ပိုင်းတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the second chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of Mental Factors.

ပကိဏ်းပိုင်း

ပဋိညာဉ်

၁။ သမ္ပယုတ္တာ ယထာ ယောဂံ၊
 တေပညာသ သဘာဝတော။
 စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊
 တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကြကုန်သော မိမိ မိမိ၏ လက္ခဏာအားဖြင့် ၅၃-ပါးသော စိတ်စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော သဘောတရားတို့ကို (အကျယ်ပြုအပ်ကုန်ပြီ)။

Having explained accordingly the fifty-three associated states - consciousness and mental factors - with respect to their intrinsic nature,

မာတိကာ

၂။ ဝေဒနာဟေတုတော ကိစ္စ၊
 ဒွါရာလမ္ဗဏ ဝတ္ထုတော။
 စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ၊
 သင်္ဂဟော နာမ နိယတေ။

ယခုအခါ၌ ထိုငါးဆဲ့သုံးပါးသော သဘောတရားတို့၏ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝေဒနာအပြား ဟိတ်အပြားဖြင့်လည်းကောင်း ကိစ္စအပြား ဒွါရအပြား အာရုံအပြား ဝတ္ထုအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း ပေါင်းစုရောပြုမ်းပြသော ပကိဏ္ဍကသင်္ဂဟကို စိတ်၏အစွမ်းဖြင့်သာ ဆောင်ပြုအပ်၏။

now, taking consciousness alone, we will deal concisely with its classification by way of feeling, roots, functions, doors, objects, and bases.

ဝေဒနာသင်္ဂဟ

ဝေဒနာ ၃-ပါးနှင့် ၅-ပါး

၁။ တတ္ထ ဝေဒနာသင်္ဂဟေ တာဝ တိဝိဓာ ဝေဒနာ သုခံ ဒုက္ခံ အဒုက္ခမသုခါစေတိ၊ သုခံ, ဒုက္ခံ, သောမနဿံ, ဒေါမနဿံ, ဥပေက္ခာတိ စ ဘေဒေန ပန ပဉ္စဓာ ဟောတိ။

ထိုခြောက်ပါးသော သင်္ဂဟတို့တွင် ဟေတုသင်္ဂဟစသည်မှ ရှေးဦးစွာ(ညွှန်ပြအပ်သော) ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်သောဝေဒနာသည်) သုခဝေဒနာ၎င်း, ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း, အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးအပြား ရှိ၏။ တနည်းကား - သုခဝေဒနာ၎င်း, ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း, သောမနဿဝေဒနာ၎င်း, ဒေါမနဿဝေဒနာ၎င်း, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၎င်း, ဤသို့ ဣန္ဒြေအပြားအားဖြင့် ငါးပါးပြားသည် ဖြစ်၏။

In the compendium of feeling there are first three kinds of feeling, namely, pleasant, painful, and that which is neither painful nor pleasant. Again, feeling is analyzed as five fold: pleasure, pain, joy, displeasure, and equanimity.

ဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကိုဝေဖန်ခြင်း

၂။ တတ္ထ သုခသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေကမေဝ။
တထာ ဒုက္ခသဟဂတံ အကုသလဝိပါကံ။ (၂-၂-၂-၂)

ထိုငါးပါးသော ဝေဒနာတို့တွင် သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်သည် ကုသလဝိပါကံဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်တခုသာတည်း။ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်သည် အကုသလဝိပါကံဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်တခုသာတည်း။

Of them, wholesome-resulant body-consciousness is the only one accompanied by pleasure. Similary, unwholesome-resulant body-consciousness is the only one accompanied by pleasure.

၃။ သောမနဿသဟဂတစိတ္တာနိ ပန လောဘမူလာနိ စတ္တာရိ၊ ဒွါဒသကာမာဝစရသောဘနာနိ၊ သုခသန္တိရဏ ဟသနာနိ စ ဒွေတိ အဋ္ဌာရသ ကာမာဝစရ သောမနဿ သဟဂတစိတ္တာနိ စေဝ ပဌမဒုတိယတတိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသင်္ခါတာနိ စတုစတ္တာလီသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တာနိ စေတိ ဒွါသဋ္ဌိဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။ (၆၂)

အဘို့တပါးကား၊ သောမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့သည် လေးပါးကုန်သော လောဘမူစိတ်တို့၎င်း၊ ၁၂-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့၎င်း၊ နှစ်ပါးကုန်သော သောမနဿ သန္တိရဏစိတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၁၈-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့ ၎င်း၊ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ၄၄-ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ ၆၂-ပါး အပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

There are sixty-two kinds of consciousness accompanied by joy, namely: (a) eighty types of sense-sphere consciousness - four rooted in greed, twelve types of sense-sphere beautiful consciousness, the two (rootless) types, i.e. joyful investgating and smiling consciousness (4+12+4); (b) forty-four types of sublime and supramundane consciousness pertaining to the first, second, third, and fourth jhānas(12+32).

၄။ ဒေါမနဿသဂတစိတ္တာနိ ပန ဒွေ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနေဝ။ (၂)

အဘို့တပါးကား၊ ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်တို့သည် နှစ်ပါးကုန်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ် စိတ်တို့သာတည်း။

Only the two types of consciousness connected with aversion are accompanied by displeasure.

၅။ သေသာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပဉ္စပညာသ ဥပေက္ခာသဟဂတစိတ္တာနေဝါတိ။ (၅၅)

ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ၅၅-ပါးသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ချည်းသာတည်း။ ဤကား ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းတည်း။

All the remaining fifty-five types of consciousness are accompanied by equanimity.

သံဟဂါထာများ

၆။ သုခံ ဒုက္ခမုပေက္ခာတိ၊
တိဝိဓာ တတ္ထ ဝေဒနာ။
သောမနဿံ ဒေါမနဿ-
မိတိဘောဒနေ ပဉ္စမာ။

၇။ သုခမေကတ္ထ ဒုက္ခဉ္စ၊
ဒေါမနဿံ ဒွယေ ဌိတံ။
ဒွါသဌိသု သောမနဿံ၊
ပဉ္စပညာသကေတရာ။

ထိုဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဝေဒနာတို့သည် သုဝေဒနာ၎င်း ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း ဥပေက္ခာဝေဒနာ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးအပြားရှိကုန်၏။ သောမနဿဝေဒနာ၎င်း ဒေါမနဿဝေဒနာ၎င်း ဤနှစ်ပါးကိုထည့်၍ ဣန္ဒြေအားဖြင့် ငါးပါးပြားကုန်၏။

Feeling, therein, is three fold, namely, pleasure, pain, and equanimity. Together with joy and displeasure it is fivefold.

သုခဝေဒနာသည်၎င်း ဒုက္ခဝေဒနာသည်၎င်း တခုသောကာယဝိညာဏ်စိတ်၌ တည်၏ (ယှဉ်၏)။ ဒေါမနဿဝေဒနာသည် စိတ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌ စိတ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌ တည်၏။ သောမနဿဝေဒနာသည် ၆၂-ပါးသောစိတ်၌ တည်၏။ ဆိုအပ်ပြီးမှ တပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ၅၅-ပါးသောစိတ်၌ တည်၏။

Pleasure and pain are each found in one, displeasure in two, joy in sixty-two, and the remaining (i.e. equanimity) in fifty-five.

ဟေတုသင်္ဂဟ

ဟိတ် ၆-ပါး

၁၀။ ဟေတု သင်္ဂဟေ ဟေတူ နာမ လောဘော၊ ဒေါသော၊ မောဟော၊ အလောဘော၊ အဒေါသော၊ အမောဟော စာတိ ဆပ္ပိဓာ ဘဝန္တိ။

ဟေတုသင်္ဂဟ၌(ရထိုက်ကုန်သော) ဟိတ်တို့မည်သည် လောဘ၎င်း၊ ဒေါသ၎င်း၊ မောဟ၎င်း၊ အလောဘ၎င်း၊ အဒေါသ၎င်း အမောဟ၎င်း ဤသို့ ၆-ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of roots there are six roots, namely, greed, hatred, delusion, non-greed, non-hatred, and non-delusion.

ဟိတ်ဖြင့် စိတ်ကိုဝေဖန်ခြင်း

၁၁။ တတ္ထ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇေန ဒွိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆေန သန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ဟသနဝသေန အဋ္ဌာရသ အဟေတုကစိတ္တာနိ နာမ။ (၁၈)

ထိုဟေတုသင်္ဂဟ၌ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိန်းဒွေး၊ သန္တိရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ၁၈-ပါးသောစိတ်တို့သည် အဟိတ်စိတ်တို့မည်၏။

Therein, eighteen types of consciousness are without roots, namely, five-door advertng, the two sets of five-fold sense consciousness, receiving, investgation, de-terminin, and smiling (1+5+5+2+3+1+1).

၁၂။ သေသာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဧကသတ္တတိ စိတ္တာနိ သဟေတုကာနေဝ။ (၇၁)

ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ၇၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် သဟိတ်စိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

All remaining seventy-one types of consciousness are with roots.

၁၃။ တတ္ထာပိ ဒွေ မောမူဟစိတ္တာနိ ဧကဟေတုကာနိ။ (၂)

ထိုသဟိတ်စိတ်တို့တွင်လည်း နှစ်ပါးကုန်သော မောဟမူစိတ်တို့သည် ဧကဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

Of them the two types of consciousness associated with sheer delusion have only one root.

၁၄။ သေသာနိ ဒသ အကုသလစိတ္တာနိ စေ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ ဒွါဒသ ကာမာဝစရသောဘနာနိ စေတိ ဒွါဝီသတိ ဒွိဟေတုကစိတ္တာနိ။ (၂၂)

မောဟမူဒွေးမှ ကြွင်းကုန်သော ဆယ်ပါးကုန်သော အကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော ၁၂-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ ၂၂-ပါးသည် ဒွိဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

The remaining ten unwholesome types of consciousness and the twelve sense-sphere beautiful types of consciousness dissociated from knowledge- thus totalling twenty-two-are with two roots.

၁၅။ ဒွါဒသ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရသောဘနာနိ စေ ပဉ္စတ္ထိံသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တာနိ စေတိ သတ္တစတ္တာလီသ တိဟေတုက စိတ္တာနိတိ။ (၄၇)

၁၂-ပါးကုန်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရစိတ်တို့၎င်း၊ ၃၅-ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်, လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၎င်း, ဤသို့ ၄၇-ပါးသည် တိဟိတ်စိတ်တို့တည်း။ ဤကား ဟိတ်အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The twelve sense-sphere beautiful types of consciousness associated with knowledge - and the thirty-five sublime and supramundane types of consciousness- thus totalling forty-seven-are with three roots.

သံဟဂါထာများ

၁၆။ လောဘော ဒေါသော စ မောဟောစ၊
ဟေတူ အကုသလာ တယော။
အလောဘာ ဒေါသာ မေဟော စ၊
ကုသလာ ဗျာကတာ တထာ။

အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော ဟိတ်တို့သည် လောဘ၎င်း ဒေါသ၎င်း မောဟ၎င်း (ဤသို့) သုံးပါးတို့တည်း။
ကုသိုလ်အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော ဟိတ်တို့သည် အလောဘ၎င်း အဒေါသ၎င်း အမောဟ၎င်း (ဤသို့)
ထိုသုံးပါးစီတို့တည်း။

Greed, hatred, and delusion are the three unwholesome roots. Non-greed, non-hatred, and non-delusion are (the three roots that are) wholesome and indeterminate.

၁၇။ အဟေတုကာဠာရသေက-
ဟေတုကာ ဒွေ ဒွါဝိသတိ။
ဒွိဟေတုကာ မတာ သတ္တ၊
စတ္တာလီသ တိဟေတုကာ။

အဟိတ်စိတ်တို့ကို ၁၈-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဧကဟိတ်စိတ်တို့ကို ၂-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်
ကုန်၏။ ဒွိဟိတ်စိတ်တို့ကို ၂၂-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။ တိဟိတ်စိတ်တို့ကို ၄၇-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်
ကုန်၏။

It should be understood that eighteen (types of consciousness) are without roots, two with one root, twenty-two with two roots, and forty-seven with three roots.

ကိစ္စသင်္ဂဟ

ကိစ္စ ၁၄-ပါး

၁၈။ ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိနာမ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါ ဝဇ္ဇေန ဒဿန သဝန ဃာယန သာယန ဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆန္တန သန္တိရဏ ဝေါဠုပ္ပန ဇေန တဒါရမ္မဏ စုတိဝသေန စုဒ္ဒသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ကိစ္စတို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်ကိစ္စ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ ဒဿနကိစ္စ သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စ သမ္ပဋိစ္ဆိန်ကိစ္စ သန္တိရဏကိစ္စ ဝုဠောကိစ္စ ဇောကိစ္စ တဒါရုံကိစ္စ စုတိကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၁၃၄-ပါး အပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဤ၌ ဝသ-သဒ္ဒါ အပြားဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်)

In the compendium of functions there are fourteen functions, namely: (1) rebirth-linking, (2) life-continuum, (3) adverting, (4) seeing, (5) hearing, (6) smelling, (7) tasting, (8) touching, (9) receiving, (10) investigation, (11) determining, (12) javana, (13) registration, and (14) death.

ဌာန ၁၀-ပါး

၁၉။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါ ဝဇ္ဇေန ပဉ္စဝိညာဏဌာနာဒိဝသေန ပန တေသံ ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဘို့တပါးကား ပဋိသန္ဓေဌာန ဘဝင်ဌာန အာဝဇ္ဇန်းဌာန ပဉ္စဝိညာဏ်ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ဌာနတို့၏ အပြားကို သိထိုက်၏။

Their further clasification should be understood by way of stage as tenfold, namely: (1) rebirth-linking, (2) life-continuum, (3) adverting, (4) fivefold sense consciousness, and so forth.

ကိစ္စဌာနတို့ဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း

၂၀။ တတ္ထ ဒွေ ဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏာနိ စေဝ အဋ္ဌမဟာဝိပါကာနိ စ နဝ ရူပါရူပဝိပါကာနိ စေတိ ဧကေနဝိသတိ စိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂ စုတိကိစ္စာနိ နာမ။ (၁၉)

ထိုကိစ္စသင်္ဂဟ၌ (ထိုကိစ္စသင်္ဂဟတို့တွင်) နှစ်ပါးကုန်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်တို့၎င်း ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့၎င်း ကိုးပါးကုန်သော ရူပဝိပါက အရူပဝိပါကစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သောစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်္ဂကိစ္စ စုတိကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

Of them, nineteen types of consciousness perform the functions of rebirth-linking, life-continuum, and death. They are: two types of investigating consciousness accompanied by equanimity; eight great resultants; and nine fine-material-sphere and immaterial-sphere resultants (2+8+9=19)

၂၁။ အာဝဇ္ဇနကိစ္စာနိ ပန ဒွေ။ (၂)

အဘို့တပါးကား၊ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း။

Two perform the function of advertng.

၂၂။ တထာ ဒဿနသဝနဃာယနသာယနဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စာနိ စ။ (၂)

ဒဿနကိစ္စ သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် ထိုအတူ နှစ်ပါးစီတို့တည်း။

Similary, two perform each of the functions of seeing, hearing, smelling, tast ing, touching, and receving.

၂၃။ တိဏိ သန္တိရဏ ကိစ္စာနိ။ (၃)

သန္တိရဏကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် သုံးပါးတို့တည်း။

Three perform the function of investigatng.

၂၄။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနမေဝ ပဉ္စဒွါရေ ဝေါဠုပ္ပနကိစ္စံ သာဓေတိ။ (၁)

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်ပင် ပဉ္စဒွါရအရာ၌ ဝုဠောကိစ္စကို ပြီးစေ၏။

The mind door advertng consciousness performs the function of determining in the five sense door.

၂၅။ အာဝဇ္ဇနဒွယဝဇ္ဇိတာနိ ကုသလာကုသလဖလကိရိယစိတ္တာနိ ပဉ္စပညာသဇေနကိစ္စာနိ။ (၅၅)

အာဝဇ္ဇန်းဒွေးသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ၅၅-ပါးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖိုလ် ကြိယာစိတ်တို့သည် ဇောကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

With the exception of the two types of advertng consciou sness, the fifty-five types of unwholesome, wholesome, fruition and functional consciousness perform the function of javana.

၂၆။ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကနိ စေဝ သန္တိရဏတ္တယဉ္စေတိ ဧကာဒသတဒါရမ္မဏစိတ္တာနိ။ (၁၁)
ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့၎င်း သန္တိရဏသုံးပါးအပေါင်း၎င်း ဤသို့ တဆယ့်တပါးသောစိတ်တို့သည် တဒါရုံကိစ္စရှိသောစိတ်တို့မည်၏။

The eight great resultants and the three types of investgating consciousness, totaling eleven, perform the function of registration.

ဆိုင်ရာစိတ်တို့ တပ်နိုင်သည့် ကိစ္စများ

၂၇။ တေသု ပန ဒွေ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏစိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိ တဒါရမ္မဏ သန္တိရဏဝသေန ပဉ္စကိစ္စာနိနာမ။ (၅၂)

အပေါင်းကို ပြဦးအံ့၊ ထိုဆိုင်ရာ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ တဒါရုံ သန္တိရဏကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၅-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

Of them, the two types of investing consciousness accompanied by equanimity perform five functions - reberth-linking, life-continuum, death, registration, and investigating.

၂၈။ မဟာဝိပကာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိ တဒါရမ္မဏဝသေန စတုကိစ္စာနိနာမ။(၄၂၈)

ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ တဒါရုံကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၄-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

The eight great resultants perform four functions - reberth-linking, life-continuum, death, and registration.

၂၉။ မဟဂ္ဂတဝိပါကာနိ နဝ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန တိကိစ္စာနိနာမ။(၃၂၉)

ကိုးပါးကုန်သော မဟဂ္ဂတဝိပါကစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၃-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

The nine sublime resultants perform three functions - reberth-linking, life-continuum, and death.

၃၀။ သောမနဿသန္တိရဏံ သန္တိရဏတဒါရမ္မဏဝသေန ဒုကိစ္စံ။ (၂၂၁)

သောမနဿသန္တိရဏစိတ်သည် သန္တိရဏ,တဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် နှစ်ကိစ္စရှိသောစိတ်တို့မည်၏။

The investgating consciousness accompanied by joy performs two functions - investigating and registration.

၃၁။ တထာ ဝေါဠုပ္ပနံ ဝေါဠုပ္ပနာဝဇ္ဇနဝသေန။ (၂၂၁)

ဝုဠော(မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း)စိတ်သည် ဝုဠောကိစ္စ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ထို့အတူ နှစ်ကိစ္စရှိ၏။

Similarly, the determining consciousness perform two functions - determining and advertng.

၃၂။ သေသာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ဇေနမနောဓာတုတ္တိက ဒွိပဉ္စဝိညာဏာနိ ယထာသမ္ဘဝမေဝကိစ္စာနီတိ။ (၁၊၆၈)

အဘို့တပါးကား၊ ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ဇော-၅၅၊ မနောဓာတ်သုံးပါး၊ ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-တို့သည် ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ တကိစ္စစီရှိသော စိတ်တို့မည်၏။ ဤကား ကိစ္စအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

All the remaining types of consciousness - javana, the triple mind element, and the the two types of five fold sense consciousness - perform only one function as they arise.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၃။ ပဋိသန္ဓေယယော နာမ၊
ကိစ္စဘေဒေန စုဒ္ဒသ။
ဒသဓာ ဌာနဘေဒေန၊
စိတ္တုပ္ပါဒါ ပကာသိတာ။

ပဋိသန္ဓေအစရှိသည်မည်ကုန်သော စိတ်တို့ကို ကိစ္စတို့၏အပြားအားဖြင့် ၁၄-ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဌာနတို့၏ အပြားအားဖြင့် ဆယ်ပါးပြားကုန်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း ပြအပ်ကုန်၏။

The types consciousness are declared to be fourteen according to functions such as rebirth-linking and fo forth, and ten according to analysis by stages.

၃၄။ အဋ္ဌသဋ္ဌိ တထာ ဒွေ စ၊
နဝါဋ္ဌ ဒွေ ယထာက္ကမံ။
ဧက ဒွိ တိ စတု ပဉ္စ၊
ကိစ္စဌာနာနိ နိဒ္ဒိသေ။

တကိစ္စ တဌာန၊ နှစ်ကိစ္စ နှစ်ဌာန၊ သုံးကိစ္စ သုံးဌာန၊ လေးကိစ္စ လေးဌာန၊ ငါးကိစ္စ ငါးဌာနရှိသော စိတ်တို့ကို အကြင်ကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၆၈-ပါးဟူ၍လည်းကောင်း ထိုမှတပါး နှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ကိုးပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ရှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ညွှန်ပြရာ၏။

It is stated that those wich perform one function are sixty-eight; two functions, two; three functions, nine; four function, eight; and five functions, two respectively.

ဒွါရသင်္ဂဟ

ဒွါရ ၆-ပါး

၃၅။ ဒွါရသင်္ဂဟေ ဒွါရနိနာမ စက္ခုဒွါရံ သောတဒွါရံ ဃာနဒွါရံ ဇိဝှိဒွါရံ ကာယဒွါရံ မနောဒွါရဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဒွါရသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဒွါရတို့မည်သည် စက္ခုဒွါရ၎င်း သောတဒွါရ၎င်း ဃာနဒွါရ၎င်း ဇိဝှိဒွါရ၎င်း ကာယဒွါရ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of doors, there are six doors, namely: eye door, ear door, nose door, tongue door, body door, and mind door.

ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို ဝေဘန်ခြင်း

၃၆။ တတ္ထ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဒွါရတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည်ပင် စက္ခုဒွါရမည်၏။

၃၇။ တထာ သောတာဒယော သောတဒွါရနီတိ။

ထို့အတူ သောတပသာဒအစရှိသည်တို့သည်ပင် သောတဒွါရအစရှိသည်တို့မည်၏။

Therein, the eye itself is the eye door; and so far the ear door and the others.

၃၈။ မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ။

အထူးကား-ဘဝင်္ဂစိတ်ကို မနောဒွါရဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

But the life-continuum is called the mind door.

၃၉။ တတ္ထ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန စက္ခုဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆာန သန္တိရဏ ဝေါဠုပ္ပနကာမာဝစရ ဇေန တဒါရမ္မဏဝသေန ဆစတ္တာလီသစိတ္တာနိ စက္ခုဒွါရေ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တထာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန သောတဝိညာဏာဒိဝသေန သောတဒွါရာဒီသုပိ ဆစတ္တာလီသေဝ ဘဝန္တိတိ သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒွါရေ စတုပညာသစိတ္တာနိ ကာမာဝစရာ နေဝ။ (၄၆)

ထိုခြောက်ပါးသောဒွါရတို့တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး သမ္ပဋိစ္ဆိန်းဒွေး သန္တိရဏသုံးခု ဝုဠော ကာမဇော တရယုတ်သုံးဆယ် တဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၄၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် စက္ခုဒွါရ၌ (အာရုံ၊ ဘုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ မနသိကာရ စသည်အလိုက်) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့အတူ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သောတဝိညာဏ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် သောတဒွါရအစရှိသည်တို့၌လည်း ၄၆-ပါးစီသာလျှင်ဖြစ်သော (စိတ်တို့သည်) ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ငါးဒွါရ၌ ၅၄-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမာဝစရစိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

Therein, forty-six type of consciousness arise in the eye door according to circumstances: five-door advertng, eye-consciousness, receiving, investigating, determining, sense-sphere javanas, and registration. Likewise in the ear door, etc., forty-six types of consciousness arise, five-advertng, ear-consciousness, and so forth. It should be understood that altogether the forty-four types of sense sphere consciousness occur in the five doors.

၄၀။ မနောဒွါရေ ပန မနောဒွါရာဝဇ္ဇေန ပဉ္စပညာသဇေန တဒါရမ္မဏဝသေန သတ္တသဋ္ဌိစိတ္တာနိ ဘဝန္တိ။(၆၇)

အဖို့တပါးကား - မနောဒွါရ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇော ၅၅, တဒါရုံ ၁၁-ပါးတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၆၇-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the mind door sixty-seven types of consciousness arise: mind-door advertng, fifty-five, and registration.

၄၁။ ဧကုနဝီသတိ ပဋိသန္တိ ဘဝင်္ဂ စုတိ ဝသေန ဒွါရဝိမုတ္တာနိ။ (၁၉)

တရယုတ် နှစ်ဆယ်သော(စိတ်တို့သည်) ပဋိသန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စတို့၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) ဒွါရမှ လွတ်ကုန်၏။

Nineteen types of consciousness are door-freed, occurring by way of rebirth-linking, life-continuum, and death.

ဆိုင်ရာစိတ်တို့ ဖြစ်နိုင်ရာဒွါရများ

၄၂။ တေသု ပန ပဉ္စဝိညာဏာနိ စေဝ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဇေနာနိ စေတိ ဆတ္တိံသ ယထာရဟမေကဒွါရိက စိတ္တာနိ။ (၁၊ ၃၆)

အပေါင်းကို ပြဦးအံ့၊ ထိုဆိုင်ရာဒွါရဖြစ်သော စိတ်တို့တွင် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-တို့၎င်း၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဇောတို့၎င်း ဤသို့ ၃၆-ပါးသော (စိတ်တို့သည်) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တဒွါရ၌ ဖြစ် သော စိတ်တို့ မည်၏။

Of those (that arise through door) thirty-six types consciousness-the two sets of fivefold sense consciousness and the sublime and supramundane javanas-are with one door accordingly.

၄၃။ မနောဓာတုတ္တကံ ပန ပဉ္စဒွါရိကံ။ (၅၊ ၂)

အဖို့တပါးကား၊ မနောဓာတ်သုံးခု အပေါင်းသည် ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

Three mind-door elements arise through five doofrs.

၄၄။ သုခသန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကာမာဝစရဇေနာနိ ဆဒွါရိကစိတ္တာနိ။ (၆၊ ၃၁)

သုခသန္တိရဏ ဝုဋ္ဌော ကာမဇောတို့သည် ခြောက်ဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့တည်း။

Joiful investigating, determining, and sense-sphere javanas arise through six door.

၄၅။ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏမဟာဝိပါကာနိ ဆဒွါရိကာနိစေဝ ဒွါရဝိမုတ္တာနိ စ။ (၆-၀၊ ၁၀)

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏ-၂၊ မဟာဝိပါက-၈ တို့သည် ရံခါ ခြောက်ဒွါရ၌လည်းဖြစ်ကုန်၏။ ရံခါ ခြောက်ဒွါရမှလည်း လွတ်ကုန်၏။

Investgating consciousness accompained by equanimity and the great result ants arise either through the six doors or as door-freed.

၄၆။ မဟဂ္ဂတဝိပါကာနိ ဒွါရဝိမုတ္တာနေဝါတိ။ (၀၊၉)

မဟဂ္ဂတဝိပါကံ ၉-ပါးတို့သည် အခါခပ်သိမ်း ခြောက်ဒွါရမှ လွတ်ကုန်သည် သာလျှင်တည်း။
ဤကား ဒွါရဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The sublime resultants always arise as door-freed.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၄၇။ ဧကဒွါရိကစိတ္တာနိ၊
ပဉ္စဆဒါရိကာနိ စ။
ဆဒွါရိကဝိမုတ္တာနိ၊
ဝိမုတ္တာနိ စ သဗ္ဗထာ။

တဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်၎င်း၊ ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်၊ ခြောက်ဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်၎င်း
ရံခါ ခြောက်ဒွါရ၌ ဖြစ်၍ ရံခါ ခြောက်ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်
ခြောက်ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း

ဆတ္တိံသတိ တထာ တီဏိ၊
ဧကတ္တိံသ ယထာက္ကမံ။
ဒသဓာ နဝဓာ စေတိ၊
ပဉ္စဓာ ပရိဒီပယေ။

အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၃၆-ပါးသည်၎င်း ထိုမှတပါး သုံးပါးတို့သည်၎င်း ၃၁-ပါးသည်၎င်း
ဆယ်ပါးပြားကုန်သည်၎င်း ကိုးပါးပြားကုန်သည်၎င်း (ဖြစ်ကုန်၏) ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပြရာ၏။

Thirty-six types of consciousness arise through one door, three through five doors, thirty-one through six doors or as door-freed, nine wholly free from door. Thus in five ways they are shown.

အာရမ္မဏသင်္ဂဟ

အာရုံ ၆-ပါး

၄၈။ အာလမ္မဏသင်္ဂဟေ အာရမ္မဏာနိ နာမ ရူပါရမ္မဏံ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဂန္ဓာရမ္မဏံ ရသာရမ္မဏံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ဓမ္မာရမ္မဏဇ္ဇေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

အာလမ္မဏသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) အာရုံတို့မည်သည် ရူပါရုံ၎င်း သဒ္ဓါရုံ၎င်း ဂန္ဓာရုံ၎င်း ရသာရုံ၎င်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၎င်း ဓမ္မာရုံ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of objects, there are six kinds of objects, namely, visible form object, sound object, smell object, taste object, tangible object, and mental object.

အာရုံဖြင့် စိတ်ကို ဘေဝန်ခြင်း

၄၉။ တတ္ထ ရူပမေဝ ရူပါရမ္မဏံ၊ တထာ သဒ္ဓါဒယော သဒ္ဓါရမ္မဏာဒီနိ။

ထိုခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင် အဆင်းသည်ပင် ရူပါရုံမည်၏။ ထို့အတူ အသံအစရှိသည်တို့သည်ပင် သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့ မည်၏။

Therein, visible form itself is visible form object. Likewise, sound etc., are sound object, etc.

၅၀။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ပန ပသာဒ သုခုမ ရူပ စိတ္တ စေတသိက နိဗ္ဗာန ပညတ္တိဝသေန ဆဓာ သင်္ဂယတိ။

အထူကား၊ ဓမ္မာရုံကို ပသာဒရုပ် သုခုမရုပ် စိတ် စေတသိက် နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ခြောက်ပါး အပြားတို့ဖြင့် ပေါင်းယူအပ်၏။

But mental object is sixfold: sensitive matter, subtle matter, consciousness, mental factors, Nibbāna, and concepts.

၅၁။ တတ္ထ စက္ခုဒွါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ဘိ ရူပမေဝ အာရမ္မဏံ၊ တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန်၊ တထာ သောတဒွါရိကစိတ္တာဒီနမ္ဘိ သဒ္ဓါဒီနိ၊ တာနိ စ ပစ္စုပ္ပန်နိယေဝ။ (၄၆)

ထိုခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင် စက္ခုဒွါရိကစိတ်တို့၏ အလုံးစုံတို့၏လည်း ရူပါရုံသည်သာ အာရုံသည် (ဖြစ်၏) ထိုရူပါရုံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသာတည်း။ ထို့အတူ သောတဒွါရိကစိတ် အစရှိသည်တို့လည်း သဒ္ဓါရုံအစရှိသည်တို့သည် (အာရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏) ထိုသဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့သည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်တို့ချည်း သာတည်း။

For all types eye-door consciousness, visible form alone is the object, and that pertains only to the present. Likewise, sound etc., are the object of ear-door consciousness, etc., and those to pertain only to the present.

၅၂။ မနောဒွါရိက စိတ္တာနံ ပန ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ ယထာရဟမာရမ္မဏံ ဟောတိ။ (၆၇)

အထူးကား မနောဒွါရိကစိတ်တို့၏ ခြောက်ပါးအပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်သည်၎င်း အတိတ်သည်၎င်း အနာဂတ်သည်၎င်း ကာလဝိမုတ်သည်၎င်း (ဖြစ်၍) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အာရုံသည် ဖြစ်၏။

But the object of mind-door consciousness is of six kinds and that object may-be present, past, future, or independent of time, according to circumstances.

၅၃။ ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ံ စုတိ သင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ယထာသမ္ဘဝံ ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ၊ ပညတ္တိဘူတံ ဝါ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္ဘဝံ အာရမ္မဏံ ဟောတိ။ (၁၉)

ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်ံ စုတိဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ဒွါရဝိမုတ်စိတ်တို့လည်း ခြောက်ပါးအပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးသော ဘဝတပါး၌ ခြောက်ဒွါရသည် ယူအပ်သည်၎င်း ပစ္စုပ္ပန်သည်သော်၎င်း အတိတ်သည်သော်၎င်း ပညတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်သော်၎င်း ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သည်၎င်း(ဖြစ်၍) အာရုံသည် ဖြစ်၏။

Further, in the case of the door-freed consciousness - that is rebirth-linking, life-continuum, and death (consciousness) - the obj is six-fold, and according to the situation (that object) has usually has been apprehended in (one of) the six doors in the immediately preceding existense, as either a present of past object or as a consept. it is known as kamma, or sign of kamma, as sign of destiny.

ဧကန် အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

၅၄။ တေသု စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ ယထာက္ကမံ ရူပါဒိ ဧကကာရမ္မဏာနေဝ။

ထိုစိတ်တို့တွင် စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသော စိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ရူပါရုံအစရှိသော တပါးတပါးစီသာ အာရုံရှိကြ၏။

Of these, eye-consciousness, etc., each take a single object, respectively, visible form, etc.

၅၅။ မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ရူပါဒိ ပဉ္စာရမ္မဏံ။

အဖို့တပါးကား၊ မနောဓာတ်သုံးခုတို့၏ အပေါင်းသည် ရူပါရုံအစရှိသော ငါးပါးသော အာရုံရှိ၏။

But triple mind element take all five kinds of (sense) object, visible form, etc.

၅၆။ သေသာနိ ကာမာဝစရိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပါ ကာမာဝစရာရမ္မဏာနေဝ။

(၁၀+၃+၁၂=၂၅)

ကြွင်းသော ကာမာဝစရိပါကံစိတ်တို့၎င်း ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၎င်း ဤစိတ်တို့သည် အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ကာမတရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။ (သေသာနိကာမာဝစရိပါကဟူသည် မဟာဝိပါကံ ၈-ပါးနှင့် သန္တီရဏသုံးပါးကို ဆိုလိုသည်။ ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ပါးနှင့် သမ္ပဋိဉ္စိုက်စိတ် ၂ပါးကို ရှေ့ဝါကျက ယူပြီးဖြစ်သည်။ အားလုံးပေါင်းသော် ကာမဝစရိပါက ၂၃-ပါး ရှိသည်)

For all types eye-door consciousness, visible form alone is the object, and that pertains The remaining sense-sphere resultants and the smiling consciousness always have only sense-sphere objects.

၅၇။ အကုသလာနိ စေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရဇေနာနိ စေတိ လောကုတ္တရာဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။(၂၀)

အကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကာမာဝစရဇေတို့၎င်း ဤနှစ်ဆယ်သောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာသည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The unwholwsome (consciousness) and sense-sphere Javanas that are dissociated fromn knowledge take all objects except supramundane states.

၅၈။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရကုသလာနိ စေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာနသင်္ခါတံ အဘိညာကုသလဇ္ဇေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂ ဖလဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။ (၅)

ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ပဉ္စမဇ္ဈာန်ဟုဆိုအပ်သော အဘိညာဉ်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း ဤငါးပါးသော စိတ်တို့သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The sense-sphere wholesome (consciousness) associated with knowledge, and the wholesome direct-knowledge consciousness consisting in the fifth jhāna take all objects except the path and fruit of Arahantship.

၅၉။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကိရိယာနိ စေဝ ကိရိယာဘိညာဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဇ္ဇေတိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။ (၆)

ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့၎င်း ကြိယာအဘိညာဉ်လ်စိတ်၎င်း ဝုဋ္ဌောစိတ်၎င်း ဤခြောက်ပါးသော အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The sense-sphere functionals associated with knowledge, the functional direct-knowledge consciousness, and determining consciousness can all take kinds of objects.

၆၀။ အာရုပ္ပေသု ဒုတိယစတုတ္တာနိ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ။ (၆)

အာရူပစိတ်တို့တွင် ဒုတိယ, စတုတ္ထ အာရူပစိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

Among the immaterial (consciousness), the second and forth take the sublime objects.

၆၁။ သေသာနိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ။ (၂၁)

ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့သည် ပညတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

All the remaining sublime consciousness take concepts as objects.

၆၂။ လောကုတ္တရစိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မာနိတိ။

လောကုတ္တရာစိတ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။ ဤကား အာရုံအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The supramundane consciousness take Nibbāna as object.

သင်္ခါယဂါထာများ

ဧကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

၆၃။ ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တမိ၊
ဆစိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ။
ဧကဝိသတိဝေါဟာရေ၊
အဋ္ဌနိဗ္ဗာန ဂေါစရေ။

၂၅-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမအာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏) ခြောက်ပါးသောစိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏)။ ၂၁-ပါးသောစိတ်တို့သည် ပညတ်အာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏) ၈-ပါးသော စိတ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။

Twenty-five types of consciousness are connected with lower objects; six with sublime, twenty-one with concepts; eight with Nibbāna.

အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

ဝိသာနုတ္တရမုတ္တမိ၊
အဂ္ဂမဂ္ဂဖလုဇ္ဇိတေ။
ပဉ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္စေတိ၊
သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

၂၀-သောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာကိုးပါးမှလွတ်သောအလုံးစုံသော အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။
ငါးပါးကုန်သောစိတ်တို့သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံ၌
ဖြစ်ကုန်၏။ ခြောက်ပါးသောစိတ်တို့သည်ကား အလုံးစုံသောအာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ထိုအာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌
ခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူ ရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Twenty are connected with all objects except the supermundane; five with all except the highest path and fruit; and six with all. Thus sevenfold is their grouping.

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

ဝတ္ထု ၆-ပါး

၆၄။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟေ ဝတ္ထုနိ နာမ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝါ၊ ကာယ၊ ဟဒယဝတ္ထု စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဝတ္ထုတို့မည်သည် စက္ခုဝတ္ထု၎င်း သောတဝတ္ထု၎င်း ဃာနဝတ္ထု၎င်း ဇိဝါဝတ္ထု၎င်း ကာယဝတ္ထု၎င်း ဟဒယဝတ္ထု၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the summary of base, there are six base, namely, eye, ear, nose, tongue, body, and heart-base.

ဝတ္ထုဖြင့် ဘုံကို ဝေဘန်ခြင်း

၆၅။ တာနိ ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို ကာမဘုံ၌ အလုံးစုံတို့ကိုလည်း ရအပ်ကုန်၏။

All these, too, are found in the sense world.

၆၆။ ရူပလောကေ ပန ဃာနာဒိတ္ထယံ နတ္ထိ။

အဘို့တပါးကား၊ အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပဘုံ၌ ဃာနအစရှိသော ဝတ္ထုရုပ်သုံးပါးအပေါင်းသည် မရှိ။

But in fine material world three base - nose, tongue and body - are not found.

၆၇။ အရူပလောကေ ပန သဗ္ဗာနိပိ န သံဝိဇ္ဇန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ အရူပဘုံ၌ အလုံးစုံသော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည်လည်း မရှိကုန်။

In the immaterial world no base exists.

ဝတ္ထုဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း

၆၈။ တတ္ထ ပဉ္စဝိညာဏဓာတုယော ယထာက္ကမံ ဧကန္တေန ပဉ္စပသာဒဝတ္ထုနိ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ဧကန်အားဖြင့် ငါးပါးသော ပသာဒဝတ္ထုတို့ကို မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

Therein, the five elements of sense consciousness occur entirely dependent on the five sensitive base(2x5=10)

၆၉။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန သမ္ပဋိစ္ဆာနသင်္ခါတာ ပန မနောဓာတု စ ဟဒယံ နိဿိတာယေဝ ပဝတ္တတိ။

အဘို့တပါးကား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆာန်းဒွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်သည်လည်း ဟဒယဝတ္ထုကို မှီလျက်သာလျှင် ဖြစ်၏။

But the mind element - namely, the five-door advertent consciousness and the (two types) receiving - occur in dependence on the heart .

၇၀။ အဝေသော ပန မနောဝိညာဏဓာတုသင်္ခါတာ စ သန္တိရဏ မဟာဝိပါက ပဋိဗဒ္ဓယ ပဌမဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရဝေသေန ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။ (၁၀+၃+၃၀=၄၃)

အဘို့တပါးကား၊ ကြွင်းကုန်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်တို့သည်လည်း သန္တိရဏ မဟာဝိပါက ဒေါသမူဒွေး သောတာပတ္တိမဂ် ဟသိတုပ္ပါဒ် ရူပစိတ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

Likewise, those that remains - namely, the mind-consciousness element comprising the investigating consciousness, the great resultants, the two accompanied by aversion, the first path consciousness, smiling consciousness and the fine-material sphere consciousness- occur in dependence on the heart.(3+3+8+2+1+1+15=33)

၇၁။ အဝသေသာ ကုလလာကုလကိရိယာနုတ္တရဝသေန ပန နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ ဝါ။ (၄၂)

အဘို့တပါးကား၊ ကြွင်းသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ လောကုတ္တရာတို့၏အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) မှီ၍၎င်း မမှီဘဲ၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

The remaining classes of consciousness, weather wholesome, unwholsome, fumctional, or supramundane, may be either depernd on, or independent of, the heart base. (12+10+13+7=42)

၇၂။ အာရူပဝိပါကဝသေန ဟဒယံ အနိဿာယေဝါတိ။ (၄)

အရူပဝိပါကအဖြစ်ဖြင့်(ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်)ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီဘဲသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

The immaterial-sphere resultants are independent of the heart base. (4)

သင်္ဂဟဂါထာများ

၇၃။ ဆဝတ္ထံ နိဿိတာ ကာမေ၊
သတ္တရူပေ စတုဗ္ဗိဓာ၊
တိဝတ္ထံ နိဿိတာ ရူပေ၊
ဓာတွေကာနိဿိတာ မတာ။

ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီကုန်သော ၇-ပါးသော ဓာတ်တို့ကို (သိအပ်ကုန်၏) အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ သုံးပါးသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မှီကုန်သော လေးပါးအပြားရှိသော ဓာတ်တို့ကို (သိအပ်ကုန်၏) အရူပလေးဘုံ၌ မမှီသော တခုသောမနောဝိညာဏဓာတ်ကို သိအပ်၏။

It should be known that in the sense sphere plane seven element are dependent on the six base, in the fine material plane four are depend on these base, in immaterial plane the one signal element is not dependent on any.

၇၄။ တေ စတ္တာလီသ နိဿာယ၊
ဒွေစတ္တာလီသ ဇာယရေ။
နိဿာယ စ အနိဿာယ၊
ပါကာရပ္ပါ အနိဿိတာ။

၄၃-ပါးသော(စိတ်တို့သည်) မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ၄၂-ပါးသောစိတ်တို့သည် မှီ၍၎င်း မမှီဘဲ၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။ အာရပ္ပဝိပါက်လေးခုတို့သည် မမှီကုန်ဘဲသာ ဖြစ်ကုန်၏။

Forty-three (types of consciousness) arise depend on base. Forty-two arise with or without. The immaterial resultants arise without any base.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ တတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော သုံးပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the third chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of the Miscellaneous.

ပကိဏ္ဏပိုင်း ပြီး၏။

ဝိထိပိုင်း

ပဋိညာဉ်

၁။ စိတ္တုပ္ပါဒါနမိစ္ဆေဝံ၊
ကတွာ သင်္ဂဟ မုတ္တရံ။
ဘူမိပုဂ္ဂလဘောဒေန၊
ပုဗ္ဗာပရ နိယာမိတံ။

ပဝတ္တိသင်္ဂဟံ နာမ၊
ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္တိယံ။
ပဝက္ခာမိ သမာသေန၊
ယထာသမ္ပဝတော ကထံ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ ကောင်းမြတ်သော ပကိဏ္ဍကသင်္ဂဟကို ပြုစီရင်ပြီး၍ ဘူမိဘောဒ ပုဂ္ဂလဘောဒနှင့်တကွ ရှေ့စိတ်နောက်စိတ်တို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ရာဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ၌ စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုပြ ပဝတ္တိမည်သော သင်္ဂဟကို ဖြစ်သင့်သည်အား လျော်စွာ အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုပေအံ့။ အဘယ်သို့ဆိုအံ့နည်း။

Having thus completed the excellent compendium of states of consciousness, I shall briefly explain in due order the occurrence of consciousness both at rebirth-linking and during the course of existence, according to the planes and individuals, and as determined by what (states of consciousness) precede and follow.

ဆ ဆက္က မာတိကာ

၂။ ဆ ဝတ္ထုနိ၊ ဆ ဒွါရနိ၊ ဆ အာရမ္မဏာနိ၊ ဆ ဝိညာဏာနိ၊ ဆ ဝီထိယော၊ ဆဓာ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ စေတိ ဝီထိသင်္ဂဟေ ဆ ဆက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ခြောက်ပါးကုန်သော ဝတ္ထုတို့၎င်း၊ ခြောက်ပါးကုန်သော ဒွါရတို့၎င်း၊ ခြောက်ပါးကုန်သော အာရမ္မဏတို့၎င်း၊ ခြောက်ပါးကုန်သော ဝိညာဉ်တို့၎င်း၊ ခြောက်ပါးကုန်သော ဝီထိတို့၎င်း၊ ခြောက်ပါးပြားသော ဝိသယပ္ပဝတ္တိတို့၎င်း၊ ဤသို့ ခြောက်ပါးကုန်သော ဆက္ကတို့ကို သိအပ်ကုန်၏။

In the compendium of the cognitive process, six classes each with six members should be understood:

- (i) Six bases;
- (ii) Six doors;
- (iii) six objects;
- (iv) six types of consciousness;
- (v) six processes; and
- (vi) sixfold presentation of object.

၃။ ဝီထိမုတ္တာနံ ပန ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တဝသေန တိဝိဓာ ဟောတိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ ဝီထိမုတ်စိတ်တို့၏ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် အာရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် သုံးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

The presentation of objects to the process-freed consciousness is threefold, namely, kamma, sign of destiny.

၄။ တတ္ထ ဝတ္ထုဒွါရာရမ္မဏာနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယာနေဝ။

ထိုခြောက်ပါးတို့တွင် ဝတ္ထုဆက္က ဒွါရဆက္က အာရမ္မဏဆက္ကတို့သည် ရှေ့ပကိဏ္ဍကသင်္ဂဟ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိကုန်သည်သာတည်း။

The bases, doors, and objects therein are as described before.

ဝိညာဏဆက္က

၅။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သောတဝိညာဏံ၊ ဃာဝိညာဏံ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ၊ ကာယဝိညာဏံ၊ မနောဝိညာဏဓမ္မတိ ဆ ဝိညာဏာနိ။

စက္ခုဝိညာဉ်၎င်း သောတဝိညာဉ်၎င်း ဃာနဝိညာဉ်၎င်း ဇိဝှိဝိညာဉ်၎င်း ကာယဝိညာဉ်၎င်း မနောဝိညာဉ်၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးသောဝိညာဉ်တို့ကို သိထိုက်ကုန်၏။

The six types of consciousness are: eye-consciousness, ear-consciousness, nose-consciousness, tongue-consciousness, body-consciousness, and mind-consciousness.

၆။ ဆ ဝီထိယော ပန စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ သောတဒွါရဝီထိ၊ ဃာနဒွါရဝီထိ၊ ဇိဝှိဒွါရဝီထိ၊ ကာယဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိစေတိ ဒွါရဝသေနဝါ။ စက္ခုဝိညာဏဝီထိ၊ သောတဝိညာဏဝီထိ၊ ဃာဝိညာဏဝီထိ၊ ဇိဝှိဝိညာဏဝီထိ၊ ကာယဝိညာဏဝီထိ ဝသေန ဝါ ဒွါရပုဝတ္တာ စိတ္တပုဝတ္တိယော ယောဇေတဗ္ဗာ။

အဘို့တပါးကား စက္ခုဒွါရဝီထိ၎င်း သောတဒွါရဝီထိ၎င်း ဃာနဒွါရဝီထိ၎င်း ဇိဝှိဒွါရဝီထိ၎င်း ကာယဒွါရဝီထိ၎င်း မနောဒွါရဝီထိ၎င်း ဤသို့ ဒွါရနှင့်စပ်သဖြင့်၎င်း စက္ခုဝိညာဏဝီထိ၎င်း သောတဝိညာဏဝီထိ၎င်း ဃာဝိညာဏဝီထိ၎င်း ဇိဝှိဝိညာဏဝီထိ၎င်း ကာယဝိညာဏဝီထိ၎င်း ဤသို့ ဝိညာဉ်နှင့် စပ်သဖြင့်လည်းကောင်း ဒွါရ၌ဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းဟူကုန်သော ခြောက်ပါးကုန်သော ဝီထိတို့ကို ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

According to the doors the six cognitive process are:

- (i) the process of connected with eye door;
- (ii) the process of connected with ear door;
- (iii) the process of connected with nose door;
- (iv) the process of connected with tongue door;
- (v) the process of connected with body door;
- (vi) the process of connected with mind door;

Or according to consciousness, the cognitive process are:

- (i) the process of connected with eye-consciousness;
- (ii) the process of connected with ear-consciousness;
- (iii) the process of connected with nose-consciousness;
- (iv) the process of connected with tongue-consciousness;
- (v) the process of connected with body-consciousness;
- (vi) the process of connected with mind-consciousness;

The cognitive process connected with doors should be co-ordinated (with the corresponding consciousness).

ဝိသယပွဲဝတ္တိ ဆက္က

၇။ အတိမဟန္တံ၊ မဟန္တံ၊ ပရိတ္တံ၊ အတိပရိတ္တဉ္စေတိ ပဉ္စဒ္ဒါရေ၊ မနောဒ္ဒါရေ ပန ဝိဘူတမဝိဘူတဉ္စေတိ ဆဓာဝိသယပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဉ္စဒ္ဒါရ၌ အတိမဟန္တာရုံ၎င်း မဟန္တာရုံ၎င်း ပရိတ္တာရုံ၎င်း အတိပရိတ္တာရုံ၎င်း ဤသို့၎င်း မနောဒ္ဒါရ၌ကား ဝိဘူတာရုံလည်းကောင်း အဝိဘူတာရုံ၎င်း ဤသို့၎င်း ခြောက်ပါးပြားသော ဝိသယပွဲဝတ္တိကို သိထိုက်၏။

The sixfold presentation of objects should be understood as follows:
a. At the five sense door, it is: (i) very great, (ii) great, (iii) slight, (iiii) very slight.
b. At the mind door, it is: (v) clear (vi) obscure.

စိတ်သက်နှင့်ရုပ်သက်

၈။ ကထံ?
ဥပ္ပါဒ ဌိတိ ဘင်္ဂဝသေန ခဏတ္တယံ ဧကစိတ္တက္ခဏံ နာမ။

ဝိသယပွဲဝတ္တိခြောက်ပါး အဘယ်သို့ပြားသနည်း။
ဥပါဒ်ခဏ ဌိခဏ ဘင်္ဂဝသေတို့၏ အပြားအားဖြင့် ခဏငယ်သုံးခုတို့၏ အပေါင်းသည် တခုသော စိတ္တက္ခဏ မည်၏။

How(is the intensity in the presentation of objects determined)?
One mind-moment consistis of the three (sub-)moments-arising, presence, and dissolution.

၉။ တာနိ ပန သတ္တရသ စိတ္တက္ခဏာနိ ရူပဓမ္မာနမာယု။

အဘို့တပါးကား တဆဲ့ခုနှစ်ချက်ကုန်သော ထိုစိတ္တက္ခဏတို့သည် (ဝိညတ်ရုပ် လက္ခဏရုပ် လေးခုမှတပါး) နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးသော ရုပ်တတရားတို့၏ အသက်ရှည်ရာကာလတည်း။

The duration of material phenomena consists of seventeen such-mindmoments.

ပဉ္စဒွါရဝီထိ

စက္ခုဒွါရအတိမဟန္တာရုံဝီထိ

၁၀။ ဧကစိတ္တက္ခဏတီတာနိ ဝါ ဗဟုစိတ္တက္ခဏတီတာနိ ဝါ ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ ပဉ္စာရမ္မဏာနိ ပဉ္စဒွါရ အာပါထ မာဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ ယဒိ ဧကစိတ္တက္ခဏတီတာကံ ရူပါရမ္မဏံ စက္ခုဿ အာပါထမာဂစ္ဆတိ။ တတော ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဘဝင်္ဂေ စလိတေ ဘဝင်္ဂသောတံ ဝေါစ္ဆိန္တိတွာ တမေဝ ရူပါရမ္မဏံ အာဝဇ္ဇန္တိ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။

တတော တဿာနန္တရံ တမေဝ ရူပံ ပဿန္တိ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ သမ္ပဋိစ္ဆနစိတ္တံ၊ သန္တီရယမာနံ သန္တီရဏစိတ္တံ၊ ဝဝတ္ထပေန္တိ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနစိတ္တဉ္စေတိ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ တတော ပရံ ဧကုနတ္ထိံသ ကာမာဝစရဇေနေသု ယံကိဉ္စိ လဒ္ဓပစ္စယံ ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဇေတိ။ ဇေနာနုဗန္ဓာနိ စ ဒေ တဒါရမ္မဏပါကာနိ ယထာရဟံ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

တခုသောစိတ္တက္ခဏကိုလွန်ကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) များစွာသောစိတ္တက္ခဏကိုလွန်ကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) ဌိခဏသို့ရောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍သာလျှင် ငါးပါးသော အာရုံသည် ငါးဒွါရ၌ ရှေးရှုကျခြင်းသို့(ထင်ခြင်းသို့) ရောက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လွန်ပြီးသော တခုသောစိတ္တက္ခဏရှိသော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၏ (ဝါ-စက္ခုပသာဒသို့) ရှေးရှုကျခြင်းသို့ (ဝါ-ထင်ခြင်းသို့) အကယ်၍ရောက်လာအံ့၊ ထိုသို့ထင်လာသည်ရှိသော် (ထိုသို့ရောက်လာခြင်းကြောင့်) နှစ်ကြိမ် ဘဝင်သည် လှုပ်ပြီးသည်ရှိသော် ဘဝင်အယဉ်ကိုဖြတ်၍ ထိုရူပါရုံကိုပင် ဆင်ခြင်သကဲ့သို့ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်၏။

ထိုသို့ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၏ချုပ်ခြင်းကြောင့် ထိုပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၏အခြားမဲ့၌ ထိုရူပါရုံကိုပင် မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၎င်း ခံယူသကဲ့သို့ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းစိတ်၎င်း စုံစမ်းသကဲ့သို့ဖြစ်သော သန္တီရဏစိတ်၎င်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌောစိတ်၎င်း ဤစိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်ပျက်ကုန်၏။ ထိုဝုဋ္ဌောစိတ်မှ နောက်၌ တခုယုတ်သော ကာမာဝစရဇေတို့တွင် အမှတ်မထားတပါးပါးသော ဇောသည် ရအပ်သော မနသိကာရစသော အကြောင်းရှိသည်ဖြစ်၍ များသောအားဖြင့် ခုနစ်ကြိမ် အဟုန်ပြင်းစွာဖြစ်ပေါ်လာ၏ (ဝါ-စော၏)။ ဇောသို့အစဉ်လိုက်သော နှစ်ကြိမ်ကုန်သော တဒါရုံဝိပါက်စိတ်တို့သည်လည်း သတ္တဝါအလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဒုတိယတဒါရုံမှနောက်၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည်ဖြစ်၏။

The five sense objects enter the avenue of the five sense doors at the stage of presence, when one or several mind-moments have passed. Therefore, if a visible form as object, having passed one mind moment, (i), enters the avenue of the eye, the life-continuum vibrates for two mind-moment and is arrested. (ii, iii). Then five-door advertent consciousness arises and ceases advertent to that the same visible form as object(iv). Immediately after there arise and cease in the order:

- (v) eye-consciousness seeing that form;
- (vi) receiving consciousness receiving it;
- (vii) investigation consciousness investigating it;
- (viii) determining consciousness determining it.

Following this, any one of twenty-nine sense-sphere javanas which has gained the right condition run its course, generally for seven mind-moments (ix-xv), after this javanas, two registration resultants arise accordingly(xvi-xvii). Then comes subsidence into the life-continuum.

၁၁။ ဧတ္တာဝတာ စုဒ္ဒသ ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒါ၊ ဒွေ ဘဝင်္ဂစလနာနိ၊ ပုဗ္ဗေဝါတီတကမေကစိတ္တက္ခဏန္တိ ကတွာ သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာနိ ပရိပူရေန္တိ၊ တတော ပရံ နိရုဇ္ဈတိ၊ အာရမ္မဏမေတံ အတိမဟန္တံ နာမ ဂေါစရံ။

ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသောအစဉ်ဖြင့် တဆဲ့လေးကြိမ်ကုန်သော ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၎င်း နှစ်ကြိမ်ကုန်သော ဘဝင်္ဂစလတို့၎င်း ရှေးကပင်လျှင် လွန်နှင့်ပြီးသော တခုသော စိတ္တက္ခဏာ၎င်း ဤသို့ပြု၍ ၁၇-ချက်သော စိတ္တက္ခဏာတို့သည် ပြည့်ကုန်၏။ ထိုသို့ ၁၇-ချက်ပြည့်ခြင်းကြောင့် ချုပ်၏။ ဤအာရုံသည် အတိမဟန္တမည်သော အာရုံတည်း။ (တတောပရံ-ဟု တတော နောက်၌ ပရံ ရှိသည်ကား အပို)

To this extent seventeen-mind-moment are completed, namely, fourteen acts of process consciousness, two vibration of the life continuum, and one mind-moment that had passed prior to (the process). Then the object ceases. The object is called "very great."

မဟန္တာရုံဝိထိ

၁၂။ ယာဝ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒါ ပန အပ္ပဟောန္တာတိတက မာပါထ မာဂတံ အာရမ္မဏံ မဟန္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇေနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ။

အဘို့တပါးကာ၊ တဒါရုံနှစ်ကြိမ်ဖြစ်ရာခဏတိုင်အောင် တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ လွန်ခဲ့ပြီး သည်(ဖြစ်၍) ရှေးရှုကျခြင်းသို့(ထင်ခြင်းသို့) ရောက်လာသောအာရုံသည် မဟန္တာရုံမည်၏။ ထိုမဟန္တာရုံဝိထိ၌ ဇောအဆုံး၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ တဒါရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိ။

♣ န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အပ္ပဟောန္တံ-အပဟောန္တမည်၏။ အပ္ပဟောန္တံ-မစွမ်းနိုင်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အတိတကံ-လွန်သောအာရုံတည်း၊ အပ္ပဟောန္တတိတကံ-မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ လွန်သောအာရုံ။ ပဟောန္တ-၌ ပရေးရှိသော ဟု-ဓာတ်၊ တနည်း ပဟု-ဓာတ်။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာဠိ-၂၃၁) အပ္ပဟောန္တ (တိ) မလောက်သော၊ မပြည့်သော၊ လိုနေသော၊ မစွမ်းနိုင်သော (တိပိဋကအဘိဓာန်)

The object is called "great" when it enter the avenue of sense after having passed (a few moments) and is unable to survive till arising of the registration mind-moments. In that case, at the end of javanas, there is subsidence into the life-continuum and no arising of registration consciousness.

ပရိတ္တာရုံဝိထိ

၁၃။ ယာဝ ဇေနုပ္ပါဒါပိ အပ္ပဟောန္တာတိတက မာပါထ မာဂတံ အာရမ္မဏံ ပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဇေနမ္ပိ အနုပဇ္ဇိတွာ ဒွတ္တိက္ခတ္တံ၊ ဝေါဠုပ္ပနမေဝ ပဝတ္တတိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

ဇောခုနစ်ကြိမ်ဖြစ်ရာကာလတိုင်အောင်လည်း တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ လွန်ခဲ့ပြီးသည် (ဖြစ်၍) ရှေးရှုကျခြင်းသို့ (ထင်ခြင်းသို့) ရောက်လာသောအာရုံသည် ပရိတ္တာရုံမည်၏။ ထိုပရိတ္တာရုံဝိထိ၌ ဇော၏မဖြစ်ခြင်းကြောင့် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် ဝုဠောစိတ်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ထိုဝုဠောမှနောက်၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။

The object is called "slight" when it enter the avenue of sense after having passed (a few moments) and is unable to survive till arising of the rjavanas. In that case, even the javanas do not arrise, but determining consciousness occurs for two or three moments, and then there is subsidence into the life-continuum.

အတိပရိတ္တာရုံဝီထိ

၁၄။ ယာဝ ဝေါဠုပ္ပနုပ္ပါဒါ စ ပန အပ္ပဟောန္တာတိတက မာပါထမာဂတံ နိရောသန္နမာရမ္မဏံ အတိပရိတ္တံ နာမ၊ တတ္ထ ဘဝဂံစလနမေဝ ဟောတိ၊ နတ္ထိ ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ။

အဘို့တပါးကား၊ ဝုဠောနှစ်ကြိမ်ဖြစ်ရာကာလတိုင်အောင်လည်း တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ လွန်ခဲ့ပြီးသည်(ဖြစ်၍) ရှေးရှုကျခြင်းသို့(ထင်ခြင်းသို့)ရောက်လာသော နီးကပ်သောချုပ်ခြင်းရှိသော (ချုပ်လှ ခါနီးဖြစ်သော) အာရုံသည် အတိပရိတ္တာရုံမည်၏။ ထိုအတိပရိတ္တာရုံဝီထိ၌ ဘဝင်လှုပ်ရုံသာလျှင် ဖြစ်၏။ ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိ။

The object is called "very slight" when it enter the avenue of sense as it is on the verge of ceasing and, after having passed (a few moments) and is unable to survive till arising of the determining consciousness. In that case, there is merely vibration of the life-continuum, but no arising of a cognitiv process.

သောတဒ္ဓါရစသည်

၁၅။ ဣစ္စေဝံ စက္ခုဒ္ဓါရေ၊ တထာ သောတဒ္ဓါရာဒီသု စေတိ သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒ္ဓါရေ တဒါရမ္မဏဇေနဝေါဠုပ္ပနု မောဃဝါရသင်္ခါတာနံ စတုန္နံ ဝါရာနံ ယထာက္ကမံ အာရမ္မဏဘူတာ ဝိသယပဝတ္ထိ စတုဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် စက္ခုဒ္ဓါရင်း ထို့အတူ သောတဒ္ဓါရအစရှိသည်တို့၎င်း ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ တဒါရမ္မဏဝါရ ဇေနဝါရ ဝေါဠုပ္ပနုဝါရ မောဃဝါရဟုဆိုအပ်ကုန်သော လေးပါးကုန်သော ဝါရတို့၏ အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော အာရုံတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို လေးပါးပြား၏ဟူ၍ သိထိုက်၏။

As in the eye door, so in the ear door, etc. Thus in all the five doors, the fourfold presentation of objects should be understood, in due order, in the four ways known as:

- (i) the course (ending with) registration;
- (ii) the course (ending with) registration;
- (iii) the course (ending with) determining: and
- (iv) the futile course.

ဝီထိစိတ် သရုပ် သင်္ဂဟဂါထာ

၁၆။ ဝီထိစိတ္တာနိ သတ္တေဝ
 စိတ္တုပ္ပါဒါ စုဒ္ဒသ၊
 စတုပ္ပညာသ ဝိတ္တာရာ၊
 ပဉ္စဒ္ဓါရေ ယထာရဟံ။

ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ဒ္ဓါရအာရုံအလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝီထိစိတ်တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့သာတည်း။
 စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် တဆယ့်လေးပါးတို့တည်း။ အကျယ်အားဖြင့် ၅၄-ပါးတည်း။

There are seven modes and fourteen different states of consciousness in the cognitive process. In detail there are accordingly forty-four in the five doors,

အယမေတ္ထ ပဉ္စဒ္ဓါရေ ဝီထိစိတ္တပဝတ္တိနယော။

ဤဝီထိသင်္ဂဟအရာ၌ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်သည် ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ဝီထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံနည်းတည်း။

Herein, this is the method of the cognitive process in the five sense doors.

မနောဒွါရ ကာမဇော ဝါရ

ဝိဘူတာရုံဝိထိ

၁၇။ မနောဒွါရေ ပန ယဒိ ဝိဘူတာရမ္မဏံ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂစလန မနောဒွါရာဝဇ္ဇန ဇေနာဝသာနေ တဒါရမ္မဏပါကာနိ ပဝတ္တန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

အဘို့တပါးကား၊ မနောဒွါရ၌ ထင်ရှားသောအာရုံသည် ရှေးရှုကျခြင်းသို့ (ထင်ခြင်းသို့) အကယ်၍ ရောက်လာအံ့၊ ထိုသို့ထင်လာသည်ရှိသော် (ထိုသို့ထင်လာခြင်းကြောင့်) (ပရံရှိသည်မှာ အပို၊ ဘာသာပြန်စရာမလို) ဘဝင်္ဂစလန၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇောတို့၏အဆုံး၌ တဒါရုံ ဝိပါက်စိတ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုတဒါရုံမှနောက်၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည် (ဖြစ်၏)။

When clear object enters the avenue of the mind door, then the vibration of life continuum, mind-door adverting, javanas, and at the end of the javanas, registration resultants, all take place. Following this there is subsidence into life-continuum.

အဝိဘူတာရုံဝိထိ

၁၈။ အဝိဘူတေ ပနာရမ္မဏေ ဇေနာဝသာနေ တဒါရမ္မဏပါကာနိ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။ နတ္ထိ တဒါရမ္မဏပွါတိ။

အဘို့တပါးကား၊ မထင်ရှားသောအာရုံ၌ ဇော၏အဆုံး၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ တဒါရုံ တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိ။ ဝိသယပဝတ္တိခြောက်ပါး ဤသို့ပြားသတည်း။ (“ကထံ ဥပ္ပါဒဋ္ဌိတိဘင်္ဂဝသေန” တုန်းက ကထံအမေးကို ပြန်၍ အုပ်ရသည်)

In the case of an obscure object there is subsidence into life-continuum at the end of javanas, without giving rise to registration resultants.

ဝီထိစိတ် သရုပ် သင်္ဂဟဂါထာ

၁၉။ ဝီထိစိတ္တာနိ တိဏေဝ
စိတ္တုပ္ပါဒါ ဒသေရိတာ၊
ဝိတ္တာရေန ပနေတ္ထက-
စတ္တာလီသ ဝိဘာဝယေ။

ဤကာမဇောမနောဒွါရ၌ ဝီထိစိတ်တို့ကို သုံးပါးတို့ဟူ၍သာလျှင် ဆိုအပ်ကုန်၏။ စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့် ဆယ်ပါးတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ အကျယ်အားဖြင့်ကား လေးဆဲ့တပါးဟူ၍ ထင်စွာပြရာ၏။

Three modes and ten different states (of consciousness) in the cognitive process are told. It should be explained that, in detail, there are forty-one kinds here.

အယမေတ္ထ ပရိတ္တဇေနဝါရော။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားသည် ဤဝီထိသင်္ဂဟအရာ၌ ကာမဇောဝါရတည်း။

Herein, this is the limited javanas section.

မနောဒွါရ အပ္ပနာဇော ဝါရ

ဈာဝီထိ မဂ္ဂဝီထိများ

၂၀။ အပ္ပနာဇောဝါရေ ပန ဝိဘူတာဝိဘူတဘောဒေါ နတ္ထိ၊ တထာ တဒါရမ္မဏုပ္ပါဒေါ စ။

၂၁။ တတ္ထ ဟိ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာစရဇောနမဋ္ဌန္တံ အညတရသ္မိံ ပရိကမ္မော ပစာရာ နုလောမ ဂေါတြဘုနာမေန စတုက္ခတ္တံ၊ တိက္ခတ္တံ၊ မေဝ ဝါ ယထာက္ကမံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါနန္တရမေဝ ယထာရဟံ စတုတ္ထံ ဝါ ပဉ္စမံ ဝါ ဆဗ္ဗိသတိ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဇောနေသု ယထာဘိနိဟာရဝသေန ယံကိဉ္စိဇောနံ အပ္ပနာဝီထိ မောတရတိ၊ တတော ပရံ အပ္ပနာဝသာနေ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

အဘို့တပါးကား အပ္ပနာဇောဝါရ၌ ဝိဘူတာရုံ အဝိဘူတာရုံဟု ကွဲပြားခြင်းသည် မရှိ။ တဒါရုံ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ထို့အတူပင်တည်း။ (မရှိ-ဟူလို)

ချဲ့ဦးအံ့၊ ထိုအပ္ပနာဇောဝါရ၌ ၈-ပါးကုန်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောတို့တွင် အမှတ်မထား တပါးပါးသောဇောသည် ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟူသောနာမည်ဖြင့် လေးကြိသာလျှင်သော်၎င်း သုံးကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်းဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်သည်ရှိသော် ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ သာလျှင် တိက္ခမန္တအလိုက် ထိုက်သည်အာလျော်စွာ ၄-ကြိမ်မြောက်သော်၎င်း ငါးကြိမ်မြောက်သော်၎င်း နှစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရဇောတို့တွင် အကြင်အကြင် သမထဝိပဿနာဘဝနာစိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တစုံတခုသောဇောသည် အပ္ပနာအစဉ်သို့ သက်ရောက်၏။ ထိုအပ္ပနာဝီထိသို့ သက်ရောက်ရာအခါမှ နောက်၌ အပ္ပနာဇော၏အဆုံး၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။

In the occurrence of javanas in absorption, there is no distinction between clear and obscure (objects) Likewise there is no arising of registration consciousness. In this case(i.e. in the process of absorption), any one of eight sense-sphere javanas accompanied by knowledge arise and ceases four times or three times in due order as preparation, access, conformity, and change of leance. Immediately after they cease, in the fourth or fifth moment as the case may be, any one of javanas among twenty-six types of sublime or supramundane with way the mind is conveyed. After that, at the end of absorption, there is subsidence into life-continuum.

ကာမဇောနောင် အပ္ပနာဇော ဖြစ်ပုံ

၂၂။ တတ္ထ သောမနဿသဟဂတဇောနန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿသဟဂတာဝ ပါဠိကိတဗ္ဗာ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတဇောနန္တရံ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ။ တတ္ထာပိ ကုသလာဇောနန္တရံ ကုသလဇောဉ္ဇေဝ ဟေဋ္ဌိမဉ္ဇ ဖလတ္ထယမပေတိ၊ ကိရိယဇောနန္တရံ ကိရိယဇေနံ၊ အရဟတ္တဖလဉ္ဇာတိ။

ထိုအပ္ပနာဇောဝါရ၌ သောမနဿသဟဂုတ်ဇော၏အခြားမဲ့၌ အပ္ပနာဇောကိုလည်း သောမနဿ သဟဂုတ် အပ္ပနာဇောကိုသာ အလိုရှိထိုက်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဇော၏အခြားမဲ့၌ (အပ္ပနာဇောကိုလည်း) ဥပေက္ခာသဟဂုတ် အပ္ပနာဇောကိုသာ အလိုရှိထိုက်၏။ ထိုတူသောဝေဒနာရှိသောဇောဝါရ၌လည်း မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော-ခုတို့၏ အခြားမဲ့၌ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာကုသိုလ်ဇောသည်၎င်း အောက်ဖြစ်သော ဖိုလ်ဇောသုံးခု အပေါင်းသည်၎င်း အပ္ပနာဖြစ်၏။ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော-ခုတို့၏ အခြားမဲ့၌ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဇောသည်၎င်း အရဟတ္တဖိုလ်ဇောသည်၎င်း အပ္ပနာဖြစ်၏။ ဤသို့မှတ်အပ်၏။

Therein, immediately after a wholesome javanas accompanied by joy, absoeption accompanied by joy ma be expected. Immediately after a who javana accompanied by equanimity, absoeption (occurs) accompanied by equanimity.

Therein, too, immediately after a wholsome javanas accompanied by joy, absoeption occurs through a wholesome javana and three lower fruits. Immediately after a functional javanas, absoeption occurs through a functional javana and the fruit of Arahantship.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၂၃။ ဒွတ္တိံသ သုခပုညမှာ၊
ဒွါဒသောပေက္ခကာ ပရံ၊
သုခိတကြိယတော အဋ္ဌ၊
ဆ သမ္မောန္တိ ဥပေက္ခကာ။

သောမနဿသဟဂုတ် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောနှစ်ခုမှ နောက်၌ သုံးဆဲ့နှစ်ပါးသော အပ္ပနာဇောသည် ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော နှစ်ခုမှ နောက်၌ တဆဲ့နှစ်ပါးသော အပ္ပနာဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ သောမနဿ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောနှစ်ခုမှ နောက်၌ ၈-ပါးသော အပ္ပနာဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇောနှစ်ခုမှ နောက်၌ ၆-ပါးသော အပ္ပနာဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

Following wholesome consciousness accompanied by joy, thirty two (classes of absorption javanas) arise. After (wholesome consciousness)accompanied by equanimity, twelve (classes of absorption javanas arise). After functionals accompanied by joy, eight classes arise, and after (functionals) accompanied by equanimity, six classes arise.

၂၄။ ပုထုဇ္ဇနာန သေက္ခာနံ၊
ကာမပုညတိဟေတုတော။
တိဟေတုကာမကြိယတော၊
ဝိတရာဂါန မပ္ပနာ။

တိဟိတ်ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း အောက်ဖလဋ္ဌန်ပုဂ္ဂိုလ်သုံးယောက်တို့၏၎င်း တိဟိတ်ကာမကုသိုလ်၎င်း-ခုမှ(ကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်၎င်း)နောက်၌ ၎င်း-ပါးသော အပ္ပနာဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တိဟိတ်ကာမကြိယာလေးခုမှ(မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်-၎င်း) နောက်၌ တဆွဲလေးပါးကုန်သော အပ္ပနာဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

For worldings and trainees, absorpton occurs following a three-rooted wholesome sense-sphere consciousness. For those free from lust (i.e Arahants), absorpton follows a three-rooted sense-sphere functional consciousness.

အယမေတ္ထ မနောဒွါရေ ဝိထိစိတ္တပဝတ္တိနယော။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားသည် ဤဝိထိသင်္ဂဟ၌ မနောဒွါရ၌ ဝိထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံနည်းတည်း။

Herein, this is method of the cognitive processin the mind door.

တဒါရမ္မဏ နိယမ

ဝိပါက်အမှန်ဇောအပြန်

၂၅။ သဗ္ဗတ္ထာပိ ပနေတ္ထ အနိဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ အကုသလဝိပါကာနေဝ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆေန သန္တိရဏ တဒါရမ္မဏာနိ။

အဘို့တပါးကား ဤပဉ္စဒွါရ မနောဒွါရ၌ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း အနိဋ္ဌဖြစ်သောအာရုံ၌ အကုသလဝိပါက်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိန် သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

Here, under all circumstans, when an object is undesirable, the five fold sense consciousness, reception, investgation, and registration (that arise) are unwholesome-resultants.

၂၆။ ဣဋ္ဌေ ကုသလဝိပါကာနိ။

ဣဋ္ဌဖြစ်သောအာရုံ၌ ကုသလဝိပါက်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိန် သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

When (the object is) desirable, they are wholesome-resultants.

၂၇။ အတိဣဋ္ဌေ ပန သောမနဿသဟဂတာနေဝ သန္တိရဏ တဒါရမ္မဏာနိ။

အဘို့တပါးကား အတိဣဋ္ဌဖြစ်သောအာရုံ၌ သောမနဿသဟဂုတ်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော ပဉ္စဝိညာဏ် သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

If the object is extremely desirable, investgation and registration are accompanied by joy.

ဝိပါက်လည်းအမှန် ဇောလည်းအပြန်

တတ္ထာပိ သောမနဿသဟဂတကြိယာဇောနာဝသာနေ သောမနဿသဟဂတာနေဝ တဒါရမ္မဏာနိ ဘဝန္တိ။ ဥပေက္ခာသဟဂတာကြိယာဇောနာဝသာနေ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ ဟောန္တိ။

ထိုတဒါရုံတို့တွင်လည်း သောမနဿသဟဂုတ်ကြိယာဇော၏အဆုံး၌ သောမနဿသဟဂုတ် သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ကြိယာဇော၏အဆုံး၌ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In this connection, too, at the end of functional javanas accompanied by joy, there arise registration mind-moments also accompanied by joy. at the end of functional javanas accompanied by equanimity, the registration mind-moments are also accompanied by equanimity.

အာဂန္တုကဘဝင်္ဂဝိထိ

၈။ ဒေါမနဿသဟဂတဇောနာဝသာနေ စ ပန တဒါရမ္မဏာနိ စေဝ ဘဝင်္ဂီနိ စ ဥပေက္ခာသဟဂတာနေဝ ဘဝန္တိ။ တသ္မာ ယဒိ သောမနဿပဋိသန္တိကဿ ဒေါမနဿသဟဂတဇောနာဝသာနေ တဒါရမ္မဏသမ္ဘဝေါ နတ္ထိ၊ တဒါ ယံကိဉ္စိ ပရိစိတပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာရမ္မဏမာရဗ္ဗဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တမနန္တရိတွာ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတီတိ ဝဒန္တိ အာစရိယာ။

အဘို့တပါးကား ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇော၏အဆုံး၌ တဒါရုံတို့သည်၎င်း ဘဝင်တို့သည်၎င်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ်တို့ချည်းသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သောမနဿပဋိသန္တေရိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သောမနဿနှင့် ပဋိသန္တေနသောပုဂ္ဂိုလ်၏)ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇော၏ အဆုံး၌ တဒါရုံ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းသည် အကယ်၍ မရှိအံ့။ ထိုအခါ၌ အမှတ်မထားတပါးပါးသော ရှေး၌လေ့ကျက်အပ်သော ကာမအာရုံကို အာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တိရဏစိတ်ကို အခြားမဲ့ပြု၍ သောမနဿဘဝင်ကျခြင်းသည်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဆရာတို့သည် ဆိုကြကုန်၏။

But at the end of javanas accompanied by displeasure, the registration mind-moments and the life-continuum are both accompanied by equanimity. Therefore, in the case of one whose rebirth-consciousness is accompanied by displeasure there is no occurrence of registration mind-moments, then, the teachers explain, there arise an investigation consciousness consciousness accompanied by equanimity apprehending any familiar trivial object. Immediately after that there is subsidence into the life-continuum.

တဒါရုံ အင်္ဂါ

၂၉။ တထာ ကာမာဝစရဇေနဝသာနေ ကာမာဝစရသတ္တာနံ ကာမာဝစရဓမ္မသွေဝ အာရမ္မဏဘူတေသု တဒါရမ္မဏံ ဣစ္ဆန္တိတိ။

ထိုမှတပါး ကာမာဝစရဇော၏အဆုံး၌သာလျှင် ကာမာဝစရသတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌သာလျှင် အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော ကာမာဝစရတရားတို့၌သာလျှင် တဒါရုံကို အလိုရှိကြကုန်၏။

Likewise, they hold that registration occurs(only) at the end of sense-sphere javanas, (only) to sense-sphere beings, only when sense-sphere phenomena become objects.

၃၀။ ကာမေ ဇေန သတ္တာလ၊
မ္မဏာနံ နိယမေ သတိ။
ဝိဘူတေ တိမဟန္တေ စ၊
တဒါရမ္မဏ မိရိတံ။

ကာမဘုံ၌ (အကျုံးဝင်ကုန်သော) ဇော, သတ္တဝါ, အာရုံတို့၏ အမှတ်အသားသည် ရှိလသော် ဝိဘူတာရုံ၌၎င်း အတိမဟန္တာရုံ၌၎င်း တဒါရုံကို ဆိုအပ်၏။

Registration occurs, they say, in connection javanas, being, and objects when there is certainty as regard sense-sphere javanas, being, and objects.

အယမေတ္ထ တဒါရမ္မဏနိယမော။

ဤဝိထိသင်္ဂဟ၌ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား တဒါရုံကိုမှတ်သားခြင်းတည်း။

Herein, this is the procedure of registration.

ဝေနေနိယမ

ကာမာဝစရဇော

၃၁။ ဝေနေသု စ ပရိတ္တဝေနေဝိထိယံ ကာမာဝစရဇေနာနိ သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဆက္ခတ္တုမေဝ ဝါ ဝေန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ ဇောတို့တွင် ကာမဇောဝိထိ၌ ကာမာဝစရဇောတို့သည် ခုနှစ်ကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း၊
ခြောက်ကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း စောကုန်၏။

Among the javanas, in a limited javana process, the sense-sphere javanas run only for seven or six times.

၃၂။ မန္တပဝတ္တယံ ပန မရဏကာလာဒီသု ပဉ္စဝါရမေဝ။

အဘို့တပါးကား၊ အဟုန်ရောရဲ နံ့နံနံ ဖြစ်ရာအခါ၌ စုတေခါနီးကာလအစရှိသည်တို့၌ ငါးကြိမ်သာလျှင်
စောကုန်၏။

But in the case of a feeble process such as at the time of dying, etc., they run only five times.

၃၃။ ဘဂဝတော ပန ယမကပါဠိဟာရိယကာလာဒီသု လဟုကပွဝတ္တိယံ စတ္တာရိ၊ ပဉ္စ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိ
ဘဝန္တိတိပိ ဝဒန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ရေမီးအစုံ ဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို ပြရာကာလ အစရှိသည်တို့၌
လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ရာအခါ၌ ၄-ကြိမ်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော ၅-ကြိမ်သော် လည်းဖြစ်ကုန်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဇောတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့လည်း အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆိုကြ ကုန်၏။

To the Exalted one, at the time of the Twin Miracle and the like, when procedure is rapid, only four or five occasions of reviewing consciousness occur, they also say.

အပ္ပနာဇော

၃၄။ အာဒိကမ္မိကဿ ပန ပဌမကပ္ပနာယံ မဟဂ္ဂတဇေနာနိ၊ အဘိညာဇေနာနိ စ သဗ္ဗဒါပိ ဧကဝါရမေဝ ဇေန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

အဘို့တပါးကား၊ အစဆုံးကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှေးဦးစွာသော အပ္ပနာ၌ မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည် တကြိမ်သာလျှင် စောကုန်၏။ အဘိညာဉ်ဇောတို့သည်လည်း အခါခပ်သိမ်း တကြိမ်သာလျှင် စောကုန်၏။ ထိုတကြိမ်မှ နောက်၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည် ဖြစ်၏။

The sublime javanas for a beginner during the first (cognitive process of) absorption, and the direct-knowledge javanas always, run only once. Then comes subsidence into the life-continuum.

၃၅။ စတ္တာရော ပန မဂ္ဂုပ္ပါဒါ ဧကစိတ္တက္ခဏံကာ၊ တတော ပရံ ဒွေ တီဏိ ဖလစိတ္တာနိ ယထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ တတော ပရံ ဘဝင်္ဂပါတော။

အဘို့တပါးကား၊ လေးပါးကုန်သော ဥပါဒ်မဂ်တို့သည် တခုသောစိတ္တက္ခဏရှိကုန်၏။ ထိုတကြိမ်မှနောက်၌ ၂-ကြိမ် ၃-ကြိမ်သော ဖိုလ်စိတ်တို့သည် (မနွှ၊ တိက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်) ထိုက်သည်အာလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဖိုလ်ဇောတို့မှနောက်၌ ဘဝင်ကျခြင်းသည် ဖြစ်၏။

The arising of the four paths endures for only one mind-moment. Thereafter, two or three occasions of fruition consciousness arise according to the case. Then comes subsidence into the life-continuum.

၃၆။ နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ ဒွိက္ခတ္တံ စတုတ္ထာရပ္ပဇေနံ ဇေတိ၊ တတော ပရံ နိရောဓံ ဖုသတိ။

နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားခါနီးကာလ၌ နှစ်ကြိမ် စတုတ္ထအာရပ္ပဇောသည် စော၏။ ထိုစတုတ္ထာရပ္ပဇောမှ နောက်၌ စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်၏။

At the end of attainment of cessation, the fourth immaterial javanas runs twice and then contacts cessation.

၃၇။ ဝုဋ္ဌာနကာလေ စ အနာဂါမိဖလံ ဝါ အရဟတ္တဖလံ ဝါ ယထာရဟမေကဝါရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ
ဘဝင်္ဂပါတောဝ ဟောတိ။

(နိရောဓသမာပတ်မှ)ထရာကာလ၌လည်း အနာဂါမိဖိုလ်စောသည်သော်၎င်း အရဟတ္တဖိုလ်စောသည်
သော်၎င်း (အနာဂါမိ, ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တကြိမ် ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်သည်ရှိသော်
ဘဝင်ကျခြင်းသည် သာလျှင် ဖြစ်၏။

When emerging (from cessation), either the fruition consciousness of non-returning
or the fruition consciousness of Arahantship arise accordingly forfor single occasion.
When it ceases, there is subsidence into the life-continuum.

၃၈။ သဗ္ဗတ္ထာပိ သမာပတ္တိဝီထိယံ ဘဝင်္ဂသောတော ဝိယ ဝီထိနိယမော နတ္ထိတိကတွာ ဗဟူနိပိ လဗ္ဘန္တိတိ။

အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဈာနသမာပတ္တိ ဖလသမာပတ္တိဝီထိ၌ ဘဝင်အယဉ်သည်ကဲ့သို့ စောအစဉ်ကို
မှတ်သားဘွယ်သည် မရှိပြီ။ ဤအကြောင်းကြောင့် များစွာသောစောတို့ကိုလည်း ရအပ်ကုန်၏။
ဤတွင် ဇေနနိယမ အပြီးတည်း။

In the cognitive process of attainments, as in the stream of the life-continuum,
there is no fixed procedure regarding the processes. It should be understood that even
many(sublime and supramundane)javanas take place(in immediate succession).

၃၉။ သတ္တက္ခတ္တံ ပရိတ္တာနိ၊
မဂ္ဂါဘိညာ သကိမတာ။
အဝသေသာနိ လဗ္ဘန္တိ၊
ဇေနာန ဗဟူနိပိ။

ကာမစောတို့ကို အလွန်အားဖြင့် ခုနစ်ကြိမ် သိအပ်ကုန်၏။ မဂ်စောအဘိညာဉ်စောတို့ကို
တကြိမ်သိအပ်ကုန်၏။ ကြွင်းကုန်သောစောတို့ကို အကြိမ်များစွာတို့ကိုလည်း သိအပ်ကုန်၏။

It should be known that limited javanas arise seven times, the path and direct
knowledge only once, the rest (sublime and supramundane) many times.

အယမေတ္ထ ဇေနနိယမော။

ဤဝီထိသင်္ဂဟ၌ ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည် စောကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းတည်း။

Herein, this is the procedure of javanas.

ပုဂ္ဂလဘောဒ

၄၀။ ဒုဟေတုကာနမဟေတုကာနဉ္စ ပနေတ္ထ ကိရိယဇေနာနိ စေဝ အပ္ပနာဇေနာနိ စ နလဗ္ဗန္တိ။ (၅၄)

အဘို့တပါးကား၊ ဤဝိထိစိတ်တို့တွင် ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)၎င်း၊ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၎င်း ကြိယာဇောတို့ကို၎င်း အပ္ပနာဇောတို့ကို၎င်း မရအပ်ကုန်။

Herein, to those with double-rooted and rootless (rebirth consciousness), functional javanas and absorption javanas do not arise.

၄၁။ တထာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဝိပါကာနိ စ သုဂတိယံ။ (၄၁)

ထိုမှတပါး သုဂတိဘုံ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဝိပါက်စိတ်တို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

Likewise, in blissful plane, resultants accompanied by knowledge also do not arise.

၄၂။ ဒုဂ္ဂတိယံ ပန ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ စ မဟာဝိပါကာနိ စ နလဗ္ဗန္တိ။ (၃၇)

အဘို့တပါးကား ဒုဂတိဘုံ၌ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

But in a woeful plane great resultants dissociated from knowledge are not found.

၄၃။ တိဟေတုကေသု စ ဒီဏာသဝါနံ ကုသလာကုသလဇေနာနိ နလဗ္ဗန္တိ။ (၄၄)

တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်-ယောက်တို့တွင်ကား ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)ကုသိုလ်အကုသိုလ်ဇောတို့ကို မရအပ်ကုန်။

Amongst those with triple-rooted (rebirth-consciousness), to Arahants, no wholesome or unwholesome javanas do not arise.

၄၄။ တထာ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ ကိရိယဇေနာနိ။ (၅၆၊၅၄)

ထိုမှတပါး သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌) ကြိယာဇောတို့ကို မရအပ်ကုန်။

Similarly, to trainees and worldings, functional javanas do not arise.

၄၅။ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တ ဝိစိကိစ္ဆာဇောနာနိ စ သေက္ခာနံ။ (၅၀)

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌) ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ဝိစိကိစ္ဆာဇောတို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

Nor do javanas associated with wrong view and doubt arise to the trainees.

၄၆။ အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံ ပန ပဋိဗ္ဗာဇောနာနိစ နလဗ္ဘန္တိ။ (၄၈)

အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့(သန္တာန်၌)ကား ဒေါသမူဇောတို့ကိုလည်း မရအပ်ကုန်။

To non-returner individuals there are no javana associated with aversion.

၄၇။ လောကုတ္တရဇောနာနိ စ ယထာရဟံ အရိယာနမေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တိတိ။ (၅၆)

လောကုတ္တရာဇောတို့သည်ကား မိမိဥစ္စာအားလျော်စွာ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)သာလျှင် ကောင်းစွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤတွင် ပုဂ္ဂလဘောဒအပြီးတည်း။

But supramundane javanas are experienced only by noble ones according to their respective capacities.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၈။ အသက္ခောနံ စတုစတ္တာ-
လီသ သေက္ခာန မုဒ္ဒိသေ၊
ဆပ္ပညာသာ,ဝသေသာနံ၊
စတုပ္ပညာသ သမ္ဘဝါ။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌) ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ လေးဆဲ့လေးပါးသော ဝီထိစိတ်တို့ကို ညွှန်ပြရာ၏။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌) ငါးဆဲ့ခြောက်ပါးသော ဝီထိစိတ်ကို ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ညွှန်ပြရာ၏။ ကြွင်းသောပုထုဇေပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ငါးဆဲ့လေးပါးသော ဝီထိစိတ်တို့ကို ညွှန်ပြရာ၏။

According to circumstances, it is said, those beyond training experience forty-four classes of consciousness, trainees fifty-six, and the rest fifty-four.

အယမေတ္ထ ပုဂ္ဂလဘောဒေါ။

ဤဝီထိသင်္ဂဟ၌ ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည် ပုဂ္ဂိုလ်အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ခွဲခြားခြင်းတည်း။

Herein, this is the analysis by way of individuals.

ဘူမိဝိဘာဂ

၄၉။ ကာမာဝစရဘူမိယံ ပနေတာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဝီထိစိတ္တာနိ ယထာရဟမုပလဗ္ဗန္တိ။ (၈၀)

အဘို့တပါးကား၊ ကာမာဝစရဘုံ၌ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤဝီထိစိတ်တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

In the sense-sphere plane all these foregoing cognitive process occur according to circumstances.

၅၀။ ရူပဝစရဘူမိယံ ပဋိဗေဒေန တဒါရမ္မဏဝဇ္ဇိတာနိ။ (၆၄)

ရူပါဝစရဘုံ၌ ဒေါမူဇော တဒါရုံသည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော ဤဝီထိစိတ်တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

In the fine-material-sphere plane (all occur) with the expectation of javanas connected with aversion and registration moments,

၅၁။ အရူပါဝစရဘူမိယံ ပဌမမဂ္ဂ ရူပါဝစရ ဟသန ဟေဋ္ဌိမာရပု ဝဇ္ဇိတာနိ စ လဗ္ဗန္တိ။ (၄၂)

အရူပါဝစရဘုံ၌ သောတာပတ္တိမဂ် ရူပါဝစရစိတ် ဟသိတုပ္ပါဒ် အောက်အောက်သော အရူပစိတ်တို့သည်လည်း ကြဉ်အပ်ကုန်သော ဤဝီထိစိတ်တို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

In the immaterial-sphere plane (all occur) with the (further) expectation of the first path, fine-material-sphere consciousness, smiling consciousness, and the lower immaterial classes of consciousness.

၅၂။ သဗ္ဗတ္ထာပိ စ တံ တံ ပသာဒရဟိတာနံ တံ တံ ဒွါရိကဝီထိစိတ္တာနိ န လဗ္ဗန္တေ။

ဆက်ဦးအံ့ အလုံးစုံသော ဘုံတို့၌လည်း ထိုထိုပသာဒမှကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ထိုထိုဒွါရ၌ ဖြစ်သော ဝီထိစိတ်တို့ကို မရအပ်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း။

In all planes, to those who are devoid of particular sense organs, cognitive processes connected with corresponding doors do not arise.

၅၃။ အသညသတ္တာနံ ပန သဗ္ဗတ္ထာပိ စိတ္တပွဝတ္တိ နတ္ထေဝါတိ။

အဘို့တပါးကား၊ အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌) အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိသည်သာတည်း။ ဤတွင် ဘူမိဝိဘာဂအပြီးတည်း။

To the non-percipient beings there is absolutely no cognitive process whatsoever.

သင်္ဂဟဂါထာ

၅၄။ အသီတိ ဝီထိစိတ္တာနိ၊
ကာမေ ရူပေ ယထာရဟံ။
စတုသဠိ တထာရူပေ၊
ဒွေစတ္တာလီသ လဗ္ဘရေ။

ကာမဘုံ၌ ရှစ်ဆယ်သော ဝီထိစိတ်တို့ကို ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။ အသညသတ်ကြင်သော ရူပတဆဲ့ငါးဘုံ၌ ခြောက်ဆဲ့လေးပါးသောဝီထိစိတ်တို့ကို ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။ ထိုမှတပါး အရူပလေးဘုံ၌ လေးဆဲ့နှစ်ပါးသောစိတ်တို့ကို ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရအပ်ကုန်၏။

In the sense-sphere plane, according to circumstancees, eighty kinds of process consciousness are found, in the fine-material-sphere plane there are sixty-four, and in the immaterial-plane, forty-two,

အယမေတ္ထ ဘူမိ ဝိဘာဂေါ။

ဤဝီထိသင်္ဂဟ၌ ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားသည် ဘုံအားဖြင့် ဝီထိစိတ်တို့ကို ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းတည်း။

Herein, this is the analysis by way of planes.

ဣစ္စေဝံ ဆဒ္ဒါရိကစိတ္တပွဝတ္တိ ယထာသမ္ဘဝံ ဘဝင်္ဂန္တရိတွာ ယာဝတာယုကမဗ္ဗောဓိန္ဒာ ပဝတ္တတိ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောအစဉ်ဖြင့် ခြောက်ဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံသည် ထိုထိုဒွါရရ၌ ဖြစ်ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ဘဝင်သည်ခြားကွယ်သမှုပြုအပ်သည်ဖြစ်၍ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး မပြတ်မစဲ ဖြစ်၏။

Thus, the cognitive process connected with the six doors according to circumstances continues on uninterrupted as long as life lasts, intercepted by the life-continuum.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ဝီထိသင်္ဂဟိဘာဂေါ နာမ စတုတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဝီထိသင်္ဂဟိဘာဂမည်သော လေးပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the fourth chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of the Cognitive Process.

ဝီထိမုတ်ပိုင်း

Compendium of the process-freed

ပဋိညာဉ်

Introductory Verse

၁။ ဝီထိစိတ္တဝသေနဝံ၊
ပဝတ္တိမုဒိရိတော၊
ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမ။
သန္ဓိယံ ဒါနိ ဝုစ္စတိ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ဝီထိစိတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ပုံကိုပြသော ပဝတ္တိမည်သော သင်္ဂဟကို ဆိုအပ်ပြီ။ ယခုအခါ၌ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ (ဖြစ်ပုံကိုပြသော ပဝတ္တိမည်သော သင်္ဂဟကို) ဆိုအပ်၏ (ဆိုအပ်လတံ့)။

Thus the compendium of the occurrence (of consciousness) has been explained by way of the cognitive process during the course of existence. Now the compendium of the occurrence(of consciousness) at rebirth will be told.

စတုက္ကမာတိကာ

၂။ စတသော ဘူမိယော၊ စတုပ္ပိဓာ ပဋိသန္ဓိ၊ စတ္တာရိ ကမ္မာနိ၊ စတုဓာ မရဏုပ္ပတ္တိစေတိ ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟော စတ္တာရိ စတုက္ကနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

လေးပါးကုန်သော ဘုံတို့၎င်း လေးပါးအပြားရှိသော ပဋိသန္ဓေ၎င်း လေးပါးကုန်သော ကံတို့၎င်း လေးပါးအပြားရှိသော မရဏုပ္ပတ္တိ၎င်း ဤသို့ ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟ၌ လေးပါးကုန်သော စတုက္ကတို့ကို သိထိုက်ကုန်၏။

In the compendium of process-freed consciousness, four sets of four should be understood as follows:

- (i) four planes of existence;
- (ii) four modes of rebirth-linking;
- (iii) four kinds of kamma; and
- (iv) fourfold advent of death.

ဘူမိစတုက္က

The four planes of existence

ဘုံလေးမျိုး

၃။ တတ္ထ အပါယဘူမိ၊ ကာမသုဂတိဘူမိ၊ ရူပါဝစရဘူမိ၊ အရူပါဝစရဘူမိစေတိ စတသော ဘူမိယောနာမ။

ထိုလေးပါသောစတုက္ကတို့တွင် အပါယ်ဘုံ၎င်း၊ ကာမသုဂတိဘုံလည်းကောင်း၊ ရူပါဝစရဘုံ၎င်း၊ အရူပါဝစရဘုံ၎င်း ဤသည်တို့ကား လေးပါးကုန်သော ဘုံတို့မည်၏။

Of these, the four planes are:

- (i) the woeful plane;
- (ii) the sensous bliss plane;
- (iii) the fine-material-sphere plane;
- (iv) the immaterial-sphere plane.

ကာမ ၁၁-ဘုံ

၄။ တာသု နိရယော၊ တိရစ္ဆာနယောနိ၊ ပေတ္တိဝိသယော၊ အသုရကာယောစေတိ အပါယဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။

ထိုလေးပါသော ဘုံတို့တွင် ငရဲ၎င်း၊ တိရစ္ဆာန်အစုအဝေး၎င်း၊ ပြိတ္တာတို့၏နေရာ၎င်း၊ အသုရကာယ်၎င်း ဤသို့ အပါယ်ဘုံသည် ၄-ပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Among these, the woeful planes is fourfold, namely;

- (i) hell;
- (ii) the animal kingdom;
- (iii) the sphere of petas; and
- (iv) the host of asuras.

ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ

The sensous Bliss Plane 7

၅။ မနုဿာ၊ စာတုမဟာရာဇိကာ၊ တာဝတိံသာ၊ ယာမာ၊ တုသိတာ၊ နိမ္မာနရတိ၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိ စေတိ ကာမသုဂတိဘူမိ သတ္တဝိဓာ ဟောတိ။

လူ့ဘုံ၎င်း၊ စာတုမဟာရဇ်ဘုံ၎င်း၊ တာဝတိံသာဘုံ၎င်း၊ ယာမာဘုံ၎င်း၊ တုသိတာဘုံ၎င်း၊ နိမ္မာနရတိဘုံ၎င်း၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိဘုံ၎င်း ဤသို့ ကာမသုဂတိဘုံသည် ခုနစ်ပါးအပြား ရှိသည် ဖြစ်၏။

The sensous blissful plane is sevenfold, namely:

- (i) the human realm;
- (ii) the Realm of the Four Great Kings;
- (iii) the Realm of the Thirty-three Gods;
- (iv) the Realm of Yāma Gods;
- (v) the Delightful Realm;
- (vi) the Realm of the Gods who rejoice in (their own) Creations:
- (vii) The Realm of the Gods who lord over the Creation of Others.

၆။ သာ ပနာယ မေကာဒသဝိဓာပိ ကာမာဝစရဘူမိစ္စေဝ သံခံ ဂစ္ဆတိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ တဆွဲတပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော ထိုဘုံသည် ကာမာဝစရဘုံဟူ၍သာလျှင် ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

These seven realms constitute the sense-sphere plane.

ရူပ ၁၆-ဘုံ

The Fine-material-Sphere plane 16

၇။ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ၊ မဟာဗြဟ္မာ စေတိ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိ။

ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ၎င်း၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ၎င်း၊ မဟာဗြဟ္မာဘုံ၎င်း ဤသုံးဘုံသည် ပဌမဇ္ဈာန်ဘုံတည်း။

The first jhāna plane: (i) the Realm of Brahmā's Retinue; (ii) the realm of Brahmā's Ministers; and (iii) the Mahā Brahmā Realm.

၈။ ပရိတ္တာဘာ, အပ္ပမာဏာဘာ, အာဘဿရာစေတိ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိ။

ပရိတ္တာဘာဘုံ၎င်း, အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၎င်း, အာဘဿရာဘုံ၎င်း ဤသုံးဘုံသည် ဒုတိယဈာန်ဘုံတည်း။

The second jhāna plane: (iv) the Realm of Minor Lustre; (v) the realm of Infinite Lustre; and (vi) the Realm of Rediant Lustre.

၉။ ပရိတ္တာသုဘာ, အပ္ပမာဏာသုဘာ, သုဘကိဏှာ စေတိ တတိယဇ္ဈာနဘူမိ။

ပရိတ္တာသုဘာဘုံ၎င်း, အပ္ပမာဏာသုဘာဘုံ၎င်း, သုဘကိဏှာဘုံ၎င်း ဤသုံးဘုံသည် တတိယဈာန်ဘုံတည်း။

Third jhāna plane: (vii) the Realm of Minor Aura (viii) the Realm of Infinite Aura; and (ix) The Realm of Steady Aura.

၁၀။ ဝေဟပ္ပလာ, အသညသတ္တာ, သုဒ္ဓေါသာစေတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိတိ ရူပဝစရဘူမိ သောဠသဝိဓာ ဟောတိ။

ဝေဟပ္ပိုလ်ဘုံ၎င်း, အသညသတ်ဘုံ၎င်း, သုဒ္ဓေါသငါးဘုံ၎င်း ဤခုနစ်ဘုံသည် စတုတ္ထဈာန်ဘုံတည်း။ ဤသို့ရူပဝစရဘုံသည် ၁၆-ပါအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

The forth jhāna plane: (x) the Realm of Graet Reward; (xi) the Realm of non-percipient beings; and the Pure Abodes.

၁၁။ အဝိဟာ, အတပ္ပါ, သုဒဿာ, သုဒဿီ, အကနိဋ္ဌာစေတိ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိ ပဉ္စဝိဓာ ဟောတိ။

အဝိဟာဘုံ၎င်း, အတပ္ပါဘုံ၎င်း, သုဒဿာဘုံ၎င်း, သုဒဿီဘုံ၎င်း, အကနိဋ္ဌာဘုံ၎င်း ဤသို့ သုဒ္ဓါဝါသဘုံသည် ငါးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

The Pure Abodes are fivefold: (xii) the Durable Realm; (xiii) the Serene Realm; (xiv)the Beautiful Realm; (xv) the Clear-Sighted Realm; and (xvi) the Highest Realm.

အရူပ ၄-ဘုံ

The immaterial-sphere plane 4

၁၂။ အာကာသာနဉ္စာယတနဘူမိ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘူမိ၊ အာကိဉ္စညာယတနဘူမိ၊ နေဝသညာနာသညာယတနဘူမိစေတိ အရူပဘူမိ စတုဗ္ဗိဓာ ဟောတိ။
အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတနဘုံ၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၎င်း ဤသို့ အရူပါဝစရဘုံသည် လေးပါအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

The immaterial-sphere plane is fourfold, namely:

- (i) the realm of the infinite space;
- (ii) the realm of infinite consciousness;
- (iii) the realm of nothingness; and
- (iv) the realm of neither-preception nor-non-perception.

ဘုံ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ရ သင်္ဂဟဂါထာများ

၁၃။ ပုထုဇ္ဇနာ န လဗ္ဘန္တိ၊
သုဒ္ဓါဝါသေသု သဗ္ဗတ္တာ။
သောတာပန္နာ စ သကဒါ-
ဂါမိနော စာပိ ပုဂ္ဂလာ။

၁၄။ အရိယာ နောပလဗ္ဘန္တိ၊
အသညာပါယဘူမိသု၊
သေသဋ္ဌာနေသု လဗ္ဘန္တိ၊
အရိယာ'နရိယာပိစ။

သုဒ္ဓါဝါသဘုံတို့၌ အလုံစုံသောအပြားအားဖြင့် ပုထုဇဉ်လည်းဖြစ်ကုန်သော သကဒါဂါမိလည်း ဖြစ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မရအပ်ကုန်။ အသညတ်ဘုံ၊ အပါယ်ဘုံတို့၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မရအပ်ကုန်။ ကြွင်းသောဘုံတို့၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း ရအပ်ကုန်၏။

In the Pure Abodes no worldings, stream-enterers, or once-returners are found in any way.

Noble ones are not found in the no-perceipient realm and in the woeful plane. In other planes are found both noble ones and non-noble ones.

ဣဒမေတ္ထ ဘူမိစတုက္ကံ။
ဤဝီထိသင်္ဂဟ၌ ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား ဘူမိစတုက္ကတည်း။
Herein, these are the four planes.

ပဋိသန္ဓိစတုက္က

The Four Types of Rebirth-Linking

၁၅။ အပါယပဋိသန္ဓိ၊ ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓိ၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိ၊ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓိစေတိ စတုဗ္ဗိဓာ ပဋိသန္ဓိ နာမ။

အပါယ်ပဋိသန္ဓေ၎င်း ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေ၎င်း ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၎င်း အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၎င်း ဤသည်တို့ကား လေးပါးအပြားရှိသော ပဋိသန္ဓေမည်၏။

Rebirth-linking is fourfold, namely:

- (i) rebirth-linking in the woeful plane;
- (ii) rebirth-linking in sensous blissful plane;
- (iii) rebirth-linking in fine-material sphere;
- (iv) rebirth-linking in immaterial sphere;

ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါး

အပါယ်ပဋိသန္ဓေ ၁-ပါး

Rebirth-linking in the woeful plane - 1

၁၆။ တတ္ထ အကုသလဝိပါကောပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏံ အပါယဘူမိယံ ဩက္ကန္တိက္ခဏေ ပဋိသန္ဓိ ဟုတွာ တတော ပရံ ဘဝံ၊ ပရိယောသာနေ စဝနံ ဟုတွာ ဝေါစ္စိဇ္ဇတိ။ အယမေကာပါယပဋိသန္ဓိ နာမ။

ထိုလေးပါးသော ပဋိသန္ဓေတို့တွင် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တိရဏစိတ်သည် အပါယ်ဘုံ၌ သက်ရောက်ဆဲခဏ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်ဖြစ်၍ ထိုပဋိသန္ဓေအခါမှနောက်၌ ဘဝင်စိတ်သည်၎င်း ဘဝအဆုံး၌ စုတိသည်၎င်း ဖြစ်၍ ပြတ်၏။ တခုသော ဤပဋိသန္ဓေသည် အပါယ်ပဋိသန္ဓေမည်၏။

Therein, the unwholesome-resultant investigating consciousness accompanied by equanimity becomes the rebirth-linking (consciousness) at the moment of descent into the woeful plane. Then it lapses into life continuum and finally it becomes the death (consciousness) and is cut off. This is the one single woeful rebirth-linking.

ကာမသုဂတိပဋိသန္ဓေ ၉-ပါး

rebirth-linking in sensuous blissful plane - 9

၁၇။ ကုသလဝိပါကောပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ ပန ကာမသုဂတိယံ မနုဿာနဉ္စေဝ ဇစ္စန္ဓာဒီနံ၊
ဘုမ္မဿိတာနဉ္စ ဝိနိပါတိကသုရာနံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တတိ။

အဘို့တပါးကား၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါကံ ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်သည် ကာမသုဂတိဘုံ၌
သန္ဓေကဏ္ဍးအစရှိသော လူတို့၏၎င်း ဘုမ္မဇိုဝ်း နတ်ကြီးတို့ကို မှီခိုနေကြကုန်သော ဝိနိပါတိကအသုရာတို့၏၎င်း
ပဋိသန္ဓေ,ဘဝင်,စုတိ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။

The wholesome-resultant investigating consciousness accompanied by equanimity occurs as the rebirth-linking, life-continuum and death (consciousness) of deformed human beings of sensuous blissful plane, such as those born blind, etc., as well as of (some) earth-born (deties) and of (some) fallen asuras.

၁၈။ မဟာဝိပါကာနံ ပန အဋ္ဌ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမသုဂတိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကံစိတ်တို့သည် အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ,
ဘဝင်, စုတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။

The eight great resultants act as the rebirth-linking, life-continuum, and death (consciousness) everywhere in the sensuous blissful plane.

၁၉။ ဣမာ နဝ ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓိယော နာမ။

ကိုးပါးကုန်သော ဤပဋိသန္ဓေတို့သည် ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေတို့မည်၏။

These nine comprise rebirth-linking in the sensuous blissful plane.

၂၀။ သာပနာယံ ဒသဝိဓာပိ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိစ္စေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ ဆယ်ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော ထိုပဋိသန္ဓေသည် ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေဟူ၍
သာလျှင် ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

Then (foregoing) ten modes are reckoned as sense-sphere rebirth-linking.

ကာမပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သက်တမ်း

၂၁။ တေသု စတုန္ဒံ အပါယာနံ၊ မနုဿာနံ၊ ဝိနိပါတိကာသုရာနဉ္စ အာယုပ္ပမာဏဂဏနာယ နိယမော နတ္ထိ။

ထိုကာမာဝစရပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် လေးပါးကုန်သော အပါယ်ဘုံသားတို့၎င်း လူတို့၏၎င်း ဝိနိပါတိကာသုရာတို့၏၎င်း အသက်အတိုင်းအရှည်ကို ရေတွက်ခြင်း၏ အမြဲမှတ်သားဖွယ်သည် မရှိ။

There is no definite limit to the duration of life of beings in the four woeful planes, or amongst humans and fallen asuras,

၂၂။ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ပန ဒေဝါနံ ဒိဗ္ဗာနိ ပဉ္စဝဿသတာနိ အာယုပ္ပမာဏံ၊ မနုဿဂဏနာယ နုတတိဝဿသတ သဟဿပ္ပမာဏံ ဟောတိ။

- တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ၊
- တတော စတုဂ္ဂုဏံ ယာမာနံ၊
- တတော စတုဂ္ဂုဏံ တုသိတာနံ၊
- တတော စတုဂ္ဂုဏံ နိမ္မာနရတီနံ၊
- တတော စတုဂ္ဂုဏံ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနံ။

အဘို့တပါးကား စာတုမဟာရာဇ်ဘုံသားဖြစ်ကုန်သော နတ်တို့၏ အသက်အတိုင်းအရှည်သည် နတ်ပြည်၌ဖြစ်ကုန်သော အနှစ်ငါးရာတို့တည်း။ လူတို့၏အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်ကိုးသန်း အတိုင်း အရှည်ရှိသည် ဖြစ်၏။ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) ထို(စာတုမဟာရာဇ်နတ်သက်) ထက် လေးဆတက်၏။ ယာမာနတ်တို့၏ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) ထို(တာဝတိံသာနတ်သက်) ထက် လေးဆတက်၏။ တုသိတာနတ်တို့၏ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) ထို(ယာမာနတ်သက်)ထက် လေးဆတက်၏။ နိမ္မာနရတီနတ်တို့၏ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) ထို(တုသိတာနတ်သက်)ထက် လေးဆတက်၏။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်တို့၏ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) ထို(နိမ္မာရတီနတ်သက်)ထက် လေးဆတက်၏။

The lif-span of Gods of the Realm of the Four Great Kings is five hundred celestial years, that is, according to human reckoning, 9,000,000 years. The life-span of the Thirty-three God is four time this amount. The life-span of Yāma Gods is four times that of the Thirty-three. Four times that amount is the life-span of the Delightful Gods. Four times that amount is the life-span of the Gods who rejoice in their creation. Four times that amount is the life-span of the Gods who lord over the Creation of others.

ဝသဝတ္တီနတ်တို့၏သက်တမ်း

၂၄။ နဝသတဉ္စေကဝိသ
ဝဿာနံ ကောဠိယော တထာ။
ဝဿသတသဟဿာနိ၊
သဠိ စ ဝသဝတ္တိသု။

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့၌ (အသက်အတိုင်းအရှည်သည်) နှစ်တို့၏ ကုဋေကိုးရာတို့သည်၎င်း၊
၂၁-ကုဋေတို့သည်၎င်း၊ ထိုမှတပါး အနှစ်ခြောက်သန်းတို့သည်၎င်း ဖြစ်၏။

In the Plane of Gods who lord over other's creation, life-span, according to human reckoning, is nine-hundred and twenty-one koṭis of years plus sixty-hundred-thousand years (9,216,000,000)

ရူပပဋိသန္ဓေ ၆-ပါး

၂၄။ ပဌမဇ္ဈာနဝိပါကံ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန ပဝတ္တတိ။

ပထမဈာန်ဝိပါကံစိတ်သည် ပဌမဈာန်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်္ဂစုတိတို့၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၏။

The first jhāna resultant occurs in the first jhāna plane as the rebirth-linking, lif-continuum, and death (consciousness);

၂၅။ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကံ၊ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကဉ္စ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ။

ဒုတိယဈာန်ဝိပါကံစိတ်သည် တိယဈာန်ဝိပါကံစိတ် ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ထို့အတူတည်း။

simillary, second jhāna resultant and third jhāna resultants (occur thus) in the second jhāna plane;

၂၆။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါကံ တတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ။

စတုတ္ထဈာန်ဝိပါကံစိတ်သည် တတိယဈာန်ဘုံ၌(ထို့အတူပင်တည်း)။

the four jhāna resultant in third jhāna plane;

၂၇။ ပဉ္စဇ္ဈာနဝိပါကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယံ။

ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါကံစိတ်သည် စတုတ္ထဇ္ဈာနဘုံ၌ (ထို့အတူပင်တည်း)။

the fifth jhāna resultant in the forth jhāna plane.

၂၈။ အသညသတ္တာနံ ပန ရူပမေဝ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ၊ တထာ တတော ပရံ ပဝတ္တိယံ၊ စဝနကာလေ စ ရူပမေဝ ပဝတ္တိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။

အထူးကား၊ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်ချည်းသာလျှင် ပဋိသန္ဓေသည် ဖြစ်၏။ ထို့အတူ ထိုပဋိသန္ဓေခဏမှနောက်ဖြစ်သော ပဝတ္တိအခါ၌၎င်း စုတေရာအခါ၌၎င်း ရုပ်ချည်းသာလျှင် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

But for non-peiciipient beings material form itself occurs as rebirth-linking. Similarly thereafter, during the course of existence and at the moment of death, only material form exists and perishes.

ဣမာ ဆ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယော နာမ။

ခြောက်ပါးကုန်သော ဤပဋိသန္ဓေတို့သည် ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

There are the six modes of rebirth-linking in the fine-material sphere.

ရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သက်တမ်း

Life-Span in the Fine-material Sphere

- ၂၉။ တေသု ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ ဒေဝါနံ ကပ္ပဿ တတိယော ဘာဂေါ အာယုပ္ပမာဏံ။
- ၃၀။ ဗြဟ္မပုရောဟိတာနံ ဥပဗကပေေါ။ ၃၁။ မဟာဗြဟ္မာနံ ဧကော ကပေေါ။
- ၃၂။ ပရိတ္တာဘာနံ ဒွေ ကပ္ပါနိ။ ၃၃။ အပ္ပမာဏာဘာနံ စတ္တာရိ ကပ္ပါနိ။
- ၃၄။ အာဘဿရာဘာနံ အဋ္ဌ ကပ္ပါနိ။ ၃၅။ ပရိတ္တသုဘာနံ သောဠသ ကပ္ပါနိ။
- ၃၆။ အပ္ပမာဏသုဘာနံ ဒွတ္တိံသ ကပ္ပါနိ။ ၃၇။ သုဘကိဏှာနံ စတုသဋ္ဌိ ကပ္ပါနိ။
- ၃၈။ ဝေဟပ္ပလာနံ, အသညသတ္တာနဉ္စ ပဉ္စကပ္ပသတာနိ။ ၃၉။ အဝိဟာနံ ကပ္ပသဟဿာနိ။
- ၄၀။ အတပ္ပါနံ ဒွေ ကပ္ပသဟဿာနိ။ ၄၁။ သုဒဿာနံ စတ္တာရိ ကပ္ပသဟဿာနိ။
- ၄၂။ သုဒဿိနံ အဋ္ဌ ကပ္ပသဟဿာနိ။ ၄၃။ အကနိဋ္ဌာနံ သောဠသ ကပ္ပသဟဿာနိ။

ထိုပဋိသန္ဓေနေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံသားဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်း အခြားသည် အသချေယျကပ်၏ သုံးတို့တတည်း။ ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်း အခြားသည် အသချေယျကပ်တဝက်တည်း။ မဟာဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် အသချေယျကပ်တကပ်တည်း။ ပရိတ္တာဘဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ၂-ကပ်တည်း။ အပ္ပမာဏဘဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ၄-ကပ်တည်း။ အာဘဿရာဘဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ရှစ်ကပ်တို့တည်း။ ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် တဆဲ့ခြောက် ကပ်တို့တည်း။ အပ္ပမာဏသုဘဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ၃၂-ကပ်တို့တည်း။ သုဘကိဏှဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ခြောက်ဆဲ့လေးကပ်တို့တည်း။ ဝေဟပ္ပိုလ် ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း အသက် အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ငါးရာတို့တည်း။ အဝိဟဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် တစ်ထောင်တို့တည်း။ အတပ္ပဗြဟ္မာတို့ အသက် အပိုင်းအခြားသည် မဟာ ကပ် နှစ်ထောင်တို့တည်း။ သုဒဿဗြဟ္မာတို့၏ အသက် အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် လေးထောင်တို့တည်း။ သုဒဿိဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ရှစ်ထောင်တို့တည်း။ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏ အသက် အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် တစ်သောင်းခြောက်ထောင်တို့တည်း။

Among these, the life-span of the Gods of Brahmā's Retinue is one-third of an aeon; of Brahmā's Ministers, half an aeon; of Maā Brhmā's , one aeon; of the gods of Minor Lustre, two aeons; of Infinit Lustre, four aeons; of Radiant Lustre, eight aeons; of Minor aura, sixteen aeons; of Infinite aura, thirty-two aeons; of steady Aura, sixty-four aeons; of Great Reward and non-percipient beings, 500 aeons; of Beautiful Gods, 4000 aeons, of Clear-sighted Gods, 8000 aeons, of the Highest Gods, 16,000 aeons.

အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး

၄၄။ ပဌမာရုပ္ပါဒိဝိပါကာနိ ပဌမာရုပ္ပါဒိဘူမိသု ယထာက္ကမံ ပဋိသန္ဓိဘဝံစုတိဝသေန ပဝတ္တန္တိ။
ဣမာ စတသော အာရုပ္ပပဋိသန္ဓိယော နာမ။

ပဌမာရုပ္ပအစရိသောဝိပါက်စိတ်သည် ပဌမ အရူပအစရိသော ဘုံ၌ အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ လေးပါးကုန်သော ဤပဋိသန္ဓေတို့သည် အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

The first immaterial resultant occurs as the rebirth-linking, life-continuum, and death (consciousness) in the first immaterial plane, and the others occur in the same function in their respective planes. These are the four modes of rebirth-linking in the immaterial sphere.

အရူပပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အသက်တမ်း

- ၄၅။ တေသု ပန အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ ဝိသတိ ကပ္ပသဟဿာနိ အာယုပ္ပမာဏံ။
- ၄၆။ ဝိညာဏဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ စတ္တာလီသ ကပ္ပသဟဿာနိ။
- ၄၇။ အာကိဉ္စညာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ သဠိ ကပ္ပသဟဿာနိ။
- ၄၈။ နေဝသညာနာသညာယတနူပဂါနံ စတုရာသီတိ ကပ္ပသဟဿာနိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ ထိုအာရုပ္ပပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အာကာသာနဉ္စာယတနာဘုံသို့ကပ်ရောက် ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် နှစ်သောင်းတို့တည်း။ ဝိညာဏဉ္စာယတနာဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သောဗြဟ္မာတို့၏ သက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ် ၄-သောင်းတို့တည်း။ အာကိဉ္စညာ ယတနာဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ်ခြောက်သောင်းတို့တည်း။ နေဝသညာနာသညာယတနာဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော ဗြဟ္မာတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားသည် မဟာကပ်ရှစ် သောင်းလေးထောင်တို့တည်း။

Among them, the life-span of gods who have attained to the realm of infinite space is 20,000 aeon; of those who have attained to the realm of infinite consciousness, 40,000 aeon; of those who have attained to the realm of nothingness, 60,000 aeon; of those who have attained to the realm of neither-perception-nor-non-perception, 84,000 aeon;

တစ်ဘဝ၌ တူမြဲတရား သုံးပါး

၄၉။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂဉ္စ၊
 တထာ စဝန မာနသံ။
 ဧကမေဝ တထေဝေက-
 ဝိသယဉ္ဇေက ဇာတိယံ။

တခုသောဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်၎င်း၊ ဘဝင်္ဂစိတ်သည်၎င်း၊ ထိုမှတပါး စုတိစိတ်သည်၎င်း တမျိုးတည်းသာလျှင်၎င်း ထို့အတူ တူသောအာရုံရှိသည်သာလျှင်၎င်း (ဖြစ်၏)။

The rebirth-linking consciousness, life-continuum consciousness, and the death consciousness in one (particular)birth are similar and have an identical object.

ဣဒမေတ္ထ ပဋိသန္ဓိစတုက္ကံ။

ဤသည်ကား ဤဝိထိမုတ္တသင်္ဂဟ၌ ပဋိသန္ဓိစတုက္ကတည်း။

Herein, these are the four types of rebirth-linking.

ကမ္မစတုက္က

The Four Types of Kamma

By Way of Function

၅၀။ ဇနကံ, ဥပတ္တမ္ဘကံ, ဥပပိဋကံ, ဥပဃာတကမ္မေတိ **ကိစ္စဝသေန။**

အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သောကံ၎င်း, ထောက်ပံ့ကူညီတတ်သောကံ၎င်း, ကပ်၍နှိုက်စက်တတ်သောကံ၎င်း ကပ်၍သတ်တတ်သောကံ၎င်း, ဤသည်တို့ကား ကိစ္စနှင့်စပ်သဖြင့် လေးပါးကုန်သော ကံတို့မည်၏။

With respect to function there are four kinds of Kamma, namely;

- (i) productive kamma
- (ii) supportive kamma
- (iii) obstructive of Kamma: and
- (iv) destructive kamma.

By Order of Ripening

၅၁။ ဂရကံ, အာသန္နံ, အာစိဏ္ဏံ, ကဋ္ဌတ္တာကမ္မေတိ **ပါကဒါန ပရိယာယေန။**

ကြီးလေးသောကံ၎င်း, စုတေခါနီးဖြစ်ပေါ်လာသောကံ၎င်း, အမြဲမပြတ်လေ့ကျက်အပ်သောကံ၎င်း, ကဋ္ဌတ္တာကံ၎င်း ဤသည်တို့ကား အကျိုးပေးလှည့်အစဉ်အားဖြင့် လေးပါးကုန်သော ကံတို့မည်၏။

With respect to the order in which the effect of kamma take place, there are four kinds of Kamma, namely;

- (i) weighty kamma;
- (ii) death-proximate kamma;
- (iii) habitual Kamma; and
- (iv) reserve kamma.

By Time of Ripening

၅၂။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ, ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ, အပရာပရိယဝေဒနီယံ, အဟောသိကမ္မေတိ **ပါကကာလဝသေန**
စတ္တာရိကမ္မာနိ နာမ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၎င်း, ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ၎င်း, အပရာပရိယဝေဒနီယကံ၎င်း, အဟောသိကံ၎င်း ဤသည်တို့ကား အကျိုးပေးရာကာလနှင့်စပ်သဖြင့် လေးပါးကုန်သော ကံတို့မည်၏။

With respect to time of taking effect of kamma take place, there are four kinds of Kamma, namely;

- (i) immediately effective kamma;
- (ii) subsequently effective kamma;
- (iii) indefinitely effective Kamma; and
- (iv) defunct kamma.

By Place of Repening

၅၃။ တထာ အကုသလံ, ကာမာဝစရကုသလံ, ရူပါဝစရကုသလံ, အရူပါဝစရကုသလဇ္ဇေတိ ပါကဋ္ဌာန ဝသေန။

အကုသိုလ်ကံ၎င်း, ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ၎င်း, ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၎င်း, အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၎င်း ဤသည်တို့ကား အကျိုးပေးရာဋ္ဌာနနှင့်စပ်သဖြင့် ထို့အတူ လေးပါးတို့တည်း။

With respect to the place in which the effect takr place, there are four kinds of Kamma, namely;

- (i) unwholesome kamma;
- (ii) wholesome kamma pertaining to the sense sphere;
- (iii) wholesome kamma pertaining to the sense sphere;
- (iv) wholesome kamma pertaining to the sense sphere;

ကာမကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ၂၀
အကုသိုလ်ကံ ၃-ပါး

၅၄။ တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ, ဝစီကမ္မံ, မနောကမ္မဇ္ဇေတိ ကမ္မဒွါရဝသေန တိဝိမံ ဟောတိ။

ထိုလေးပါးသောကံတို့တွင် အကုသိုလ်ကံသည် ကာယကံ၎င်း, ဝစီကံ၎င်း, မနောကံ၎င်း, ဤသို့ ကမ္မဒွါရနှင့်စပ်သဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Of them unwholesome kamma is three fold according to the doors of action, namely: bodily action, verbal action, and mental action.

ကာယကံ ၃-ပါး

၅၅။ ကထံ -

ပါဏာတိပါတော အဒိန္နာဒါနံ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော စေတိ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ကာယဒွါရေ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော ကာယကမ္မံ နာမ။

အဘယ်သို့ပြားသနည်း -

ပါဏာတိပါတ၎င်း, အဒိန္နာဒါန၎င်း, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၎င်း, ဤသုံးပါးသည် ကာယဝိညတ်ဟု ဆိုအပ်သော ကာယဒွါရ၌ များစွာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယကံမည်၏။

How? Killing, stealing, and sexual misconduct are bodily actions generally occuring through the door of the body, known as bodily action.

ဝစီကံ ၄-ပါး

၅၆။ မုသာဝါဒေါ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပေါစေတိ ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ ဗာဟုလ္လဂုတ္တိတော ဝစီကမ္မံ နာမ။

မုသာဝါဒ၎်း၊ ပိသုဏဝါစာ၎်း၊ ဖရသဝါစာ၎်း၊ သမ္ပပ္ပလာပ၎်း ဤလေးပါးသည် ဝစီဝိညတ်ဟုဆိုအပ်သော ဝစီဒွါရ၎်း များစွာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝစီကံမည်၏။

False speech, slandering, harsh speech, and frivolous talk are verbal action generally occurring through the door of speech, known as vocal intimation.

မနောကံ ၃-ပါး

၅၇။ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒေါ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစေတိ အညတြာပိ ဝိညတ္တိယာ မနသ္မိယေဝ ဗာဟုလ္လဂုတ္တိတော မနောကမ္မံ နာမ။

အဘိဇ္ဈာ၎်း၊ ဗျာပါဒ၎်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၎်း ဤသုံးပါးသည်ကား ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ကြည့်၍လည်း မနောဒွါရ၎်းသာလျှင် များစွာဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောကံမည်၏။

Covetousness, ill will, and wrong view are mental action generally occurring only in the mind without (bodily or vocal) intimation.

ကံဖြစ်ကြောင်းတရား

၅၈။ တေသု ပါဏာတိပါတော၊ ဖရသဝါစာ၊ ဗျာပါဒေါ စ ဒေါသမူလေန ဇာယန္တိ။

၅၉။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော၊ အဘိဇ္ဈာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ လောဘမူလေန။

၆၀။ သေသာနိ စတ္တာရိပိ ဒွိဟိ မူလေဟိ သမ္ဘဝန္တိ။

၆၁။ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ပနေတံ အကုသလံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသဝိဓံ ဟောတိ။

ထိုဆယ်ပါးတို့တွင် ပါဏာတိပတသည်၎်း၊ ဖရသဝါစာ၎်း၊ ဗျာပါဒသည်၎်း ဒေါသမူလ၊ ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသည်၎်း၊ အဘိဇ္ဈာသည်၎်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်၎်း လောဘမူလ၊ လောဘမူလရှိသော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ကြွင်းကုန်သော လေးပါးလုံတို့သည်လည်း နှစ်ပါးကုန်သော လောဘမူ၊ ဒေါသမူ တို့ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဆက်ဦးအံ့၊ စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဤအကုသိုလ်ကံသည် အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့နှစ်ပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Of them, killing, harsh speech, and ill will spring from the root of hatred; sexual misconduct, covetousness, and wrong view from the root of greed; remaining four arise from the two roots. According to the classes of consciousness this unwholesome kamma is altogether twelvefold.

ကာမကုသိုလ်က ၃-ပါးနှင့် ၈-ပါး

၆၂။ ကာမာဝစရကုသလမ္ပိ ကာယဒွါရေ ပဝတ္တံ ကာယကမ္မံ, ဝစီဒွါရေ ပဝတ္တံ ဝစီကမ္မံ, မနောဒွါရေ ပဝတ္တံ မနောကမ္မဉ္စေတိ ကမ္မဒွါရဝသေန တိဝိဓံ ဟောတိ။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း ကာယဒွါရ်ဖြစ်သော ကာယကံ၎င်း, ဝစီဒွါရ်ဖြစ်သော ဝစီကံ၎င်း, မနောဒွါရ်ဖြစ်သော မနောကံ၎င်း, ဤသို့ ကမ္မဒွါရ်နှင့်စပ်သဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Wholesome kamma of the sense sphere is threefold according to the doors of action, namely, bodily action pertaining to the door of the body; verbal action pertaining to the door of speech; and mental action pertaining to the door of the mind.

ပုညကြိယာဝတ္ထု ၃-ပါး

၆၃။ တထာ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာဝသေန။
၆၄။ စိတ္တုပ္ပါဒါဝသေန ပနေတံ အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ။

ဒါနသီလ ဘာဝနာတို့၏ အပြားအားဖြင့် ထို့အတူ သုံးပါးပင်တည်း။ ဆက်ဦးအံ့၊ စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဤကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ရှစ်ပါးအပြားရှိ၏။

Similarly, it is threefold as giving, virtue, and meditation.
But it is eightfold according to the classes of consciousness.

ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါး

၆၅။ ဒါန သီလ ဘာဝနာ အပစာယန ဝေယျာဝစ္စ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေန ဒသဝိဓံ ဟောတိ။
ဒါန သီလ ဘာဝနာ အပစာယန ဝေယျာဝစ္စ ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒန ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ တို့၏အပြားအားဖြင့် ဆယ်ပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

It is also tenfold as: (i) giving; (ii) virtue; (iii) meditation; (iv) reverence; (v) service; (vi) transference of merit; (vii) rejoicing in (other's) merit; (viii) hearing the Dhamma; (ix) teaching the Dhamma; and (x) straightening out one's views.

၆၆။ တံပနေတံ ဝိသတိဝိဓမ္မိ ကာမာဝစရကမ္မမိစ္ဆေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ နှစ်ဆယ်အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော ထို ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံသည် ကာမာဝစရကံဟူ၍ သာလျှင် ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်၏။

All these twelve twenty kinds (unwholwsome and wholesome) are known as kamma pertaining to the sense sphere.

ရူပကုသိုလ်ကံ ၅-ပါး

၆၇။ ရူပဝစရကုသလံ ပန မနောကမ္မမေဝ။ တဉ္စ ဘာဝနာမယံ အပ္ပနာပတ္တံ ဈာနင်္ဂိဘောဒေန ပဉ္စဝိခံ ဟောတိ။

အဘို့တပါးကား၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် မနောကံ တမျိုးသာတည်း။ ထိုမနောကံသည်လည်း ဘာဝနာမယတည်း။ အပ္ပနာသို့ရောက်၏။ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြား ရှိသည် ဖြစ်၏။

Wholesome kamma of the fine materia is purely mental action. It constists in meditation that has reached absorption and is fivefold by distinction of the jhāna factors.

အရူပကုသိုလ်ကံ ၄-ပါး

၆၈။ တထာ အရူပါဝစရကုသလဉ္စ မနောကမ္မံ တမ္ပိ ဘာဝနာမယံ အပ္ပနာပတ္တံ အာရမ္မဏဘောဒေန စတုဗ္ဗိခံ ဟောတိ။

ထိုမှတပါး၊ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် မနောကံသာတည်း။ ထိုမနောကံသည်လည်း ဘာဝနာမယ တည်း။ အပ္ပနာသို့ရောက်၏။ အာရုံတို့၏အပြားအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

So too, wholesome kamma of immateria sphere is purely mental action.It constists in meditation that has reached absorption and is fivefold by distinction of the object.

ကာမကံ၏အကျိုးပေးရာဘုံ

၆၉။ ဧတ္ထာကုသလာကမ္မုဒ္ဓစ္စရဟိတံ အပါယဘူမိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဇနေတိ။ ပဝတ္တိယံ ပန သဗ္ဗမ္ဘိ ခွါဒသဝိဓံ သတ္တကုသလပါကာနိံ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ၊ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

ဤလေးမျိုးသောကံတို့တွင် ဥဒ္ဓစ္စမှကင်းသော အကုသိုလ်ကံသည် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ ပဝတ္တိအခါ၌ကား အလုံးစုံသော (ဥဒ္ဓစ္စလည်း ပါဝင်သော) ၁၂-ပါးအပြားရှိသော အကုသိုလ်ကံသည် ခုနှစ်ပါးကုန်သော အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကို အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ကာမဘုံ၌၎င်း ရူပဘုံ၌၎င်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရင့်ကျက်စေ၏ (အကျိုးပေး၏)။

Here in, unwholsome kamma excluding restlessness produce rebirth-linking in woeful plane. but during the course of existence all twelve (unwholsome classes of consciousness) give effect to the seven unwholsome resultants wnywhere in the sensuous world or the fine-material world, according to circumstances.

၇၀။ ကာမာဝစရကုသလမ္ဘိ ကာမသုဂတိယမေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဇနေတိ။ တထာ ပဝတ္တိယဉ္စ မဟာဝိပါကာနိ၊ အဟေတုကဝိပါကာနိ ပန အဋ္ဌပိ သဗ္ဗတ္ထာပိ ကာမလောကေ၊ ရူပလောကေ စ ယထာရဟံ ဝိပစ္စတိ။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း ကာမသုဂတိဘုံ၌သာလျှင် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

ထိုကာမသုဂတိဘုံ၌သာလျှင် ပဝတ္တိအခါ၌လည်း မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ကို (ဖြစ်စေ၏)။ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် စိတ်တို့ကိုကား ရှစ်ပါးလုံးတို့ကိုလည်း အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ကာမဘုံ၌၎င်း ရူပဘုံ၌၎င်း ထိုက်သည်အား လျော်စွာ ရင့်ကျက်စေ၏ (အကျိုးပေး၏)။

Wholesome kamma of sense sphere produces rebirth-linking in the sensuous blissful plane, so too, (it produce) the great resultants in the course of existence. But it gives effet to the eight rootless resultants anywhere in the sensuous world or the fine-material world, according to circumstances.

တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌစသည်ကွဲပြားခြင်း

၇၁။ တတ္ထာပိ တိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌံ ကုသလံ တိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိံ ဒတ္တာ ပဝတ္ထေ သောဠသသဝိပါကာနိ ဝိပစ္စတိံ။ ပဝတ္ထေ တိဟေတုကရဟိတာနိ ဒွါဒသဝိပါကာနိ ဝိပစ္စတိံ။

ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်ကံတို့တွင်လည်း တိဟိတ်ဖြစ်သော အမြတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည် တိဟိတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးပြီး၍ ပဝတ္တိအခါ၌ တဆဲ့ခြောက်ပါးသော ဝိပါက်စိတ်တို့ကို ရင့်ကျက်စေ၏ (အကျိုးပေး၏)။

Therein, superior wholesome kamma accompanied by three roots produce rebirth-linking similarly accompanied by three roots, and during the course of existence it give effect to sixteen kinds of resultants.

၇၂။ တိဟေတုကမောမကံ၊ ဒွိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌဉ္စ ကုသလံ ဒွိဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိံ ဒတ္တာ ပဝတ္ထေ တိဟေတုက ရဟိတာနိ ဒွါဒသဝိပါကာနိ ဝိပစ္စတိံ။

တိဟိတ်ဖြစ်သော အညံ့စားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည်၎င်း ဒွိဟိတ်ဖြစ်သော အမြတ်စားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည်၎င်း ဒွိဟိတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံကိုပေးပြီး၍ ပဝတ္တိအခါ၌ တိဟိတ်ဝိပါက်မှကင်းကုန်သော (မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်မှကင်းကုန်သော) ၁၂-ပါးသော ဝိပါက်စိတ်တို့ကို ရင့်ကျက်စေ၏။

Wholesome kamma of an inferior grade accompanied by three roots, and that of superior grade accompanied by two roots, produce rebirth-linking with two roots, and give effect to twelve kinds of resultants, excluding those with three roots, during the course of existence.

၇၃။ ဒွိဟေတုကမောမကံ ပန ကုသလံ အဟေတုကမံ ပဋိသန္ဓိံ ဒေတိ၊ ပဝတ္ထေ စ အဟေတုကဝိပါကာနေဝ ဝိပစ္စတိံ။

ဒွိဟိတ်ဖြစ်သော အညံ့စားဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည်ကား အဟိတ်သာလျှင်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကိုသာလျှင် ရင့်ကျက်စေ၏ (အကျိုးပေး၏)။

But Wholesome kamma of an inferior grade accompanied by two roots produce rebirth-linking without roots, and give effect to rootless resultants during the course existence.

၇၄။ အသင်္ခါရံ သင်္ခါရ
 ဝိပါကာနိ န ပစ္စတိ။
 သသင်္ခါရ မသင်္ခါရ
 ဝိပါကာနိတိ ကေစန။
 တေသံ ဒွါဒသပါကာနိ၊
 ဒသာဠှ စ ယထာက္ကမံ။
 ယထာဂုတ္တာနုသာရေန၊
 ယထာသမ္ဘဝ မုဒ္ဒိသေ။

အသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် သသင်္ခါရိကဝိပါကစိတ်တို့ကို မရင့်ကျက်စေ။ သသင်္ခါရိကကုသိုလ်ကံသည် အသင်္ခါရိကဝိပါကစိတ်တို့ကို မရင့်ကျက်စေ။ ဤသို့ အချို့ဆရာတို့ဆိုကြ၏။
 ထိုဆရာတို့၏(အယူ၌) အစဉ်အတိုင်း တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်သော ဝိပါကစိတ်တို့ကို၎င်း ဆယ်ပါးကုန်သော ဝိပါကစိတ်တို့ကို၎င်း ရှစ်ပါးကုန်သော ဝိပါကစိတ်တို့ကို၎င်း အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ပြရာ၏။

Some (teacher) say that unprompted (states of consciousness) do not produce prompted resultants and prompted (states of consciousness) do not produce unprompted resultants.

According to them, as stated above, the arising of the resultants should be set forth in due order as twelve, ten, and eight.

ရူပကံ၏အကျိုးပေးရာဘုံ

- ၇၅။ ရူပါဝစရကုသလံ ပန ပဌမဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
- ၇၆။ တဒေဝမဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ ဗြဟ္မပုရောဟိတေသု။
- ၇၇။ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ မဟာဗြဟ္မေသု။

အဘို့တပါးကား၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကို ပဌမဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍(ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ ဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ထိုပဌမဈာန်ကိုပင် မဇ္ဈိမဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ မဟာဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

As regards wholesome kamma of the fine-material sphere, those who develop the first jhāna to a limited degree are reborn into Brahmā’s Retinue. Developing the same to medium degree, they are reborn among Brahmā’s Ministers. Developing it to superior degree, they are reborn among the Mahā Brahmās.

၇၈။ တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနဉ္စ, တတိယဇ္ဈာနဉ္စ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပရိတ္တာဘောသု။

၇၉။ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ အပ္ပမာဏာဘောသု။

၈၀။ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ အာဘဿရေသု။

ထိုမှတပါး ရူပါဝစရကုသိုလ်ကို ဒုတိယဈာန်ကို၎င်း, တတိယဈာန်ကို၎င်း ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ ပရိတ္တဘာဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ အပ္ပမာဏသုဘာဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ အာဘဿရဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

Similarly, developing the second jhāna and third jhānas to a limited degree, they are reborn among the Gods of Minor Lustre. Developing them to a medium degree, they are reborn among the Gods of Infinite Lustre. Developing them to superior degree, they are reborn among the Gods of Radiant Lustre.

၈၁။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ ပရိတ္တသုဘောသု။

၈၂။ မဇ္ဈိမံ ဘာဝေတွာ အပ္ပမာဏသုဘောသု။

၈၃။ ပဏီတံ ပရိတ္တံ ဘာဝေတွာ သုဘကိဏှေသု။

စတုတ္ထဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ပရိတ္တသုဘာဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ထိုပဌမဈာန်ကိုပင် မဇ္ဈိမဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ အပ္ပမာဏသုဘာဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ဖြစ်စေ၍ သုဘကိဏှဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

Developing the forth jhāna and third jhānas to a limited degree, they are reborn among the Gods of Minor Aura. Developing it to a medium degree, they are reborn among the Gods of Infinite Aura. Developing it to superior degree, they are reborn among the Gods of Steady of Aura.

၈၄။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ ဝေဟပ္ပလေသု။

၈၅။ တဒေဝ သညာဝိရာဂံ ဘာဝေတွာ အသညသတ္တေသု။

၈၆။ အနာဂါမိနော ပန သုဒ္ဓဝါသေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

ပဉ္စမဈာန်ကို ဖြစ်စေ၍ ဝေဟပိုလ်ဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ ထိုပဉ္စမဈာန်ကိုပင် သညာ၌ စက်ဆုတ်အောင် ဖြစ်စေ၍ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။ အထူးကား၊ ပဉ္စမဈာန်ရပြီးသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သုဒ္ဓဝါသ ဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်၏။

Developing the fifth Jhāna, they are reborn among the Gods of Great reward. Developing dispassion towards perception, they are reborn among the non-percipient beings. But non-returners are reborn in the Pure abodes.

အရူပကံ၏အကျိုးပေးရာဘုံ

၈၇။ အရူပါဝစရကုသလဉ္စ ယထာက္ကမံ ဘာဝေတွာ အရူပေသု ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

အရူပါဝစရကုသိုလ်ကိုလည်း အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်စေ၍ အရူပဗြဟ္မာတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။

Developing wholesome kamma of the immaterial sphere, they are reborn in the immaterial corresponding (to their attainments).

နိဂုံးဂါထာ

၈၈။ ကုတ္တံ မဟဂ္ဂတံ ပုညံ၊
ယထာဘူမိ ဝဝတ္ထိတံ။
ဇေနတိ သဒိသံ ပါကံ၊
ပဋိသန္ဓိ ပဝတ္ထိယံ။

ကုဒမေတ္ထ ကမ္မစတုက္ကံ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံသည် အကြင်အကြင်ပိုင်းခြားအပ်သော ဘုံ၌ တူသောအကျိုးကို ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္ထိအခါ၌ ဖြစ်စေ၏။
ဤသည်ကား ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟ၌ ကမ္မစတုက္ကတည်း။

Thus sublime merit, determined according to plane, produces similar results (both) at rebirth-linking and the course of existence.

Herein , this is the fourfold kamma.

စုတိပဋိသန္ဓိက္ကမ

The Process of Death and rebirth

သေခြင်း ၄-ပါး

၈၉။ အာယုက္ခယေန၊ ကမ္မက္ခယေန၊ ဥဘယက္ခယေန၊ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မုနာ စေတိ စတုဓာ မရဏုပ္ပတ္တိ နာမ။

အသက်တမ်း၏ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ကံစွမ်း၏ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊အသက်တမ်း
ကံစွမ်း နှစ်ပါးစုံ၏ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ကပ်၍ဖြတ်တတ်သောကံကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း
ဤသည်တို့ကား လေးပါးပြားသော မရဏုပ္ပတ္တိမည်၏။

Four Causes of Death

The advent of death is fourfold, namely: (i) through the expiration of the life-span; (ii) through the expiration of the (productive) kammic force; (ii) through the (simultaneous) expiration of both; and (iv) through (the intervention of) a destructive kamma.

စုတေခါနီး အာရုံ နိမိတ်ထင်ပုံ

၉၀။ တထာ စ မရဏန္တာနံ ပန မရဏကာလေ ယထာရဟံ အဘိမုခိဘူတံ ဘဝန္တရေ ပဋိသန္ဓိဇနကံ
ကမ္မံ ဝါ၊ တံ မရဏကာလေ ရူပါဒိကမုပလဒ္ဓပုဗ္ဗမုပကရဏဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တံ ဝါ၊ အနန္တရမုပ္ပဇ္ဇမာနဘဝေ
ဥပလဘိတဗ္ဗမုပဘောဂဘူတဉ္စ ဂတိနိမိတ္တံ ဝါ ကမ္မဗလေန ဆန္တံ ဒွါရာနံ အညတရသ္မိံ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ။

ဆက်ဦးအံ့၊ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့်သာလျှင် စုတေရသူတို့၏ စုတေခါနီးအခါ၌
ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရှေးရှုသကဲ့သို့ဖြစ်သော ဘဝတပါး၌(နောက်ဘဝ၌) ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည်သော်၎င်း ထိုကံကိုပြုရာအခါ၌ ရူပါရုံအစရှိသော ကံနှင့်ဆက်စပ်
ရအပ်ဘူးသည်လည်းဖြစ်သော ကံပြီးရုံ အဆောက်အအုံ ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော ကံ၏အာရုံသည်သော်၎င်း
အခြားမဲ့၌ဖြစ်လတ်သောဘဝ၌ ရထိုက်(ရောက်ထိုက်)သည်လည်းဖြစ်သော အသုံးအဆောင်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော
လားရာဂတိ၌ အာရုံသည်သော်၎င်း ကံ၏အစွမ်းကြောင့် ခြောက်ပါးကုန်သော ဒွါရတို့တွင် တပါးပါးသောဒွါရ၌
ရှေးရှုထင်လာ၏။

Now in the case of those who are about to die, at the time of death, one of the following presents itself any of the six (sense) doors:

- (i) a kamma that is to produce rebirth-linking in the next existence, which according to circumstances confronts (the dying person); or
- (ii) a sign of kamma, that is, a form, etc., that had apprehended previously at the time of performing the kamma or something that was instrumental in performing the kamma; or

(iii) a sign of destiny, that is , (a symbol of the state) to be obtained and experienced in the immediately following existence.

စုတေခါနီးကာလစိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ

တတော ပရံ တမေဝ အထောပဋိတံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဗ ဝိပစ္စမာနကကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓိံ၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ ဝါ ဥပလဘိတဗ္ဗဘဝါနုရူပံ တတ္ထောဏတံဝ စိတ္တသန္တာနံ အဘိဏှံ ပဝတ္တတိ ဗာဟုလ္လေန။

တနည်း ကံအာရုံ ထင်ပုံ

တမေဝါ ပန ဇေနဘူတံ ကမ္မံ အဘိနဝကရဏဝသေန ဒွါရပတ္တံ ဟောတိ။

ထိုထင်လာရာအခါမှနောက်၌ ထိုအခြင်းအရာဖြင့်ထင်လာသော ထိုအာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ အကျိုးပေးလတ္တံ့သော ကံအားလျော်စွာ စင်ကြယ်သည်မူလည်းဖြစ်သော ညစ်နွမ်းသည်မူသည်လည်းဖြစ်သော ရထိုက် (ရောက်ထိုက်သော) ဘဝအားလျော်စွာ ထိုရထိုက်သောဘဝ၌ ညွတ်နေသကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်သည် မပြတ်များသောအားဖြင့် ဖြစ်၏။ တနည်းကား ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ထိုကံသည်ပင်လျှင် မိမိကို အသစ်ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် မနောဒွါရသို့ ရောက်သည်(ထင်သည်)ဖြစ်၏။

Thereafter, attending to that object thus presented, the stream of consciousness - in accordance with the kamma that is to be matured, weather pure or corrupted, and in conformity with the state into which one is to be reborn - continually flows, including mostly towards that state.

Or that rebirt-productive kamma presents itself to a sense door in the way of renewing.

မရဏာသန္နဝိထိ

၉၁။ ပစ္စာသန္နမရဏဿ တဿ ဝိထိစိတ္တာဝသာနေ၊ ဘဝင်္ဂက္ခယေ ဝါ စဝနဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နဘဝပရိယော- သာနဘူတံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။

အလွန်နီးကပ်သော စုတေခြင်းရှိသော ထိုသတ္တဝါ၏ ဝိထိစိတ်၏အဆုံး၌သော်၎င်း ဘဝင်၏ အကုန်၌သော်၎င်း ရွေ့လျောခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်သော စုတိစိတ်သည် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

To one who is on the verge of the death, either at the end of a cognitive process or at the dissolution of the life-continuum, the death consciousness, the consummation of present life and cesse in the way of death.

ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပုံ

တသ္မိံ နိရုဒ္ဓါဝသာနေ တဿာန္တရမေဝ တထာဂဟိတံ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဗ သဝတ္ထုကံ, အဝတ္ထုမေဝ ဝါ ယထာရဟံ အဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုသယမူလကေန သင်္ခါရေနဇနိယမာနံ သမ္ပယုတ္တေဟိ ပရိဂ္ဂယုမာနံ သဟဇာတမဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတံ မာနသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ ပတိဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ။

ထိုစုတိစိတ်သည် အဆုံးသတ်ချုပ်သည်ရှိသော် ထိုစုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင် ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် မရဏာသန္ဓေဇောသည် ယူအပ်ခဲ့သော အာရုံကို အာရုံပြု၍ မှီရာဝတ္ထုရှိသည်သာလျှင်မူလည်းဖြစ်သော မှီရာဝတ္ထုမရှိသည်သာလျှင်မူလည်းဖြစ်သော ထိုကံသည်အားလျော်စွာ အဝိဇ္ဇာနုသယသည် ခြံရံအပ်သော တဏှာနုသယသည် အရင်းခံရှိသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည် ဖြစ်စေအပ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် ခြံရံလျက်ယူအပ်သော တကွဖြစ်ဘက်တရား၏ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ဘဝတပါးကို စပ်ပေးခြင်း၏အစွမ်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေဟုခေါ်အပ်သောစိတ်သည် ဥပါဒ်လျှင်ဥပါဒ်ခြင်းသာလျှင် ဘဝတပါး၌တည်၏။

Immediately after that (death consciousness has ceased), a rebirth-linking consciousness arises and is established in the subsequent existence, apprehending the object thus obtained, either supported by heart-base or baseless, as is appropriate; it is generated by a volitional formation that is enveloped by latent ignorance and rooted in latent craving. That rebirth-linking consciousness, so called because it links together the two consecutive existences, is conjoined with its mental adjuncts, and acts as the forerunner to consent states as their locus (or foundation)

ရူပါရူပ ပဋိသန္ဓေ၏အာရုံ

၉၃။ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာ ပန ပညတ္တိဘူတံ ကမ္မနိမိတ္တမေဝါရမ္မဏံ ဟောတိ။

အဘို့တပါးကား၊ ရူပါဝစရဋိသန္ဓေ၏ ပညတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ်သည်သာလျှင် အာရုံသည် ဖြစ်၏။

In the case of rebirth- linking in the fine material sphere , the object is concept and is always a sign of Kamma.

၉၄။ တထာ အာရူပပဋိသန္ဓိယာ စ မဟဂ္ဂတဘူတံ ပညတ္တိဘူတဉ္စ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ ယထာရဟမာရမ္မဏံ ဟောတိ။

ထို့အတူ၊ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေစိတ်၏လည်း မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော ပညတ်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ်သည်ပင်လျှင် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အာရုံသည်ဖြစ်၏။

Soo too, in the case of rebirth- linking in the immaterial sphere , the object -which may be a sublime state of concept, whichever is appropriate - is always a sign of Kamma.

၉၅။ အသညသတ္တာနံ ပန ဇီဝိတနဝကမေဝ ပဋိသန္ဓိဘာဝေန ပတိဋ္ဌာတိ၊ တသ္မာ တေ ရူပပဋိသန္ဓိကာ နာမ။

၉၆။ အာရူပေါ အရူပပဋိသန္ဓိကာ။

၉၇။ သေသာ ရူပါရူပပဋိသန္ဓိကာ။

အဘို့တပါးကား၊ အသညသတ်ဘုံသားတို့၏ ဇီဝိတနဝကကလာပ်သည်သာလျှင် ပဋိသန္ဓေ၏ အဖြစ်ဖြင့် တည်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအသညသတ်ဘုံသားတို့သည် ရုပ်ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့ မည်၏။ အရူပဘုံသားတို့သည် ရုပ်နာမ်အစုံ ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့တည်း။ ကြွင်းသော ဘုံသားတို့သည် ရုပ်နာမ်အစုံ ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့တည်း။

In the case of non-percipient being, only the vital nonad becomes established in the way of rebirth-linking. Hence they are called materially reborn. Those in the immaterial planes are called mentally reborn. The rest are called materially and mentally reborn.

စုတိစိတ်နောက် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ပုံ

၉၈။ အာရုပ္ပစုတိယာ ဟောန္တိ၊
 ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာ။
 ပရမာရုပ္ပသန္တိ စ၊
 တထာ ကာမတိဟေတုကာ။
 ရူပါဝစရစုတိယာ၊
 အဟေတုရဟိတာ သိယံ။
 သဗ္ဗာကာမတိဟေတုမှာ၊
 ကာမေသွေဝ ပနေတရာ။

အယမတ္ထေ စုတိပဋိသန္တိက္ကမော။

အာရုပ္ပစုတိမှနောက်၌ အောက်အောက်အာရုပ္ပသည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေတို့သည်၎င်း ထိုမှတပါး ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေတို့သည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။ ရူပါဝစရစုတိမှနောက်၌ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ တပါးသော ပဋိသန္ဓေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ကာမတိဟိတ်စုတိမှ နောက်၌ အလုံးစုံသော ပဋိသန္ဓေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဆိုခဲ့ပြီးမှတပါးသော ကာမအဟိတ်ဒွိဟိတ်စုတိမှကား နောက်၌ ကာမတဲ့တဘုံတို့၌သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ကား ဤဝိထိမုတ္တသင်္ဂဟ၌ စုတိပဋိသန္ဓေအစဉ်ကို ပြသောစကားတည်း။

When one passes away from an immaterial realm, one may be reborn in superior immaterial realms but not in lower immaterial realms, and one may be also reborn in sensuous plane with a three rooted rebirth-consciousness.

When one passes away from the fine-material sphere, one is not reborn without roots. After passing away from a three-rooted existence in the sensuous plane, one may be reborn anywhere. The rest (i.e. those pass away with two root and no roots) are reborn only in the sense-sphere realms.

Herein, this is the procedure with regard to death and rebirth.

ဘဝင်နှင့်စုတိဖြစ်ပုံ

၉၉။ ဣစ္စေဝံ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာနံ ပန ပဋိသန္ဓိနိရောဓာနန္တရတော ပဘုတိ တမေဝါရမ္မဏမာရဗ္ဗ တဒေဝစိတ္တံ ယာဝ စုတိစိတ္တုပ္ပါဒါ အသတိ ဝီထိစိတ္တုပ္ပါဒေ ဘဝဿ အင်္ဂဘာဝေန ဘဝင်္ဂသန္တတိသင်္ခါတံ မာနသံ အဗ္ဗောဓိန္ဒံ နဒိသောတော ဝိယ ပဝတ္တတိ။

၁၀၀။ ပရိယောသာနေ စ စဝနဝသေန စုတိစိတ္တံ ဟုတွာ နိရုဇ္ဈတိ။

အဘို့တပါးကား၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် ယူအပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေရှိသူတို့၏ ပဋိသန္ဓေစိတ် ချုပ်ခြင်း၏ အခြားမဲ့မှ စ၍ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်၏အာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည်ပင် စုတိစိတ် ဖြစ်ရာကာလတိုင်အောင် ဝီထိစိတ်ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိလသော် ဘဝ၏အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့် ဘဝင်အစဉ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်သည် မပြတ်မစဲ မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဘဝအဆုံး၌လည်း ရွေ့လျော့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် စုတိစိတ်သည် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

So, for who have thus taken rebirth, from the moment immediately following the cessation of rebirth-linking (consciousness), that same type of consciousness apprehending that same object flows on unintruptedly like the stream of river, and it does so until the arising of the death consciousness, so long as there is no occurrence of a cognitive process. Being an essential factor of existence (or life), this consciousness is called the life-continuum. At the end of life, having become the death consciousness on the occasion of passing away, it then cease.

သံသရာစက်လည်ပုံ

၁၀၁။ တတော ပရဗ္ဗ ပဋိသန္ဓာဒယော ရထစက္ကမိဝ ယထာက္ကမံ ဧဝ ပရိဝတ္တန္တာ ပဝတ္တန္တိ။

ထိုစုတိစိတ်မှနောက်၌လည်း ပဋိသန္ဓေအစရှိသောစိတ်တို့သည် ရထားစီးသွားသည်ကဲ့သို့ အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်းသာလျှင် အဆက်ဆက်လည်ကုန်လျက် ဖြစ်ကုန်၏။

Thereafter, the rebirth-linking consciousness and others continue to occur, revolving in due sequence like the wheel of a cart.

၁၀၂။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂံ ဝီထိယော၊
စုတိစေဟ တထာဘဝန္တရေ။
ပုနသန္ဓိ ဘဝင်္ဂံမိစ္စယံ။
ပရိဝတ္တတိ စိတ္တသန္တတိ။

ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဝီထိစိတ်တို့သည်၎င်း စုတိစိတ်သည်၎င်း (ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်သကဲ့သို့) ထို့အတူ ဘဝတပါး၌ တဖန် ပဋိသန္ဓေဘဝင်အစရှိသော(ဣတိသဒ္ဓါ အာဒိနှင့်အနက်တူ) ဤစိတ်အစဉ်သည် ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်၏။

သံသရာစက်ပြတ်ပုံ

ပဋိသင်္ခါယ ပနေတမဒ္ဓုဝံ၊
အဓိဂန္ဓာ ပဒမစ္စုတံ ဗုဓာ။
သုသမုစ္ဆိန္နသိနေဟဗန္ဓနာ။
သမမေသန္တိ စိရာယ သုဗ္ဗတာ။

သံသရာစက်ပြတ်ကိန်းကား၊ တိဟိတ်ပဋိသန် ပင်ကိုယ်ဉာဏ်ရှိသူတို့သည် ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး သီလဖြူစင် စုတင်ကိုဖြည့် သမာဓိလောင်း ကောင်းသောအကျင့်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ စိတ်စေတသိက် ပေါင်းကြိတ်တည်ထွင် ဤဖြစ်ပုံအစီအစဉ်ကို ဖြစ်ချည်ပျက်ချည် အမြဲမတည်ပါတကားဟူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ထင်စွာသိမှုကြည့်ရှုဆင်ခြင်ကြကုန်သည်ရှိသော် စုတေဓွေ့လျော သေရခြင်း သဘောမရှိသော နိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဉာဏ်ဖိုဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိခြင်းကြောင့် ကြွင်းမဲ့သွေ့ခြောက် ဖြတ်တောက်အပ်ပြီး တဏှာတည်းဟူသော အစေးအဖွဲ့ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ သင်္ခါရခပ်သိမ်း တို့၏ ပြတ်ငြိမ်းရာမှန် အေးနိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန်ထုတ်ခြောက် ရောက်ရကုန်လိမ့်သတည်း။

Just as here, so again in the next existence, there arise rebirth-linking consciousness, life-continuum, cognitive process, and death consciousness. Again, with rebirth and life-continuum, this stream of consciousness turns round.

The wise, disciplining themselves long, understand the impermanence (of life), realize the deathless state, and completely cutting off the fetters of attachment, attain peace.

ဣတိ အဘိဓမ္မသင်္ဂဟေ ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ ပဉ္စမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော ငါးပိုင်းတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the fifth chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of the Process-freed.